

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Javna ustanova centar za edukaciju sudija i tužilaca u F BiH
Javna ustanova centar za edukaciju sudaca i tužitelja u F BiH
Јавна установа центар за едукацију судија и тужилаца у Ф БиХ
Public Institution Center for Judicial and Prosecutorial Training of the FBiH

Јавна установа центар за едукацију судија и јавних тужилаца у РС
Javna ustanova centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u RS
Јавна установа центар за едукацију судaca и туžitelja у RS
Public Institution Center for Judicial and Prosecutorial Training of the RS

MODUL 8

METODOLOGIJA IZRADE PRESUDE U GRAĐANSKIM STVARIMA

Voditeljica modula:

Šida Jašarspahić, sudija Suda Bosne i Hercegovine

Konsultant:

Janko Ninić, sudija Vrhovnog suda Republike Srpske

Recenzenti:

Nevenka Mitrić, sudija Osnovnog suda u Banjoj Luci

Milan Godžirov, sudija Općinskog suda u Tuzli

Sarajevo, 2007. godine

PREDGOVOR

Edukativni modul koji se nalazi pred Vama rezultat je nastavka podrške koju Evropska komisija pruža Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine i Centrima za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u cilju na unaprijeđivanja edukacije nosilaca pravosudnih funkcija. Praksa izrade edukativnih modula koji bi trebali na cjelovit i kvalitetan način dati praktični prikaz određenih zakonskih rješenja se pokazala veoma uspješnom.

Imajuću u vidu sugestije i prijedloge profesionalne zajednice Upravni odbori Centara za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske su odabrali 8 tema, koje su predstavljene u 7 modula, na čijoj izradi su radili stručnjaci iz različitih oblasti.

Ovdje želimo odati priznanje i zahvalnost ekspertima, konsultantima i recenzentima, ukupno njih 17 iz cijele Bosne i Hercegovine. Oni su svojim radom na izradi ovog edukativnog materijala, pokazali da pravosuđe Bosne i Hercegovine svojim stručnim kapacitetima može odgovoriti potrebi nosilaca pravosudnih funkcija za kvalitetnim praktičnim priručnikom u svakodnevnom radu.

Sa nadom da je cilj obezbijedivanja praktičnog alata u svakodnevnom rada pravnih stručnjaka, ostvaren realizacijom ovih edukativnih modula, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine i Centri za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, zahvaljuju Evropskoj komisiji na finansijskoj podršci pruženoj kroz realizaciju projekta CARDS 2005, bez kojeg izrada ovih edukativnih modula ne bi bila moguća.

Branko Perić
Predsjednik

Visokog sudskog i tužilačkog vijeća
Bosne i Hercegovine

Biljana Marić
Direktorica

Centra za edukaciju sudija i tužilaca
u Republici Srpskoj

Šahbaz Džihanović
Direktor

Centra za edukaciju sudija i tužilaca
u Federaciji Bosne i Hercegovine

SADRŽAJ

OPŠTE NAPOMENE	7
Metodologija izrade presude u parničnim stvarima.....	10
PODMODUL I - Uvod presude	11
Sudska praksa.....	13
PODMODUL II - Izreka presude	19
Sudska praksa.....	20
PODMODUL III - Obrazloženje presude – značaj	39
Relevantni propisi	40
Navodi tužbe i tužbenog zahtjeva te odgovora na tužbu	40
Sudska praksa.....	43
Dokazi i ocjena dokaza	49
Sudska praksa.....	52
Pravno obrazloženje presude	60
Sudska praksa.....	62
Obrazloženje ostalih presuda	68
Pravna pouka	68
PODMODUL IV - Jezik sudskih odluka	71
Sudska praksa.....	72
PISANJE PRESUDE	94

OPŠTE NAPOMENE

Kategorije	<p>Modul pod nazivom Metodologija izrade presude u građanskim stvarima odnosi se na materiju koja je regulisana odredbama članova i to:</p> <ul style="list-style-type: none">- 191. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 53/03)- 191. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 58/03, 85/03 i 74/05)- 268. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BDBiH", broj 5/00, 1/01, 6/02, 11/05 i 20/06)- 158. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04) <p>Navedenim propisima gotovo na identičan način određen je sadržaj izrađene presude u pisanoj formi, koja mora imati: uvod, izreku i obrazloženje.</p> <p>Modul se sastoji od četiri podmodula i to:</p> <ul style="list-style-type: none">- PODMODUL I - Uvod presude- PODMODUL II - Izreka presude- PODMODUL III - Obrazloženje presude- PODMODUL IV - Jezik sudskih odluka
Trajanje	<p>Za obradu modula Metodologija izrade presude u građanskim stvarima potrebna su dva radna dana.</p>
Učesnici	<p>Sudije koje se same opredijele za edukaciju iz ove oblasti. Grupa ne bi trebala biti veća od 30 učesnika. Sadržaj Modula može poslužiti kao obavezna obuka za sve sudije koje tek počinju raditi i kandidate koji se pripremaju za polaganje pravosudnog ispita.</p>
Ciljevi edukacije	<p>Pojedinačni:</p> <ul style="list-style-type: none">- Sticanje i unapređenje vještine pravilnog pisanja svih dijelova pismenog otpravka presude u skladu sa važećim odredbama procesnih zakona koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine;- Shvaćanje značaja uvoda presude, pravilne formulacije pojedinih izreka presude, naglasak na skraćanju i jasnoći činjeničnog i pravnog obrazloženja;- Izbjegavanje uočenih grešaka iz dosadašnje sudske prakse. <p>Opšti:</p> <ul style="list-style-type: none">- Brže i kvalitetnije izrađivati prvostepene presude u skladu sa važećim propisima iz oblasti procesnog prava koji regulišu ovu oblast;- Efikasno izvršavanje zadataka iz nadležnosti sudske vlasti u zaštiti povrijeđenih građanskih prava;- Stvaranje uslova za ažurno funkcionisanje pravne države na području Bosne i Hercegovine i razvijanje osjećaja jednakosti stranaka pred zakonom.

Metodologija

Izlaganje, diskusija, rad u malim grupama i upoznavanje sa rezultatima rada svake od formiranih grupa.

POMAGALA: power point prezentacija radi lakšeg praćenja izlaganja i boljeg razumijevanja iznesenog sadržaja, zatim pripremljeni primjeri provedenog pripremnog ročišta i glavne rasprave da bi učesnici seminara imali materijal na osnovu kojeg će napisati sadržaj presude, flomasteri i tabla na kojoj će biti zapisane uočene dileme o iznesenom određenom stavu.

Kratak sadržaj pojedinih podmodula**PODMODUL I - UVOD PRESUDE**

Uvod presude treba sadržavati potpune podatke o identifikaciji svih sudionika u postupku, zatim kratku oznaku predmeta raspravljavanja i vrijednosti spora.

Uvod ima poseban značaj za izvršenje presude, jer će stranke u izvršnom postupku biti određene onako kako su navedene u ovom dijelu sudske odluke.

Najčešće manjkavosti u uvodu presude su: nenavodenje prebivališta ili boravišta stranaka, posebno kada imaju punomoćnika ili zakonskog zastupnika za fizički nesposobna lica, neoznačavanje vrijednosti spora ili pogrešno navođenje ove činjenice, neoznačavanje dana zaključenja glavne rasprave i prisustva stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika na glavnoj raspravi.

Istaknuti su i primjeri iz sudske prakse u kojim su uočene nepravilnosti u sačinjenim uvodima presuda, te isti primjeri u kojim je tekst uvoda napisan u skladu sa važećim propisima.

PODMODUL II - IZREKA PRESUDE

Izreka je glavni dio presude koji nakon pravosnažnosti postaje individualni zakon za stranke u postupku. Bitno je pravilno formulisati izreku presude koja treba biti jasna, određena i detaljna u tolikoj mjeri da je nesumnjivo kojem je provrijeđenom pravu pružena ili uskraćena sudska zaštita.

Sadržaj izreke ne može biti identičan u svim predmetima jer zavisi od vrste spora između stranaka.

U izreku presude treba unijeti samo podatke koji su sadržani u stavu 3 svih navedenih zakonskih propisa iz oblasti parničnog postupka.

U izreci ne treba navoditi utvrđene činjenice, određena objašnjenja i primijenjeno materijalno pravo niti se pozivati na provedene dokaze, jer sve ove podatke treba sadržavati obrazloženje presude.

I kada je odbijen tužbeni zahtjev, izreka presude mora imati cjelovit sadržaj kako bi bilo jasno o čemu je sud odlučivao.

Navedeni su primjeri iz sudske prakse u kojim je izreka presude nepravilno sačinjena i isti primjeri u kojim su ispravljene uočene greške.

PODMODUL III - OBRAZLOŽENJE PRESUDE

Obrazloženje je najopsežniji dio presude čiji je cilj jasno i nedvosmisleno racionalno ubjeđivanje stranaka o tome zašto je spor riješen na način kako je sud učinio u određenom predmetu.

Ovaj dio presude počinje izlaganjem sadržaja tužbe i odgovora na tužbu koje sud iznosi prema navodima stranaka, i to na način da rezimira samo relevantne činjenice i pravna shvatanja.

Zatim slijedi navođenje provedenih dokaza i njihova ocjena kao stvaralačka misaona aktivnost suda u skladu sa pravilima logike, psihologije i životnog iskustva uopšte.

Na kraju obrazloženja sud iznosi činjeničnu i pravnu premisu na osnovu kojih izvodi zaključak o pravnoj posljedici u određenom sporu između stranaka.

Najčešći uočeni propusti u obrazloženjima presuda su: nepravilna ocjena dokaza ili nedostatak ocjene dokaza, izostanak uvjerljivih razloga, preopširnost i nerazumljivost donesene odluke, nepozivanje na konkretnu normu materijalnog prava, nenavođenje glasila u kojem je objavljen određeni zakon i slično.

Navedeni su primjeri obrazloženja presuda koji se odnose na najčešće tužbene zahtjeve iz prakse sudova na području Bosne i Hercegovine, a to su: zakonsko izdržavanje, smetanje posjeda, naknada neimovinske štete, utvrđenje prava služnosti, utvrđenje prava vlasništva i poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa.

PODMODUL IV - JEZIK SUDSKIH ODLUKA

U ovom podmodulu istaknut je značaj pravilno upotrijebljene zakonske terminologije u sudskim odlukama, načina izlaganja teksta i jasnoće rečenica.

Ukazano je na najčešće greške u jeziku sudskih odluka.

Vodeći eksperti, konsultanti i ostali predavači centara za edukaciju sudija i tužilaca.

Edukatori

METODOLOGIJA IZRADE PRESUDE U PARNIČNIM STVARIMA

Sadržaj i oblik presude, izradene u pisanoj formi, gotovo na identičan način određen je u članovima: 191. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 53/03), 191. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 58/03, 85/03 i 74/05), 268. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BDBiH", broj 5/00, 1/01, 6/02, 11/05 i 20/06) i 158. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04).

Prema svim navedenim propisima, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, osim Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, pismeno izradena presuda mora imati uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

U odnosu na ranija pravila parničnog postupka postoji razlika u tome što se uputstvo na podnošenje pravnog lijeka unosi u sadržaj presude, kao njen sastavni dio.

Izuzetak je odredba člana 268. stav 1. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u kojoj nije navedeno da je i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka sastavni dio sadržaja presude.

Što se tiče uvoda presude, izuzetak je odredba člana 158. stav 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine. Naime, u ovom dijelu prvostepene odluke samo je Sud Bosne i Hercegovine dužan navesti ime i prezime predsjednika vijeća i članova vijeća, jer je zadržano zorno suđenje u prvostepenom postupku.

Uvod presude, koja se donosi na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, razlikuje se i po tome što počinje konstatacijom da se presuda izriče u ime Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U nastavku ovog teksta detaljno su obrađeni svaki od posebnih dijelova pismeno izradene presude, to jest njeni uvod, izreka i obrazloženje.

Radi potpunijeg razumijevanja izraženih stavova o konkretnim situacijama iz oblasti procesnog prava, navedeni su primjeri iz prakse sudova na području Bosne i Hercegovine.

PODMODUL I

UVOD PRESUDE

(Član 191. stav 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, član 191. stav 2. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, član 268. stav 2. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i član 158. stav 2. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine)

U uvod presude sud je dužan unijeti sljedeće podatke: naziv suda, ime i prezime sudije, odnosno predsjednika i članova vijeća u slučaju gdje je zadržano zbornu sudenje, ime i prezime, prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni te dan kada je donesena presuda.

Uvod presude ponekada nazivaju i glavom presude.

Sadržaj uvoda presude ima poseban značaj u postupku izvršenja pravosnažne odluke. Naime, u postupku izvršenja stranke će biti određene na način kako je to učinjeno u uvodu pravosnažne presude u pogledu njihovih ličnih podataka i adresa. Ako su ti podaci tačni i potpuni, presuda će biti izvršena bez ikakvih poteškoća.

Pošto se presude donose da bi se izvršio sadržaj pružene pravne zaštite povrijeđenog ili ugroženog određenog građanskog prava, trebaju sadržavati potpune podatke o identifikaciji sudionika u postupku.

Ako u parnici učestvuje više lica, kao suparničara na strani tužilaca ili tuženih, u uvodu sud je dužan navesti ime, prezime, prebivalište ili boravište za svakog od njih posebno. Pogrešno je označiti samo lične podatke za prvog suparničara, a za ostale upotrijebiti izraz "i drugih", jer je takva presuda nejasna i nepodobna za izvršenje.

U slučaju kada sud rješenjem odluči o dozvoljenosti spora o protivtužbi, u uvodu presude stranke treba označiti prema njihovim stranačkim ulogama koje su imale u vrijeme podnošenja tužbe, a to su tužilac i tuženi.

Ne bi trebalo za istu stranku upotrebljavati oba zakonska termina, to jest za tužioca i protivtuženi, a tuženog i protivtužilac. Međutim, prema postojećoj sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini sudovi to najčešće čine (na primjer obično na ovakav način: tužilac-protivtuženi; tuženi-protivtužilac).

Postoji više razloga zbog kojih bi ovakvo postupanje prilikom pisanja oznaka stranaka trebalo izmijeniti. Prvi je što obilježavanje stranaka dvostrukim ulogama može izazvati nejasnoće i zabune u shvatanju vrste donesene odluke i obima njome ostvarene sudske zaštite. Zatim, sve što je suvišno upotrijebljeno prilikom pisanja opravka presude, protivno je načelu procesne ekonomije.

Osim navedenog treba napomenuti i da termini protivtužilac i protivtuženi nisu sadržani ni u jednom od procesnih zakona koji se primjenjuju u građanskoj parnici na području Bosne i Hercegovine.

Poseban značaj imaju podaci o zakonskom zastupniku u slučaju kada poduzima radnje u ime poslovno nesposobne osobe, jer se njemu dostavljaju pozivi suda, podnesci suprotne strane, sudske odluke i nalozi za plaćanje takse.

Imena zakonskih zastupnika privrednih subjekata nije potrebno unositi u uvod presude, jer uglavnom nisu relevantna u parničnom postupku. Kada ih treba saslušati u svojstvu stranke, o tome ih po nalogu suda obavještava punomoćnik koji zastupa takvu pravnu osobu.

U ovakvom slučaju u uvodu je dovoljno navesti podatke o punomoćniku privrednog subjekta kojeg je ovlastio zakonski zastupnik da u konkretnom sporu poduzima radnje u postupku u granicama punomoći. To može biti advokat ili zaposlenik pravnog lica koji ima stručno znanje.

Napominje se da, pored iznesenog, ima i suprotno shvatanje, a to je da u uvodu presude treba napisati i podatke o zakonskom zastupniku privrednog subjekta, jer to može imati praktičan značaj (na primjer: da sud može lako ispitati urednost punomoćja, to jest da li ga je izdalo ovlašteno lice).

Međutim, u uvodu presude treba navoditi podatke o zakonskim zastupnicima države, entiteta, Brčko Distrikta BiH, organa uprave i drugih institucija BiH ili entiteta i to u nazivu koji je određen zakonom.

Sudovi ne mogu ništa mijenjati u zvaničnom nazivu zakonskih zastupnika društveno-političkih zajednica, ali se događa da učine ovu grešku.

Prema Zakonu o Federalnom pravobranilaštvu ("Službene novine FBiH", broj 2/95, 12/98 i 18/00) naziv državnog organa koji preduzima mjere i pravna sredstva radi pravne zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije Bosne i Hercegovine je **Federalno pravobranilaštvo**.

Zaštita Ustavom utvrđenih nadležnosti, interesa i prava države Bosne i Hercegovine, Zakonom o Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/02, 10/02 i 44/04) povjerena je **Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine**.

Zakonom o javnom pravobranilaštvu ("Službeni glasnik RS", broj 17/93, 14/94 i 32/94) određeno je da **Republičko javno pravobranilaštvo** vrši poslove pravne zaštite imovinskih prava i interesa Republike Srpske, opštine i njihovih organa u svim sudskim postupcima i upravnom postupku.

Sve navedene nazive zakonskih zastupnika sudovi su dužni pravilno upotrebljavati u svojim odlukama.

Što se tiče kratke oznake predmeta spora, sud ne mora u uvod presude doslovno unijeti tužiočeve podatke o ovoj činjenici već ih može preformulisati na način što će upotrijebiti zakonski termin, ako je to propušteno učiniti u tužbi. Pri ovome sud ne smije promijeniti suštinu naznake spora, ali je ovlašten ispraviti pogrešku stranke o ovoj činjenici.

Na primjer, u jednoj tužbi tužilac je kao predmet spora naveo da je to utvrđenje vlasništva od jedne osmine dijela. Sud je nekritički prihvatio u konkretnom slučaju tužiočevu nepravilnu formulaciju i istu unio u uvod presude koju je donio nakon provedenog postupka.

U ovakvoj situaciji sud je bio dužan ispraviti učinjenu pogrešku u tužbi na način što će u uvodu presude označiti da je predmet spora utvrđenje suvlasničkog dijela, jer je to zakonski termin u konkretnom slučaju.

Ili u uvodu sudske odluke napisano je da je predmet spora izmjena odluke o dodjeli djeteta, jer je tako navedeno u tužbi. I u ovom slučaju sud je trebao upotrijebiti zakonski termin i napisati da je predmet spora izmjena odluke o povjeravanju mladb. djeteta na zaštitu, vaspitanje i izdržavanje.

Pravilno označena vrijednost spora je bitna zbog primjene posebnih pravila parničnog postupka predviđenih, na primjer, za sporove male vrijednosti, zatim prilikom određivanja visine dosuđenih troškova postupka, za naplatu sudske takse i za pravo na izjavljivanje revizije protiv drugostepene presude.

Ako su zahtjevi u tužbi istaknuti protiv više tuženih, vrijednost spora se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva. Neki sudovi su u ovakvim predmetima u uvodu odluka kao vrijednost spora označavali zbir svih opredijeljenih zahtjeva, što nije pravilno.

Važno je napomenuti da ima izuzetaka kada sud nije obavezan u uvodu presude navesti vrijednost spora. To su predmeti u kojima se vrijednost spora ne može izraziti u novcu.

Uvod presude ne započinje riječima da se odluka izriče u ime naroda, u ime Federacije Bosne i Hercegovine, u ime Bosne i Hercegovine. Izuzetak su presude koje donose sudovi na području Brčko Distrikta BiH, jer ih izriču "u ime Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi najčešće manjkavosti uvoda presuda su: nenavodenje prebivališta ili boravišta stranaka, posebno u slučaju kada imaju punomoćnika ili zakonskog zastupnika za poslovno nesposobna lica, neoznačavanje vrijednosti spora ili pogrešno navođenje ove činjenice, neoznačavanje dana zaključenja glavne rasprave, prisustva stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika na glavnoj raspravi.

SUDSKA PRAKSA

U ovom dijelu biće navedeni primjeri pogrešno sačinjenih uvoda presude uočeni prilikom odlučivanja o žalbama protiv prvostepenih presuda (pod oznakom #) te istaknuti pravilno formulisani uvodi istih odluka (pod oznakom *). Namjera je da sudovi sačinjavaju uvode presude na način kako je to određeno Zakonom o parničnom postupku, te da u isti unose sve potrebne podatke koji čine obavezan sadržaj ovog dijela presude.

1. *Općinski sud u Zenici, sudija Iva Ivić, u pravnoj stvari tužioca Fadila Vejzovića, koga zastupa punomoćnik Lazar Vojinović, advokat iz Zenice, protiv tuženog Rudnik mrkog uglja "Zenica" d.o.o., radi naknade štete, nakon glavne rasprave održane dana 11.12.2002. godine, donio je ovu...*

U ovom uvodu nedostaje adresa tužioca koja je označena u tužbi (Babino broj 21, Zenica), vrijednost spora (9.200,00 KM), koja je takođe navedena u tužbi, prisustvo stranaka i njihovih punomoćnika na glavnoj raspravi.

* *Pravilno sačinjen uvod iste presude bi glasio:*

Općinski sud u Zenici, sudija Iva Ivić, u pravnoj stvari tužioca Fadila Vejzovića iz Babina broj 21, Zenica, kojeg zastupa punomoćnik Lazar Vojinović, advokat iz Zenice, M.Tita broj 3, protiv tuženog Rudnik mrkog uglja "Zenica" d.o.o., kojeg zastupa punomoćnica Aida Branković, zaposlenica tuženog, radi naknade štete, vrijednost spora 9.200,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 11.12.2002. godine u prisutnosti tužioca i njegovog punomoćnika te punomoćnice tuženog, donio je 15.12.2002. godine ovu...

2. *Općinski sud u Kaknju, sudija Ana Anić, u pravnoj stvari tužioca Hazima Skopljaka iz Kaknja, i drugih, protiv tuženog RMU "Srednja Bosna" Kakanj, kojeg zastupa punomoćnica Lejmana Husremović, dipl. pravnica, radi naknade štete, po održanom ročištu za glavnu raspravu dana 12.03.2004. godine u prisustvu tužioca i punomoćnika tužene, donio je ovu...*

U navedenom uvodu presude nedostaci su: neoznačavanje podataka o sva četiri tužioca, to jest njihovih imena, prezimena i adresa, vrijednosti spora i dana donošenja presude.

* *Ovaj uvod presude, sačinjen u skladu sa određenim zakonskim propisom, trebao bi glasiti:*

Općinski sud u Kaknju, sudija Ana Anić, u pravnoj stvari tužilaca Hazima Skopljaka iz Kaknja, Ulica NOP-a broj 14, Namire Skopljak iz Kaknja, Ulica Obre broj 42, Adema Skopljaka iz Kaknja, Ulica Željeznička stanica broj 29 i Aiše Haračić rod. Skopljak iz Kaknja, Ulica Dumanac bb, protiv tuženog RMU "Srednja Bosna" Kakanj, kojeg zastupa punomoćnica Lejmana Husremović, zaposlenica tuženog, radi naknade štete, vrijednost spora 7.900,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 12.03.2004. godine u prisutnosti svih tužilaca i punomoćnice tuženog, donio je dana 16.03.2004. godine ovu...

- # 3. *Općinski sud u Olovu, sudija Adem Misić, u pravnoj stvari tužioca - protivtuženog Amira Pašića iz Olova, Branilaca broj 8, protiv tuženih - protivtužilaca Ilije Babić iz Olova, Udarnička broj 3, i Ane Babić iz Olova, Glavna cesta broj 2, radi utvrđenja prava vlasništva i naknade štete od 5.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane 03.07.2004. godine, u prisutnosti tužioca - prvotivtuženog i tuženog - protivtužioca Ilije Babić, a u odsutnosti uredno pozvane tužene - prvotivtužiteljice Ane Babić, donio je dana 05.07.2004. godine ovu...*

U ovom uvodu presude stranke su označavane dvostrukim ulogama (tužilac-protivtuženi i tuženi-protivtuženi), što je nepotrebno. Zatim nije jasno šta je bio tužbeni, a šta protivtužbeni zahtjev. Sud je propustio navesti vrijednost spora koji se odnosi na tužbeni i protivtužbeni zahtjev.

- * *Uvod ove presude bi pravilno trebalo da glasi:*

Općinski sud u Olovu, sudija Adem Misić, u pravnoj stvari tužioca Amira Pašića iz Olova, Branilaca broj 8, protiv tuženih Ilije Babića iz Olova, Udarnička broj 3, i Ane Babić iz Olova, Glavna cesta broj 2, odlučujući o tužbenom zahtjevu za utvrđenje prava vlasništva, vrijednost spora 12.000,00 KM, te protivtužbenom zahtjevu za naknadu štete u iznosu od 5.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 03.07.2004. godine u prisutnosti tužioca i tuženog Ilije Babić, a u odsutnosti tužene Ane Babić, donio je dana 05.7.2004. godine ovu...

- # 4. *Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari malodobne tužiteljice Vesne Ilić iz Visokog, koju zastupa majka - zakonska zastupnica, protiv tuženog Avde Alića iz Moštra broj 7, Visoko, radi naknade štete, vrijednost spora 3.100,00 KM, nakon održane glavne rasprave dana 05.04.2004. godine u prisutnosti zakonske zastupnice malodobne tužiteljice i tuženog, dana 09.04.2004. godine, donio je ovu...*

Uvod navedene presude ne sadrži podatke o zakonskoj zastupnici malodobne tužiteljice, to jest njeno ime i prezime te adresu, pa bi pravilno sačinjen ovaj dio presude trebalo da glasi:

- * *Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari malodobne tužiteljice Vesne Ilić iz Visokog, Podbreza broj 2, koju zastupa majka - zakonska zastupnica Marija Ilić iz Visokog, Podbreza broj 2, protiv tuženog Avde Alića iz Moštra broj 7, Visoko, radi naknade štete, vrijednost spora 3.100,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 05.04.2004. godine u prisutnosti zakonske zastupnice malodobne tužiteljice i tuženog, dana 09.04.2004. godine, donio je ovu...*

- # 5. *Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari tužioca JP "Elektrodistribucija" Zenica, protiv tuženog Seftić Salke. iz Goruše bb, Visoko, radi isplate duga, nakon glavne rasprave održane dana 17.03.2005. godine u prisutnosti*

tužioca, a u odsutnosti uredno pozvanog tuženog, donio je dana 24.03.2005. godine ovu...

U primjeru uvoda ove presude naziv tužioca nije označen na način kako je to učinjeno u tužbi. Prema stanju u spisu tužilac je: JP "Elektroprivreda BiH", Elektrodistribucija Zenica. Isti naziv za tužioca naveden je i u punomoći broj 049-497/03 od 17.07.2003. godine, a nije mijenjan do kraja raspravljanja o tužbenom zahtjevu. Sud nije ovlašten bilo šta mijenjati u nazivu stranke, kao što je to učinio u konkretnom slučaju za tužioca (JP "Elektrodistribucija" Zenica). Pravne osobe stiču pravnu sposobnost upisom u registar, a u određenim slučajevima to postaju na osnovu Ustava ili zakona, neovisno od upisa u registar. Pravna lica stranke su dužne pravilno označavati kako bi sud u uvod presude unio njihove tačne nazive. Sud je propustio navesti podatke o punomoćniku tužioca, iako je isti bio pravilno zastupan, te visinu novčanog potraživanja.

- * Pravilno sačinjen uvod ove presude bi trebalo da glasi:

Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari tužioca JP "Elektroprivreda BiH", Elektrodistribucija Zenica, kojeg zastupa punomoćnica Alma Sejfić, zaposlenica tuženog, protiv tuženog Sefić Salke iz Goruše bb, Visoko, radi isplate duga od 1.573,41 KM, nakon glavne rasprave održane dana 17.03.2005. godine u prisutnosti tužioca, a u odsutnosti uredno pozvanog tuženog, donio je dana 24.03.2005. godine ovu...

- # 6. Osnovni sud u Zenici, sudija Marija Pavić, u pravnoj stvari tužioca Munira Zilića iz Zenice, protiv tuženog ZOIL "Dunav", DD Glavna filijala Sarajevo, radi naknade štete, nakon glavne rasprave održane 08.05.1992. godine u prisutnosti tužioca i punomoćnika tuženog, donio je dana 11.05.1992. godine ovu...

U uvodu navedene presude nedostaje adresa tužioca (Ulica Zeničkog odreda broj 3), naziv tuženog je u suprotnosti sa sadržajem tužbe (Osiguranje "Dunav" DD Glavna filijala Sarajevo), podaci o punomoćniku tuženog (Dušan Ilić), a nije označena ni vrijednost spora (5.000,00 dinara).

- * Pravilno napisani uvod presude trebao bi glasiti:

Osnovni sud u Zenici, sudija Marija Pavić, u pravnoj stvari tužioca Munira Zilića iz Zenice, Ulica Zeničkog odreda broj 3, protiv tuženog Osiguranje "Dunav" DD Glavna filijala Sarajevo, koje zastupa punomoćnik Dušan Ilić., zaposlenik tuženog, vrijednost spora 5.000,00 dinara, nakon glavne rasprave održane 08.05.1992. godine u prisutnosti tužioca i punomoćnika tuženog, donio je dana 11.05.1992. godine ovu...

- # 7. Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari tužiteljice Ane Biloh iz Zimče broj 7, Visoko, protiv tuženog Osmana Buza iz Zimče broj 3, Visoko, radi utvrđenja prava vlasništva, vrijednost spora 8.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 30.04.2004. godine, u prisutnosti punomoćnika tužiteljice i tuženog, dana 03.05.2004. godine, donio je ovu...

Ne može se u uvodu presude označiti umrla osoba. Fizičke osobe stranačku i pravnu sposobnost stiču rođenjem, a gube smrću. Ako je tužiteljica umrla u toku parnice, sud je trebao donijeti rješenje o prekidu postupka jer nije imala punomoćnika.

Međutim, ako je u konkretnom slučaju tužba bila podnesena protiv već umrle osobe (nepostojeće stranke), sud ju je trebao rješenjem odbaciti, jer se ovaj nedostatak ne može otkloniti.

- # 8. *Općinski sud u Zenici, sudija Iva Ivić, u pravnoj stvari Seada Begovića iz Zenice, Blatuša broj 7, protiv tuženog DP Rudnici uglja "Srednja Bosna", Rudnik "Zenica" Zenica, koga zastupa punomoćnica Aida Branković, radi poništenja rješenja i predaje u posjed, nakon glavne rasprave održane 05.12.2003. godine u prisutnosti tužiteljice i punomoćnice tužene, donio je 10.12.2003. godine ovu...*

U uvodu ove presude navedeno je pravno lice koje je prestalo postojati 27.05.1999. godine, kada je došlo do transformacije u pet samostalnih pravnih subjekata. Na ovu grešku punomoćnica tuženog je ukazala tek u žalbi protiv prvostepene presude, iako je učestvovala u postupku raspravljanja o tužbenom zahtjevu i bila dužna upozoriti na nepravilnu oznaku lica koje zastupa. I sud po službenoj dužnosti pazi da li u postupku kao tužilac ili tuženi učestvuje lice koje ne može biti stranka u postupku, a u ovom predmetu je to propustio učiniti.

- # 9. *Općinski sud u Kaknju, sudija Adem Begić, u pravnoj stvari tužiteljice Dike Haračić iz Dumanca bb, Kakanj, protiv tužene Skupštine općine Kakanj, koju zastupa Općinsko pravobranilaštvo, radi isplate iznosa od 800,00 KM, nakon glavne rasprave održane 08.03.2002. godine, u prisutnosti tužiteljice, a u odsutnosti zakonskog zastupnika tužene, donio je dana 10.03.2002. godine ovu ...*

U uvodu ove presude kao tužena pogrešno je označena Skupština općine Kakanj koja nema svojstvo pravnog lica ni stranačku sposobnost. To je organ vlasti općine kao teritorijalne jedinice. Onaj ko nema stranačku sposobnost, ne može biti aktivno ni pasivno legitimisan. Kao tužilac u ovom sporu trebala je biti Općina Kakanj.

- * *Pravilan sadržaj uvoda presude trebao bi glasiti:*

Dumanca bb, Kakanj, protiv tužene Općine Kakanj, koju zastupa Općinsko pravobranilaštvo, nakon glavne rasprave održane 08.03.2002. godine u prisutnosti tužiteljice, a u odsutnosti uredno pozvanog zakonskog zastupnika tužene, donio je ovu...

- # 10. *Općinski sud u Zenici, sudija Miro Anić, u pravnoj stvari tužiteljice Ide Mirić iz Zenice, Ulica Osionik broj 28, protiv tuženog Kantonalnog ministarstva za promet i komunikacije Zenica, radi poništenja ugovora, vrijednost spora 3.000,00 KM, nakon održane glavne rasprave u prisutnosti tužioca i zakonskog zastupnika tužene, dana 04.03.2003. godine, donio je ovu...*

U uvodu ove presude kao tuženi je označen Kantonalno ministarstvo za promet i komunikacije Zenica koje nije pravna osoba, pa ne može imati pravni subjektivitet. To ministarstvo je organ Zeničko-dobojskog kantona pa stranka u ovom predmetu može biti samo Zeničko-dobojski kanton.

- * *Pravilno sačinjen uvod ove presude bi trebalo da glasi:*

Općinski sud u Zenici, sudija Miro Anić, u pravnoj stvari tužiteljice Ide Mirić iz Zenice, Ulica Osionik broj 28, protiv tuženog Zeničko-dobojskog kantona, koji zastupa Kantonalno pravobranilaštvo, radi poništenja ugovora, vrijednost spora 3.000,00 KM, nakon održane glavne rasprave u prisutnosti tužioca i zakonskog zastupnika tužene, dana 04.03.2003. godine, donio je ovu...

- # 11. *Općinski sud u Zenici, sudija Mladen Rajak, u pravnoj stvari tužiteljice Ivke Blažević iz Zenice, Ulica ZAVNOBIH-a broj 263, protiv tuženog Bože Zelenika iz Zenice, Ulica ZAVNOBIH-a broj 261, radi naknade nematerijalne štete, vrijednost*

spora 3.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 03.02.2004. godine, u prisutstvu parničnih stranaka, donio je dana 23.04.2004. godine ovu...

Iz uvoda ove presude proizlazi da je donesena van zakonskog roka od 30 dana (nakon 60 dana). Datum donošenja ove presude saopšten je strankama nakon zaključenja glavne rasprave, pa je sudija povrijedio zakonsku odredbu o roku u kome je trebao donijeti presudu i izraditi njen pismeni otpravak. Sud nije ovlašten mijenjati rokove koje je zakon propisao.

Može se dogoditi da sudija prekorači zakonski rok za donošenje presude i izradu njenog pismenog otpravka, u kom slučaju je dužan u pismenoj formi izvijestiti predsjednika suda o razlozima ovakvog postupanja. Međutim, ovu situaciju sud ne može unaprijed predvidjeti, jer se opravdani razlozi mogu desiti unutar roka od 30 dana propisanog za donošenje i izradu pismenog otpravka presude.

12. Općinski sud u Zavidovićima, sudija Alen Ismić, u pravnoj stvari tužiteljice Janje Anić iz Zavidovića, Skroz bb, protiv tužene IK "Krivaja" d.o.o. Zavidovići, radi isplate novčanog potraživanja, vrijednost spora 1.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 09.04.2004. godine u prisutnosti tužiteljice i punomoćnika tužene, donio je dana 18.04.2004. godine ovu ...

U ovom primjeru sud nije naveo podatke o punomoćniku tužene, iako ih je imao u spisu, a pogrešno je označio vrijednost spora. U konkretnom slučaju tužbeni zahtjev se odnosio na isplatu novčanog iznosa od 7.480,00 KM i taj iznos čini vrijednost spora, pa ne može biti 1.000,00 KM, kako je nelogično označeno u tužbi. Sud je nekritički prihvatio navode tužbe o vrijednosti spora i iste pogrešno unio u uvod presude.

Kada tužbeni zahtjev ne glasi na isplatu novčanog potraživanja već, na primjer, na utvrđenje vlasništva ili poništenja ugovora, onda je mjerodavna ona vrijednost spora koju je tužilac označio u tužbi, a sud utvrdio.

* *Pravilno formulisan uvod ove presude bi mogao glasiti:*

Općinski sud u Zavidovićima, sudija Alen Ismić, u pravnoj stvari tužiteljice Janje Anić iz Zavidovića, Skroz bb, protiv tužene IK "Krivaja" d.o.o. Zavidovići, koju zastupa punomoćnik Goran Simić, zaposlenik tužene, radi isplate novčanog potraživanja od 7.480,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 09.04.2004. godine u prisutnosti tužiteljice i punomoćnika tužene, donio je dana 18.04.2004. godine ovu ...

PODMODUL II

IZREKA PRESUDE

(Član 191. stav 3. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, 191. stav 3. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, 268. stav 3. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i 158. stav 3. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine)

Prema navedenim propisima izrekom presude sud odlučuje o prihvatanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih potraživanja, ili o postojanju ili nepostojanju tražbine istaknute radi prebijanja. Izrekom presude sud je dužan odlučiti o svim tužbenim zahtjevima koji su istaknuti u toku raspravljanja, to jest o tužbenom i protivtužbenom zahtjevu, kako o glavnom potraživanju, tako i o sporednom potraživanju.

Izreka je glavni dio presude koji proizvodi materijalno-pravne posljedice i procesno-pravne posljedice presuđene stvari (*res iudicata*). Naime, pravosnažna postaje jedino izreka presude, a njeni razlozi služe samo za identifikaciju pravnog odnosa o kojem je sud odlučio. Često se za izreku upotrebljavaju i drugi termini, i to: dispozitiv i tenor.

Izreka presude mora biti jasna, određena i detaljna u tolikoj mjeri da je nesumnjivo kojem je povrijeđenom ili ugroženom građanskom pravu sud pružio pravnu zaštitu u konkretnom sporu između stranaka, ili ju je pak uskratio zbog nepostojanja pravnog osnova za dosuđenje.

Sud je dužan izreku presude formulirati na takav način da je potpuno jasno i određeno o kojem je tužbenom zahtjevu odlučio. Presuda predstavlja odgovor suda na tužbeni zahtjev i njen sadržaj postaje zakon za stranke. Izrekom treba odlučiti o osnovanosti tužbenog zahtjeva, a ne o tužiocu kao stranci.

Pomoću autoriteta države sud određuje sadržaj pravnog odnosa, nalaže tuženom da nešto učini, propusti ili trpi, ili sud svojom odlukom mijenja sadržaj nekog pravnog odnosa među strankama.

Ako sud sačini sadržaj izreke na pravilan način, u postupku izvršenja pravosnažne presude ne bi trebalo biti posebnih poteškoća, niti bi trebalo tražiti neke dodatne podatke od stranaka. U ovakvim slučajevima vođenje parničnog postupka i donošenje pravosnažne presude imalo je smisla i opravdanja, jer će sažet oblik sadržaja pravne zaštite iz izreke presude biti realizovan u postupku izvršenja, ako tuženi dobrovoljno ne ispuni dosuđenu činidbu.

Formulacija izreke presude ne može biti identična u svim predmetima, jer njen sadržaj zavisi o konkretnom sporu između stranaka, to jest da li se traži predaja u posjed određene stvari, naknada štete iz određenog štetnog događaja, isplata novčanog potraživanja, utvrđenje prava služnosti, utvrđenje prava vlasništva na cijeloj nekretnini ili samo njenom jednom dijelu, utvrđenje ništavosti ugovora, ispunjenje zakonske obaveze izdržavanja drugih lica i slično.

U izreku presude sud je dužan unijeti samo podatke koji su sadržani u stavu 3 svih navedenih zakonskih propisa iz oblasti parničnog postupka. Zato nije potrebno u izreci presude ponoviti ime, prezime i adresu stranaka, jer ove podatke, prema zakonskoj odredbi, sud je dužan navesti u uvodu svoje odluke.

Takođe je nepotrebno u izreci presude navoditi utvrđene činjenice, određena objašnjenja, primijenjenu odredbu materijalno-pravne norme i pozivati se na provedene dokaze, jer ove podatke sud je dužan unijeti u obrazloženje presude.

Prema Pravilniku o unutrašnjem poslovanju redovnih sudova ("Službeni list SRBiH", broj 3/76, 27/78 i 11/80), čije odredbe i danas važe, dosudeni tužbeni zahtjev za isplatu novčanog potraživanja sud treba označavati i brojem i slovima (5.000,00 KM i pethiljada KM).

Međutim, sudovi na području Bosne i Hercegovine dosudenu novčanu tražbinu u izreci presude najčešće pišu samo brojevima, iako bi trebali postupati u skladu sa citiranim propisom.

Kada sud izrekom presude naloži ispunjenje neke činidbe, često propusti označiti rok za izvršenje ove dosudene obaveze (15 dana u sporovima iz radnih odnosa i u sporovima male vrijednosti, a 30 dana u sporovima za naknadu štete, isplatu duga po osnovu zajma i slično).

U izreci kondemnatorne presude sud često istakne da je tuženi dužan ispuniti činidbu u određenom roku "pod prijetnjom izvršenja". Izraz "pod prijetnjom izvršenja" je nepotreban u izreci presude jer je dovoljno da sud odredi paricioni rok za ispunjenje činidbe u skladu sa zakonom, imajući u vidu konkretan spor između stranaka. Ako tuženi u određenom roku dobrovoljno ne ispuni dosudenu obavezu, na osnovu Zakona o izvršnom postupku tužilac može tražiti njeno izvršenje prinudnim putem.

Nije potrebno u izreci posebno istaknuti da se tužbeni zahtjev usvaja, a nakon toga opisati sadržaj dosudene tražbine ili utvrđenja nekog odnosa između stranaka. Pravilno je izreku kondemnatorne presude započeti riječima: "obavezuje se tuženi" ... ili "tuženi je dužan..."

Sud je ovlašten preformulisati tužbeni zahtjev ako ga je tužilac opteretio nepotrebним činjenicama ili ponavljanjima, ali to treba učiniti oprezno, ne mijenjajući njegov smisao i granice tražene pravne zaštite.

Na primjer, u jednom predmetu tužbeni zahtjev je glasio ovako:

"Obavezuje se RS - Republička uprava carina - Carinarnica Novi Grad, da na ime zapremanja 3.000 m² prostora u selu Božićima, vlasništvo tužene, u periodu od 22.11.2000. godine, to jest momenta zatvaranja konsingnacionog skladišta do 01.04.2002. godine, to jest podnošenja tužbe sudu (16 mjeseci i 8 dana) po mjesečnoj naknadi od 300,00 KM isplati tužiocu iznos od 4.900,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2002. godine, sve u roku od 30 dana po pravosnažnosti ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja."

Nakon održane glavne rasprave sud je donio presudu u čiju izreku je nepotrebno doslovno unio tužbeni zahtjev na način kako ga je odredio tužilac.

Dakle, zanemaren je smisao odredbi svih navedenih procesnih zakona, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, to jest da izreka presude sadrži samo odluku o prihvatanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih potraživanja.

Iz nepotrebno preopširne formulacije tužbenog zahtjeva, u kojoj su ponovljeni svi ostali navodi tužbe, sud je trebao ispustiti sva činjenična i druga pojašnjenja, te izrekom presude obavezati tuženu da isplati tužiocu iznos od 4.900,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2002. godine do isplate u roku od 30 dana.

Ovakvom presudom tužiocu bi bila omogućena pravna zaštita, jer bi njena izreka bila jasna i podobna za izvršenje, ako tuženi ne bi dobrovoljno izvršio dosudenu obavezu.

U drugom predmetu tužbeni zahtjev je glasio:

"Tužena je dužna tužiocu isplatiti kompenzaciju za njegove pokretne stvari iz tužiočevog stana u Vogošći, a koje su oduzete u vrijeme neprijateljstva od 1992. godine u iznosu od

10.300,00 KM, a odnosi se na sljedeće pokretne stvari u domaćinstvu: 1. kolor TV "Samsung" 500,00 KM, 2. video 300,00 KM, muzička linija 400,00 KM, veš-mašina 400,00 KM, električni šporet 400,00 KM, šporet na čvrsto gorivo 300,00 KM, donji dio viseće kuhinje 1.300,00 KM, WC šolja 100,00 KM, vodokotlić 100,00 KM, četiri kauča po 400,00 KM, tri lustera po 100,00 KM, frižider 500,00 KM, ostale stvari: suđe, posteljina, zavjese, odjeća, obuća i slično 2.500,00 KM, UKUPNO 10.300,00 KM i naknaditi mu troškove parničnog postupka, sve u roku od 15 dana pod prijeljnom prinudnog izvršenja."

U ovom slučaju postupak je u toku i ako se utvrdi osnovanost i visina opredijeljenog tužbenog zahtjeva, sud će izrekom presude samo obavezati tuženu da tužiocu isplati određen novčani iznos u roku od 30 dana.

Znači da će biti donesena kondemnatorna presuda čija će izreka glasiti na isplatu određenog novčanog potraživanja i neće sadržavati sve one nepotrebne činjenice i detaljna nabravanja koja je naveo tužilac u svom tužbenom zahtjevu.

Prema novijoj sudskoj praksi insistira se da sud, u slučaju kada odbija tužbeni zahtjev, u izreci opiše njegov sadržaj, kako bi bilo jasno o čemu je odlučivao. Zato, ako je u negativnoj presudi samo navedeno da je tužbeni zahtjev odbijen, ovakva odluka je nepotpuna, neodređena i nerazumljiva jer joj nedostaje sadržaj. Ovaj propust suda može izazvati poteškoće prilikom utvrđivanja pravosnažnosti odluke u kojoj je navedeno samo da se tužbeni zahtjev odbija, ili povodom odlučivanja o prigovoru presudene stvari u novom pokrenutom postupku. Problem nastaje pogotovo u slučaju kada ni u obrazloženju presude nije jasno opisano koji je tužbeni zahtjev odbijen.

O sadržaju izreke presude, kojom je odbijen tužbeni zahtjev, u odluci broj: Gv1-51/03 od 30.12.2003. godine Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine izrazio je sljedeći stav:

"U izreci svoje presude sud mora potpuno odrediti kako tužbeni zahtjev koji usvaja tako i onaj koji odbija."

Citirani stav objavljen je u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 1 za 2004. godinu.

Kada sudovi u izreci negativne presude i navedu identitet odbijenog tužbenog zahtjeva, ne postupaju na isti način prilikom pisanja ovog dijela sudske odluke.

U praksi je češći slučaj da sudovi prepričaju sadržaj tužbenog zahtjeva koji su odbili.

Ovakva formulacija izreke presude je prihvatljivija, jer je jasnija za stranke u postupku pošto ne izaziva nikakve dileme o vrsti donesene odluke.

Međutim, postoje i sudovi koji izreku presude započnu riječima:

"Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:"

Nakon ovakve formulacije doslovno citiraju sadržaj tužbenog zahtjeva na način kako ga je opredijelio tužilac.

Ovaj drugi način pisanja izreke presude, kojom je odbijen tužbeni zahtjev, tužilac može pogrešno shvatiti, to jest da je uspio u sporu pokrenutom protiv tuženog, a to se u praksi i događalo.

O sadržaju izreke presude, kojom je odbijen tužbeni zahtjev, postoji i drugačije stanovište od iznesenog. Neki teoretičari objašnjavaju da je i u slučaju kada je sud samo naveo da odbija tužbeni zahtjev, bez opisa njegovog identiteta, i takva izreka jasna kada se iz pravilno napisanog obrazloženja može nesumnjivo utvrditi koji je tužbeni zahtjev odbijen i na osnovu tih činjenica zaključiti da li je osnovan prigovor presudene stvari.

SUDSKA PRAKSA

U daljem radu biće navedeni primjeri izreka presuda sa određenim nedostacima (pod oznakom #), te primjeri pravilno formulisanog ovog dijela presude u skladu sa važećim propisima (pod oznakom*).

IZREKA PRESUDE O OBAVEZI IZDRŽAVANJA

1. *Usvaja se tužbeni zahtjev tužiteljice i obavezuje tuženi Avdo Selmanović iz Hamburga, Njemačka, da na ime doprinosa za izdržavanje svoje sestre tužiteljice Aide Selmanović iz Zavidovića, koja je zbog bolesti nesposobna za rad, plaća po 350,00 KM počev od 10.06.1999. godine, kao dana podnošenja tužbe pa na dalje.*

U ovoj izreci nepotrebno je navedeno sljedeće:

usvaja se tužbeni zahtjev tužiteljice, ime i prezime obje stranke i gradovi u kojim žive, jer se ovi podaci već nalaze u uvodu presude.

Takođe je nepotrebno istaknut osnov dosuđivanja izdržavanja (nesposobnost za rad, krvno srodstvo tužiteljice - sestra tuženog) i objašnjen datum (dan podnošenja tužbe), jer sve ove podatke treba navesti u obrazloženju presude.

* *Zato bi u ovom predmetu izreka presude trebala glasiti:*

Obavezuje se tuženi da na ime izdržavanja tužiteljice plaća po 350,00 (tristotinepedeset) KM mjesečno počev od 10.06.1999. godine pa sve dok zato budu postojali zakonski uslovi.

Dospjele obroke dužan je platiti tužiteljici u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do svakog 10. u mjesecu za prethodni mjesec.

2. *Odbija se tužba tužioca Amira Ahmetagića. protiv malodobne Amine Ahmetagić i malodobne Jasmine Ahmetagić, zastupanih po zakonskoj zastupnici Emiri Ahmetagić i potvrđuje presuda ovog Suda broj: P-4/02 kojom se Ahmetagić Amir. obavezuje da na ime izdržavanja malodobne Amine Ahmetagić i Jasmine Ahmetagić izdvaja 50% mjesečnih primanja.*

Ovo je presuda prvostepenog suda koji je trebao odlučiti o tužbenom zahtjevu za izmjenu ranije pravosnažne presude o izdržavanju malodobne djece. Umjesto da to učini u granicama pravilno opredijeljenog zahtjeva, imajući u vidu konkretne odredbe Porodičnog zakona, prvostepeni sud je potvrdio svoju raniju presudu broj: P-4/02, što je u okviru svoje nadležnosti mogao samo drugostepeni sud rješavajući o žalbi protiv te odluke.

Iz obrazloženja presude proizlazi da je tužilac tražio da mu sud smanji raniju dosudenu obavezu za izdržavanje dvije maloljetne kćerke sa 50% na 40% od njegovog LD-a, pa da je ovakav njegov zahtjev neosnovan.

* *Ako su pravilno utvrđene relevantne činjenice, onda bi izreka nove presude mogla glasiti:*

Odbija se tužbeni zahtjev za izmjenu pravosnažne presude Općinskog suda u Olovu broj: P-4/02 od 01.06.2002. godine kojom je tužilac obavezan da za izdržavanje malodobne Amine Ahmetagić plaća po 25% i za izdržavanje malodobne Jasmine Ahmetagić po 25% od njegovih mjesečnih primanja.

- # 3. Mijenja se presuda Osnovnog suda u Tešnju broj: P-121/96 od 08.10.1996. godine u dijelu koji se odnosi na izdržavanje malodobnih tužilaca tako što se tuženi obavezuje da počev od 23.01.1997. godine plaća po 40% od svog ličnog dohotka.

Dospjele obroke tuženi je dužan isplatiti odjednom u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do svakog 5-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice.

Izreka ove presude nije jasna jer se ne može utvrditi koliko je dosuđeno malodobnom Admiru Arifoviću, starom 16 godina, učeniku prvog razreda srednje škole, a koliko malodobnom Amiru Arifoviću starom 10 godina, koji pohada treći razred osmogodišnje škole.

Prvostepeni sud je bio dužan zatražiti od zakonske zastupnice da opredijeli tužbeni zahtjev posebno za svakog od malodobnih tužilaca, imajući u vidu njihov uzrast i njihove individualne potrebe za ishranu, odjeću, obuču, školski pribor i slično.

- * *Da je tužbeni zahtjev bio jasno određen, izreka presude bi mogla glasiti:*

Mijenja se pravosnažna presuda Osnovnog suda u Tešnju broj: P-121/96 od 08.10.1996. godine u dijelu koji se odnosi na izdržavanje malodobnog tužioca pa se tuženi obavezuje da počev od 23.01.1997. godine plaća malodobnom Admiru Arifoviću po 25%, a malodobnom Amiru Arifoviću po 15% od svog ličnog dohotka.

Dospjele obroke tuženi je dužan isplatiti malodobnim tužiocima odjednom u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do 10-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice Zumrete Starčević.

- # 4. Prvostepenom presudom razveden je brak parničnih stranaka, a malodobna Azra Imširević povjerena je na odgoj, čuvanje i zaštitu majci.

Treći stav izreke ove presude glasi:

U odnosu na izdržavanje malodobnog djeteta odbija se zahtjev tuženog da se ranija presuda broj: P-319/97 od 03.06.1998. godine ukine pa se slijedom toga održava na snazi navedena odluka gdje je određena obaveza tuženog da doprinosi za izdržavanje malodobnog djeteta 25% od LD-a počev od 26.09.1997. godine pa na dalje.

Ovakva izreka nije pravilna jer je sud u brakorazvodnoj parnici obavezan donijeti odluku i o izdržavanju malodobne zajedničke djece parničnih stranaka, bez obzira na to što postoji ranija odluka o izdržavanju te iste djece. U brakorazvodnoj parnici sud je dužan donijeti svoju odluku o izdržavanju malodobne djece na osnovu pravilno utvrđenih relevantnih činjenica u toku raspravljanja, jer nije vezan ranijom presudom o dosuđenoj ovoj zakonskoj obavezi.

- * *Treći stav izreke presude bi mogao glasiti:*

Obavezuje se tuženi da na ime izdržavanja malodobne Azre Imširović. plaća po 30% od plaće počev od 19.03.1999. godine pa dok zato budu postojali zakonski uslovi.

Dospjele obroke dužan je platiti u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do svakog 5-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice Merime Imširević.

- # 5. Mijenja se presuda Osnovnog suda u Zenici broj: P-625/93 od 18.01.1994. godine kojom je tuženi obavezan da za izdržavanje malodobnih tužilaca plaća mjesečno 30% od svog LD-a, tako da se od 01.11.1997. godine obavezuje da za izdržavanje malodobnih tužilaca plaća mjesečno 40% od LD-a kojeg ostvaruje kao pripadnik Armije BiH do 10-og u mjesecu za tekući mjesec na ruke zakonske zastupnice malodobnih tužilaca Jasmine Alić, dok zato budu postojali zakonski uslovi pod prijetnjom izvršenja.

Iz sadržaja ove izreke proizlazi da je prvostepeni sud dosudio ukupno 40% od LD-a tuženog za oboje malodobne djece, pa je nejasno koliko će on mjesečno doprinositi za izdržavanje malodobnog Armina Šabanovića, a koliko na ime malodobnog Ajdina Šabanovića, jer ovi iznosi moraju biti navedeni posebno za svako dijete, čak i u situaciji kada su isti.

Osim ovog propusta izreka presude sadrži nepotrebna ponavljanja već rečenih činjenica, što je sud bio dužan izbjeći.

* *Izreka ove presude trebala bi biti formulisana na sljedeći način:*

Mijenja se pravosnažna presuda Osnovnog suda u Zenici broj: P-625/93 od 18.01.1994. godine pa se tuženi obavezuje da počev od 01.11.1997. godine na ime izdržavanja malodobnog Armina Šabanovića plaća po 25%, a malodobnog Ajdina Šabanovića po 15% LD-a koji ostvaruje kao pripadnik Armije BiH.

Dospjele mjesečne obroke dužan je isplatiti u roku od 15 dana, a buduće najkasnije svakog 5-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice Jasmine Alić.

6. *Na osnovu člana 55. Porodičnog zakona razvodi se brak zaključen dana 24.10.1997. godine u Matičnom uredu općine Olovo između tužioca i tužene.*

Dijete stranaka, rođeno u ovom braku 30.05.1998. godine, malodobni Amar Đulović povjerava se na odgoj, čuvanje i vaspitanje majci Amiri Đulović.

Obavezuje se tužilac da na ime izdržavanja doprinosi 30% od ukupnih mjesečnih primanja počev od 30.09.2005. godine dok zato postoje zakonski uslovi.

Sud je izreku presude nepotrebno započeo isticanjem člana Porodičnog zakona na osnovu kojeg je razveo brak zaključen između tužioca i tužene, jer je materijalno-pravni propis trebao navesti u obrazloženju presude za zaključak da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni.

U stavu 3. navedene izreke sud je propustio označiti primaoca izdržavanja, pa je ovaj njen dio nerazumnjiv i nepodoban za izvršenje. Ostalo je nejasno da li je doprinos na ime izdržavanja dosuđen tuženoj kao bivšoj bračnoj drugarici ili malodobnom djetetu parničnih stranaka.

* *Navedena izreka presude mogla bi glasiti na ovaj način:*

Razvodi se brak koji su tužilac i tužena zaključili u Matičnom uredu Općine Olovo dana 24.10.1997. godine.

Malodobni Amar Đulović, rođen 30.05.1998. godine, povjerava se na odgoj, čuvanje i vaspitanje majci Amiri Đulović.

Obavezuje se tužilac da na ime izdržavanja malodobnog sina Amara Đulovića doprinosi po 30% od ukupnih mjesečnih primanja koje ostvaruje u DD "Stolar" Olovo počev od 30.09.2005. godine pa dok zato budu postojali zakonski uslovi.

Dospjele obroke tužilac je dužan isplatiti malodobnom Amaru Đuloviću na adresu njegove majke - zakonske zastupnice Amire Đulović u roku od 30 dana, a buduće najkasnije do 05-og u mjesecu za protekli mjesec.

7. *Obavezuje se tuženi da za potrebe malodobnog tužioca izdvaja po 30% od svoje plaće počev od 17.08.2000. godine pa ubuduće dok za to budu postojali zakonski uslovi.*

U Porodičnom zakonu ("Službeni list SRBiH", broj 21/79 i 44/89) ne postoji termin "izdvajati" već je određena obaveza plaćanja doprinosa za izdržavanje malodobnog lica.

- * *Izreku ove presude trebalo bi sačiniti na ovaj način:*

Obavezuje se tuženi da na ime doprinosa za održavanje malodobnog tužioca plaća počev od 17.08.2000. godine po 30% od plaće koju ostvaruje u RMU "Kakanj".

Dospjele mjesečne obroke tuženi je dužan isplatiti odjednom u roku od 15 dana, a ubuduće najkasnije do svakog narednog 5-og u mjesecu za protekli mjesec.

Napominje se da je rok od 15 dana za izvršenje dosuđene činidbe naveden u onim presudama koje su donesene prije stupanja na snagu Zakona o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 53/03), što je u skladu sa ranije važećim propisima iz oblasti procesnog prava.

IZREKA PRESUDE O DOSUĐENOM NOVČANOM POTRAŽIVANJU

- # *1. Obavezuje se tuženi DD "Sloga" Vitez da tužiocu Iliji Andriću iz Kiseljaka, isplati za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog bolesti usljed povrede na radu za period bolovanja od 01.07. do 08.09.1998. godine iznos od 526,00 KM zajedno sa zakonskim zateznim kamatama na navedeni iznos počev od dospijeca do konačne isplate, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.*

I ovaj primjer izreke presude sadrži nepotrebne podatke i to: naziv pravnog lica, ime i prezime tužioca, nazive gradova, osnov novčanog potraživanja (privremena spriječenost za rad), period na koji se odnosi dosuđeni iznos (od 01.07. do 08.09.1998. godine), od dospijeca i pod prijetnjom izvršenja. Međutim, sud je propustio navesti tačan datum docnje, iako je to bio dužan učiniti da bi ovo dosuđeno sporedno potraživanje bilo jasno i određeno.

- * *Kada se ispuste suvišni podaci iz navedene izreke, a dopuni ono što je bilo nužno navesti, ista bi trebalo da glasi:*

Obavezuje se tuženi da isplati tužiocu iznos od 526,00 (petstotinadvadesetšest) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 21.07.1999. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.

- # *2. Obavezuje se tužena da isplati prvotužiocu iznos od 1.014,72 KM, drugotužiocu iznos od 1014,72 KM i trećetužiocu iznos od 1.520,72 KM, sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.*

Postoje opravdani izuzeci kada u izreci presude sud treba navesti ime i prezime stranaka, iako su ovi podaci već uneseni u uvod iste odluke.

Tužena je obavezana da isplati određene novčane iznose trojici tužilaca, pa ih u izreci treba označiti njihovim imenom i prezimenom, a ne po redu njihovog nabiranja. Na primjer: prvotužilac, drugotužilac ili prvoredni tužilac, drugoredni tužilac ili još nepravilnije tužilac prvog reda, tužilac drugog reda i slično.

- * *Ista izreka pravilno bi bila formulisana na ovaj način:*

Obavezuje se tužena da isplati tužiocima i to: Salkanu Hercegovcu iznos od 1.014,72 KM (hiljadučetrnaest KM i sedamdesetdva feninga), Miralemu Numanoviću iznos od 1.014,72 KM (hiljadučetrnaest KM i sedamdesetdva feninga) i Kemal Deliću iznos od 1.520,72 KM, (hiljadupetstotinadvadeset KM i sedamdesetdva feninga), sve u roku od 15 dana.

- # *3. Usvaja se tužbeni zahtjev tužioca Borisa Tadića i obavezuje se tuženi Društveni fond Penzijskog i invalidskog osiguranja da na ime dospelih obroka penzija za 1999.*

godinu isplati tužiocu Borisu Tadiću iznos od 1.729,44 KM sa zakonskim zateznim kamatama od dospijeća do konačne isplate.

U ovom primjeru izreke presude nepotrebno je sljedeće: usvaja se tužbeni zahtjev tužioca (istu je trebalo započeti izrazom "obavezuje se"), zatim podaci o imenu i prezimenu tužioca (dva puta ponovljeno Boris Tadić) i nazivu tužene, jer su sadržani u uvodu presude, i osnov dosuđenog potraživanja (dospjeli obrok penzija za 1999. godinu), jer isti treba sadržavati obrazloženje presude.

* *Izreka ove presude mogla bi glasiti na ovakav način:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati iznos od 1.729,44 KM (hiljadusedamstotinadvadesetdevet KM i četrdesetčetiri feninga) sa zateznom kamatom od 05.02.2000. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.

4. Obavezuje se tuženi da isplati tužiocu iznos od 7.100,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dospijeća svakog navedenog pojedinačnog iznosa u tri fakture, koje su sastavni dio spisa, u roku od 15 dana pod prijjetnjom izvršenja.

I u ovoj izreci presude nije pravilno odlučeno o zakonskoj zateznoj kamati jer nisu navedeni pojedinačni iznosi za koje je dosuđeno ovo sporedno potraživanje niti datumi docnije u njihovoj isplati.

Neprihvatljiv je postupak suda da se u izreci presude poziva na fakture, jer je dužan određeno označiti svaki od tri dosuđena pojedinačna iznosa na koji su dosuđene kamate. U izreku je nepotrebno unesen izraz "pod prijjetnjom izvršenja", jer je zakonsko pravo stranke da traži prinudnu naplatu u slučaju kad tuženi ne ispuni svoju obavezu u paricionom roku.

* *Pravilno formulisana izreka ove presude mogla bi glasiti:*

Obavezuje se tuženi da isplati tužiocu iznos od 7.100,00 (sedamhiljadastotinu) KM sa zakonskom zateznom kamatom i to na:

- *iznos od 1.750,00 (hiljadusedamstotinapedeset) KM počev od 01.05.2004. godine do isplate,*
- *iznos od 3.820,00 (trihiljadeosamstotinadvadeset) KM počev od 17.07.2004. godine do isplate i*
- *iznos od 1.170,00 (hiljadustotinusedamdeset) KM počev od 23.09.2004. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.*

5. Obavezuje se tuženi da tužiteljici isplati na ime trudničkog bolovanja za period od 01.08.1997. godine do 31.07.1998. godine iznos od 1.100,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama.

Izreka ove presude u odnosu na glavno dosuđeno potraživanje sadrži podatke koje je trebalo unijeti u obrazloženje, a to su: osnov za isplatu (trudničko bolovanje) i vremenski period na koji se odnosi dosuđeni iznos (od 01.08.1997. godine do 31.7.1998. godine).

Nije jasna odluka o zakonskoj zateznoj kamati jer nije određeno navedeno za koji period je dosuđeno ovo sporedno potraživanje.

* *Izreka ove presude trebala bi glasiti:*

Obavezuje se tuženi da tužiteljici isplati iznos od 1.100,00 (hiljadustotinu) KM sa zakonskom zateznom kamatom od 01.08.1998. godine do isplate sve u roku od 15 dana.

- # 6. Tuženi je dužan na ime naknade štete isplatiti prvotužiocu iznos od 2.000,00 (dvijehiljade) KM, a drugotužiteljici iznos od 8.000,00 (osamhiljada) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 05.05.2000. godine do isplate pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

U ovoj izreci sud je trebao navesti imena i prezimena tužioca umjesto što ih je pogrešno označio rednim brojevima (prvotužilac i drugotužiteljica), a ispustiti osnov dosudene naknade (šteta), jer ga treba navesti u obrazloženju. Nepotrebno je unesen izraz "pod prijetnjom prinudnog izvršenja".

- * *Pravilno bi bilo ovu izreku napisati na sljedeći način:*

Tuženi je dužan isplatiti tužiocu Bećiru Menčiću iznos od 2.000,00 (dvijehiljade) KM, a tužiteljici Hazgi Menčić iznos od 8.000,00 (osamhiljada) KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 05.05.2000. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.

- # 7. Obavezuje se tuženi da tužiteljici isplati iznos od 6.200,00 (šesthiljadadvijestotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom od 15.07.2003. godine do isplate.

Višak tužbenog zahtjeva se odbija kao neosnovan.

Neodređen je i nerazumljiv drugi stav izreke, jer za stranku u njenom zahtjevu ne postoji višak niti manjak traženog novčanog iznosa. Tužbeni zahtjev je glasio na isplatu 8.900,00 KM.

- * *Ovaj dio odluke mogao bi glasiti na ovaj način:*

Preostali dio tužbenog zahtjeva od 2.700,00 (dvijehiljadesedamstotina) KM se odbija.

Ili

Preostali dio tužbenog zahtjeva iznad dosuđenog iznosa od 6.200,00 (šesthiljadadvijestotine) KM se odbija.

I ova druga formulacija je jasna i određena pod uslovom da je sud u uvodu presude tačno označio iznos novčanog potraživanja.

- # 8. Tuženi je dužan isplatiti tužiocu naknade plaće za period od 01.01.2004. godine do 01.11.2004. godine.

Izreka ove presude je nerazumljiva jer nije naveden iznos plaće koju je tuženi obavezan isplatiti tužiocu. Umjesto iznosa naknade sud je u izreku nepotrebno unio period za koji je dosuđeno neodređeno potraživanje, jer ove podatke treba sadržavati obrazloženje presude.

- * *Pravilno formulisana izreka ove presude bi mogla glasiti:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati iznos od 11.200,00 (jedanaesthiljadadvijestotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom od 03.05.2005. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.

IZREKA PRESUDE O DOSUĐENOJ NAKNADI NEMATERIJALNE ŠTETE

- # 1. Obavezuje se tuženi RMU "Srednja Bosna" Kakanj, Rudnik Zenica da na ime naknade nematerijalne štete tužiocu Esadu Puriću isplati za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja opšte životne i radne aktivnosti od 60% iznos od 18.000,00 KM i na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog unakaženosti iznos od 5.000,00 KM.

U ovoj izreci nisu upotrijebljeni pravni termini naknade nematerijalne štete koja je predmet tužbenog zahtjeva. Prema članu 200. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima pravno priznati vidovi nematerijalne štete u konkretnom slučaju su: pretrpljeni duševni bolovi zbog umanjavanja životne aktivnosti i pretrpljeni duševni bolovi zbog naruženosti, pa ih je sud bio dužan upotrijebiti na način kako su označeni u navedenoj zakonskoj odredbi.

U izreku je nepotrebno uneseno sljedeće: naziv tuženog, ime i prezime tužioca jer su ovi podaci obavezni dio uvoda presude, kao i procenat umanjavanja životne aktivnosti od 60%, koji treba navesti u obrazloženju presude. Sud je nekritički prihvatio tužiočeve pogrešno označene termine za tražene vidove nematerijalne štete i unio ih u izreku (pretrpljeni duševni bolovi zbog umanjavanja opšte životne i radne aktivnosti i pretrpljeni duševni bolovi zbog unakaženosti). Međutim, nepotrebno je ispušten rok za isplatu dosuđene novčane tražbine.

- * *Kada se izostave podaci koji ne čine sadržaj izreke presude, upotrijebe zakonski termini za tražene oblike nematerijalne štete i doda zakonski rok za ispunjenje tražbine, izreka presude bi mogla glasiti:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete isplati i to za:

- *pretrpljene duševne bolove zbog umanjavanja životne aktivnosti iznos od 18.000,00 (osamnaest hiljada) KM,*
- *pretrpljene duševne bolove zbog naruženosti iznos od 5.000,00 (pethiljada) KM, ukupno 23.000,00 (dvadeset tri hiljade) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 09.04.2005. godine do isplate u roku od 30 dana.*

U ovom predmetu tužilac nije određeno zahtijevao i naknadu troškova parničnog postupka pa sud nije ni trebao donositi odluku o ovom sporednom potraživanju.

Ili na sljedeći način:

Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati:

- *po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjavanja životne aktivnosti iznos od 18.000,00 (osamnaest hiljada) KM,*
- *po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog naruženosti iznos od 5.000,00 (pethiljada) KM, ukupno 23.000,00 (dvadeset tri hiljade) KM u roku od 30 dana.*

- # *2. Obavezuje se tuženi "Kamel Osiguranje" da tužiteljici Razi Šečić iz Zavidovića isplati na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog umanjavanja opšte životne aktivnosti iznos od 4.500,00 (četiri hiljadepetstotina) KM sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe do isplate u roku od 30 dana.*

I u ovoj izreci sud nije pravilno označio zakonski termin traženog vida nematerijalne štete (nije opšte životne aktivnosti). Nepotrebno je naveo sljedeće: naziv tuženog, ime i prezime tužiteljice te grad u kome živi, jer su ovi podaci već uneseni u uvod presude. Nije jasna odluka o dosuđenoj kamati jer je u izreku trebalo unijeti datum od kada teče ovo sporedno potraživanje na iznos glavne tražbine, umjesto upotrijebljenog izraza "od podnošenja tužbe".

- * *Izreka, formulisana u skladu sa relevantnim zakonskim propisima bi glasila:*

Obavezuje se tuženi da isplati tužiteljici za pretrpljene duševne bolove zbog umanjavanja životne aktivnosti iznos od 4.500,00 (četiri hiljadepetstotina) KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 03.07.2004. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.

U izreku presude sud treba unijeti zakonske termine za dosuđene naknade nematerijalne štete i to za svaki od traženih vidova. Na isti način mora biti određen i zahtjev za pravičnu

novčanu naknadu, to jest pojedinačno za svaki vid nematerijalne štete i kada je proistekla iz istog štetnog događaja.

U slučaju osnovanosti žalbenih prigovora za pojedini vid nematerijalne štete, drugostepeni sud može ukinuti presudu samo u određenom dijelu dosuđene naknade, pa u preostalom pobijanom dijelu može potvrditi prvostepenu presudu.

Ima i suprotnih shvatanja o tome da izrekom presude treba odlučiti o isplati dosuđenog ukupnog iznosa za sve vidove tražene nematerijalne štete, a u obrazloženju jasno i određeno navesti pojedinačne iznose naknade, te kriterije na osnovu kojih su dosuđeni.

U sudskoj praksi je prihvaćeniji prvi stav jer se u izreci presude navode pojedinačno dosuđeni iznosi za svaki od traženih oblika nematerijalne štete.

3. Odbija se tužba kao neosnovana.

Ova izreka je potpuno nerazumnjiva jer u parničnom postupku sud odlučuje o zahtjevu stranke i to u granicama koje je odredio tužilac. U konkretnom slučaju sud je pogrešno odbio tužbu kao podnesak. Uopšte nije odlučio o zahtjevu stranke na način da je isti usvojio ili odbio, u cijelosti ili djelimično uz navođenje sadržaja dosuđenog potraživanja. Sud može rješenjem odbaciti tužbu ako je neblagovremena ili nedopuštena, pod uslovom da su ispunjene određene zakonom propisane pretpostavke. O tužbenom zahtjevu dužan je odlučiti presudom, osim u parnicama zbog smetanja posjeda koje se završavaju donošenjem rješenja.

* *Pošto se tužbeni zahtjev odnosio na naknadu nematerijalne štete, pravilno bi bilo formulirati izreku na sljedeći način:*

Odbija se tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da tužiocu isplati na ime nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha iznos od 800,00 (osamstotina) KM.

Ili na ovaj način:

Odbija se tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da tužiocu isplati po osnovu pretrpljenog straha iznos od 800,00 (osamstotina) KM.

4. Tuženi je dužan isplatiti tužiocu za: pretrpljene fizičke bolove iznos od 1.800,00 KM te umanjenje životne aktivnosti i tjelesnog oštećenja iznos od 3.000,00 KM.

Navedena izreka u dijelu dosuđenog drugog vida nematerijalne štete nije razumljiva. Umanjenje životne aktivnosti je poseban osnov naknade neimovinske štete zbog pretrpljenih duševnih bolova. Obuhvata sva ograničenja u životnim aktivnostima oštećenog ili vršenje životnih aktivnosti uz povećane napore.

Pod tjelesnim oštećenjem podrazumijeva se vid **materijalne** štete zbog gubitka pojedinih organa ili dijelova tijela. Za ovaj vid oštećeni ima pravo na invalidninu.

Pošto je u tužbi određeno navedeno da tužilac potražuje samo naknadu **nematerijalne** štete, sud je bio dužan u izreci navesti pravilan zakonski termin za drugi vid nematerijalne štete i tako ispraviti pogrešku iz tužbe.

* *Da je tako postupio, izreka presude bi glasila:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete isplati i to za: pretrpljene fizičke bolove iznos od 1.800,00 (hiljaduosamstotina) KM i pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.000,00 (trihiljade) KM u roku od 30 dana.

- # 5. Usvaja se tužbeni zahtjev pa se tužena obavezuje da tužiocu isplati na ime nematerijalne štete iznos od 4.300,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe do isplate u roku od 30 dana.

Višak tužbenog zahtjeva se odbija.

Na osnovu obrazloženja ove presude može se zaključiti da je izrekom dosuđen ukupan iznos naknade nematerijalne štete za pretrpljene fizičke bolove i strah te pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti.

Međutim, ni u obrazloženju iste odluke nisu navedene pojedinačno dosudene novčane naknade za svaki od traženih vidova nematerijalne štete. Sud je samo uopšteno konstatovao da je njihovu visinu odredio na osnovu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima.

Ovakvoj presudi nedostaju jasni i potpuni razlozi o odlučnim činjenicama. Dužnost je suda da u obrazloženju presude navede koje je iznose naknade dosudio za svaki od vidova nematerijalne štete te razloge zbog kojih se opredijelio baš za tu visinu naknade (jačina i trajanje pretrpljenih fizičkih bolova i straha, okolnosti slučaja, značaj povrijeđenog dobra i slično).

Sud je u izreci propustio označiti datum od kada je dosudio zateznu kamatu. Ovaj podatak ne može zamijeniti izraz "od podnošenja tužbe". Ni u obrazloženju nije sadržan datum kada je tužilac dostavio tužbu sudu.

Nepravilna je i formulacija dijela izreke kojom je odbijen višak tužbenog zahtjeva jer nema cjelovit sadržaj.

Nepotrebno je izreku započeti izrazom "usvaja se tužbeni zahtjev".

- * *Izreka ove presude mogla bi glasiti:*

Obavezuje se tužena da tužiocu isplati na ime naknade nematerijalne štete i to za:

- *pretrpljene fizičke bolove iznos od 800,00 (osamstotina) KM,*
- *pretrpljeni strah iznos od 500,00 (petstotina) KM,*
- *pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.000,00 (trihiljade) KM,*

ukupno 4.300,00 (četirihiljadetrizotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2003. godine do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 1.400,00 (hiljadučetirizotine) KM, sve u roku od 30 dana.

Preostali dio tužbenog zahtjeva u iznosu od 1.950,00 (hiljadudevetstotinapedeset) KM odbija se kao neosnovan.

Ili na sljedeći način:

Obavezuje se tužena da tužiocu isplati:

- *po osnovu pretrpljenih fizičkih bolova iznos od 800,00 (osamstotina) KM,*
- *po osnovu pretrpljenog straha iznos od 500,00 (petstotina) KM,*
- *po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.000,00 (trihiljade) KM,*

ukupno 4.300,00 (četirihiljadetrizotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2003. godine do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 1.400,00 (hiljadučetirizotine) KM, sve u roku od 30 dana.

Preostali dio tužbenog zahtjeva u iznosu od 1.950,00 (hiljadudevetstotinapedeset) KM odbija se kao neosnovan.

IZREKA PRESUDE O PREDAJI U POSJED I UTVRĐENJU PRAVA VLASNIŠTVA

1. Tuženi je dužan predati tužiteljici u posjed ove stvari:

- crno bijeli TV*
- veš-mašinu*
- frižider i*
- bicikl, u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja.*

Citirana izreka je nejasna, nepotpuna i nepodobna za izvršenje jer nisu individualizirane pokretne stvari, čija je predaja u posjed naredena tuženom. U ovom slučaju pokretne stvari su navedene generično i kao takve ne bi mogle biti predmet određeno opredijeljenog tužbenog zahtjeva.

** Pravilno formulisana izreka ove presude mogla bi glasiti ovako:*

Obavezuje se tuženi da preda tužiteljici u posjed ove stvari:

- crno-bijeli TV marke "gorenje", proizveden 1988. godine, čiji je ekran 52 cm,*
- veš-mašinu sive boje, marke "gorenje", proizvedenu 1996. godine,*
- frižider marke "obodin", bijele boje, visine 0,80 m, proizveden 1992. godine i*
- bicikl marke "poni", crvene boje sa pomoćnim točkom,*

sve u roku od 30 dana.

Ovakva izreka, u kojoj je naveden detaljniji opis svake od nabrojanih stvari, ne bi trebala izazvati bilo kakve nedoumice u postupku njenog izvršenja.

2. Obavezuje se tuženi da tužiocu preda u posjed poslovnu prostoriju i pokretne stvari koje su nabrojane u zapisniku Mjesne zajednice Obre od 04.10.2005. godine, koji je sastavni dio ove presude.

Navedena izreka ne sadrži potrebne podatke o poslovnoj prostoriji i pokretnim stvarima koje je tuženi obavezan predati tužiocu, pa je zbog ovog nedostatka nejasna i nepodobna za izvršenje.

Sud je bio dužan unijeti u izreku presude opis poslovne prostorije i nabrojati sve pokretne stvari da bi ista bila potpuna i izvršiva, jer je sve ove podatke imao u tužbi. Zapisnik mjesne zajednice je dokaz za utvrđivanje određene relevantne činjenice, pa ne može biti sastavni dio presude.

** Izreka presude, formulisana na pravilan način, mogla bi glasiti:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu preda u posjed poslovnu prostoriju površine 16 m² koja se nalazi u prizemlju poslovno-stambene zgrade u Zenici, u Ulici Maršala Tita broj 28, i sljedeće pokretne stvari:

- četiri drvena stola zelene boje dimenzija 120 x 80 cm,*
- šestanest drvenih stolica sa naslonom u obliku poluluka,*
- osamnaest keramičkih šoljica za bijelu kafu smeđe boje,*

- *dvije zidne police od drveta dimenzija 60 x 40 cm i*
 - *vuneni ćilim crveno-crne boje dimenzija 3 x 2 m*
- sve u roku od 30 dana.*

3. Tuženi je dužan priznati tužiocu pravo vlasništva na pomoćnoj zgradi, ljetnoj kuhinji koja se nalazi u dvorištu porodične kuće u Zenici, Ulica Ive Andrića broj 2.

Ovakvom izrekom sud nije obezbijedio nikakvu pravnu zaštitu tužiocu. Sud ne može nikoga obavezati da prizna neku činjenicu, a posebno da prizna tužbeni zahtjev, koji je jasno i određeno opredijeljen. Ako tuženi prizna dobrovoljno tužbeni zahtjev, koji je jasno i određeno opredijeljen, u takvom slučaju sud će donijeti presudu na osnovu priznanja.

* *Pravilna izreka ove presude bi mogla glasiti:*

Utvrđuje se da je tužilac vlasnik pomoćne zgrade (ljetne kuhinje) izgrađene na k.č. broj 217/3 upisane u z.k. ul. broj 4 k.o. Zenica, pa je tuženi dužan prestati uznemiravati tužioca u njenom posjedu tako što će prestati smještati svoje poljoprivredne alatke u ovu pomoćnu zgradu, pod prijetnjom izricanja novčane kazne.

Ili na sljedeći način:

Utvrđuje se postojanje prava vlasništva tužioca na pomoćnoj zgradi (ljetnoj kuhinji) izgrađenoj na k.č. broj 217/3 upisanoj u z.k. ul. broj 4 k.o. Zenica, pa je tuženi dužan prestati uznemiravati tužioca u njenom posjedu tako što će prestati smještati svoje poljoprivredne alatke u ovu pomoćnu zgradu, pod prijetnjom izricanja novčane kazne.

4. Obavezuju se tuženi da tužiocu priznaju pravo vlasništva na nekretnini k.č. broj 278 upisanoj u z.k. ul. broj 133 k.o. Balići i da trpe da se briše ovo pravo u zemljišnoj knjizi, jer će u protivnom brisanje biti izvršeno na osnovu ove presude.

Nerazumljiva je ovakva izreka presude jer u materijalno-pravnom smislu ništa nije riješila. Niko se ne može obavezati da nešto prizna pa ni činjenicu prava vlasništva. Priznanje ne predstavlja ni činjenje ni nečinjenje, pa se ovakva obaveza ne može realizovati u izvršnom postupku. Iz ove obaveze ne slijedi obaveza tuženih da trpe brisanje prava vlasništva jer u toku postupka nije utvrđeno da je uknjižba ovog prava tuženih manjkava. Zato ne postoji osnov za njeno brisanje. Iz činjeničnih navoda tužbe proizlazi da tužilac tvrdi da je sporne nekretnine kupio njegov djed od prednika tuženih pa da su ih tužiočevi prednici i on lično nesmetano koristili duže od 40 godina. Ovo ukazuje da je tužbeni zahtjev trebalo da glasi na utvrđenje prava vlasništva na osnovu održaja.

Da je tužbeni zahtjev bio opredijeljen u skladu sa činjeničnim navodima tužbe i u toku postupka utvrđena osnovanost tužiočevih tvrdnji da su on i njegovi prednici nesmetano koristili spornu nekretninu duže od 40 godina, trebalo bi presuditi:

* *Utvrđuje se da je tužilac vlasnik nekretnine k.č. broj 278 površine 820 m² upisane u z.k. ul. broj 133 k.o. Balići, pa su tuženi dužni trpjeti da se tužilac upiše kao vlasnik ove nekretnine u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Zenici.*

Ili na sljedeći način:

Utvrđuje se postojanje prava vlasništva tužioca na nekretnini k.č. broj 278 površine 820 m² upisanoj u z.k. ul. broj 133 k.o. Balići pa su tuženi dužni trpjeti da se tužilac upiše kao vlasnik ove nekretnine u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Zenici.

- # 5. *Utvrđuje se da je tužilac stekao pravo vlasništva sa dijelom 1/2 na nekretnini označenoj kao k.č. broj 123 njiva zvana Bare pa će se na osnovu ove presude izvršiti promjena upisa prava vlasništva u zemljišno-knjižnom uredu Općinskog suda u Tešnju.*

Izreka ove presude nije jasna ni izvršiva jer ne sadrži sve potrebne podatke na osnovu kojih bi se mogao izvršiti upis utvrđenog prava na nekretnini u zemljišnim knjigama.

U izreci nije naveden broj z.k. uložka ni naziv katastarske općine u kojoj se nalazi sporna nekretnina. Pogrešno je upotrijebljen i termin vlasništvo za jednu polovinu dijela, jer je zakonski naziv suvlasništvo.

- * *Potpuna izreka mogla bi glasiti:*

Utvrđuje se da je tužilac suvlasnik na jednoj polovini dijela nekretnine k.č. broj 123 njiva zvana Bare upisanoj u z.k. uložku broj 48 k.o. Obre pa se obavezuje tuženi da trpi da se tužilac upiše kao suvlasnik na jednoj polovini navedene nekretnine u zemljišnoj knjizi Općinskog suda Tešanj.

- # 6. *Utvrđuje se da je tužilac vlasnik dijela nekretnine k.č. broj 7/24 livada zvana Luka, upisane u z.k. broj 101 k.o. Visoko pa se tuženi obavezuje da preda tužiocu u posjed navedeni dio nekretnine.*

Nerazumljiva je i nepodobna za izvršenje izreka ove presude jer ne sadrži površinu, oblik i položaj dijela nekretnine kojeg je tuženi obavezan predati tužiocu u posjed, a ni rok u kome će to učiniti.

Identičnu ocjenu o istom nedostatku izreke presude, koji se odnosi na identifikaciju dijela parcele, izrazio je i Vrhovni sud Republike Srpske u odluci broj: Rev-93/00 od 23.11.2000. godine pa njihov izneseni stav glasi:

"Kada izrekom presude nije tačno određen onaj dio zemljišne parcele čija se predaja u posjed traži, tako da bi se prilikom izvršenja mogao identifikovati, ostvarena je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku."

- * *Navedenu izreku presude treba detaljnije formulirati na način:*

Utvrđuje se da je tužilac vlasnik dijela nekretnine k.č. broj 7/24 livada zvana Luka, upisane u z.k. uložku broj 101 k.o. Visoko površine 120 m2 pravougaonog oblika istaknutog crvenom bojom na skici vještaka geometra od 01.04.2005. godine, čije su krajnje tačke označene slovima A, B, C i D, pa se obavezuje tuženi da tužiocu preda u posjed ovaj dio nekretnine u roku od 30 dana.

- # 7. *Utvrđuje se da je tužiteljica vlasnica na nekretninama označenim kao k.č. 388/1 livada Oplot površine 2.869 m2 i k.č. broj 389/1 šuma Mede pod Oplotom površine 760 m2 pa je tužena dužna trpjeti da se tužiteljica upiše na osnovu ove presude kao vlasnica predmetnih nekretnina u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Sarajevu.*

I u ovoj izreci sud nije unio sve potrebne podatke na osnovu kojih bi se moglo upisati dosudeno pravo vlasništva u zemljišnoj knjizi, jer je propustio navesti broj zemljišno-knjižnog uložka i katastarske općine.

- * *Izreka ove presude mogla bi glasiti:*

Utvrđuje se da je tužiteljica vlasnica na nekretninama označenim kao k.č. 388/1 livada Oplot površine 2.869 m2 i k.č. broj 389/1 šuma Mede pod Oplotom površine 760

m2 upisanim u z.k. ulošku 51 k.o. Rakovica, pa je tužena dužna trpjeti da se tužiteljica upiše na osnovu ove presude kao vlasnica predmetnih nekretnina u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Sarajevu.

Slijedi navođenje nekoliko primjera pravilno napisane izreke presude u predmetima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na predaju u posjed nekretnine.

- * *8. Obavezuje se tuženi da preda u posjed tužiocu kuću sagradenu na k.č. 674/1 upisanu u p.l. 233/01 k.o. Lokvine, koja se nalazi u Zenici, Velika broda broj 31, u roku od 30 dana.*
- * *9. Tuženi je dužan predati tužiocu poslovnu prostoriju koja se sastoji od prodajnog dijela i magacina površine 25 m2, a nalazi se u prizemlju tužiočeve porodične kuće u Donjem Vakufu, Ulica Maršala Tita broj 34, u roku od 30 dana.*
- * *10. Obavezuje se tuženi da tužiteljici preda u posjed sprat kuće izgrađene na k.č. 205 upisane u p.l. 271 k.o. Kula Banjar u Visokom, Ulica Kula Banjar broj 2, slobodan od ljudi i ličnih stvari u roku od 30 dana.*
- * *11. Obavezuje se tuženi da iseli iz jednosobnog stana površine 36 m2, koji se nalazi na IV spratu zgrade u ulici Donje rosulje broj 22 i isti preda tužiteljici slobodan od ljudi i stvari u roku od 30 dana.*

Sve ove navedene izreke imaju potpune podatke o nekretninama, koje su predmet tužbenog zahtjeva, pa u slučaju izvršenja pravosnažnih presuda neće biti nikakvih nejasnoća.

IZREKA PRESUDE O UTVRĐENJU PRAVA SLUŽNOSTI

- # *1. Utvrđuje se da tužilac ima pravo služnosti u korist svoje nekretnine k.č. 51 Gradilište preko nekretnine tuženog k.č. broj 8 Gradilište.*

Ova izreka nije jasna i potpuna jer ne sadrži: vrstu služnosti, dužinu, širinu i pravac prostriranja puta, broj zemljišno-knjižnih uložaka i katastarsku općinu u kojoj su upisane nekretnine stranaka.

Služnost se uvijek odnosi na tačno određeno povlasno i poslužno dobro. Zato je neophodan identitet nekretnina, a to se postiže navođenjem relevantnih zemljišno-knjižnih podataka za poslužno i povlasno dobro. Kada u izreci presude nedostaju ovi podaci, ista je nerazumljiva i nepodobna za izvršenje.

Ovakvo shvatanje ima potvrdu i u stavu Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine izraženom u odluci broj: Gvl-23/89 od 15.02.1990. godine, objavljenom u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine broj 2/90, koji glasi:

"Postoji apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka ako izreka presude kojom se utvrđuje da postoji pravo služnosti ne sadrži potpune zemljišno-knjižne oznake povlasnog i poslužnog dobra."

- * *Izreka ove presude bi mogla glasiti:*

Utvrdjuje se da je tužilac stekao pravo kolske služnosti putem širine 2,5 m, a dužine 24 m, koji vodi južnim dijelom parcele tuženog k.č. broj 8 Gradilište površine 680 m², upisane u z.k. uložku broj 1714 k.o. Moštre, kao poslužnog dobra, u korist tužiočeve parcele k.č. 51 Gradilište, površine 770 m², upisane u z.k. ul. broj 872 k.o. Moštre, kao povlasnog dobra.

Ili na sljedeći način:

Utvrdjuje se postojanje prava služnosti prolaza obima kolnika širine 2,5 m, a dužine 24 m za tužiočevu k.č. broj 51, njivu zvanu Gradilište površine 770 m², upisanu u z.k. uložku broj 872 k.o. Moštre, a preko tuženikove k.č. broj 8, njive zvane Gradilište, površine 680 m² upisane u z.k. uložku 1714 k.o. Moštre - lokacijom pobjliže označenom linijom koju spajaju tačke A-B-C na skici snimanja vještaka geometra I.B. od 15.10.2006. godine.

- # 2. *Odbija se tužilac sa tužbenim zahtjevom.*

Ovo nije pravilna izreka jer nije opisan sadržaj odbijenog tužbenog zahtjeva. Nepotrebno je odlučeno o tužiocu kao stranci, umjesto da je to učinjeno samo u odnosu na tužbeni zahtjev.

- * *Tužbeni zahtjev se odnosio na utvrđenje nepostojanja prava služnosti, pa bi izreka ove presude trebalo da glasi:*

Odbija se tužbeni zahtjev za utvrđenje da tuženom ne pripada pravo služnosti pješačkog puta koji vodi preko tužiočeve parcele broj 430 upisane u z.k. uložku broj 16 k.o. Moštre, i to krajem njene južne strane u dužini 25 m, a širini 0,60 m, te da mu se zabrani dalji prolaz ovim putem.

Postoje sudovi koji izreku formulišu i na sljedeći način:

Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:

"Utvrdjuje se da tuženoj ne pripada pravo služnosti pješačkog puta koji vodi preko tužiočeve parcele broj 430 upisane u z.k. uložku broj 16 k.o. Moštre, i to krajem njene južne strane u dužini 25 m, a širini 0,60 m, pa mu se zabranjuje dalji prolaz ovim putem."

Prema nekim teoretičarima doslovno citiranje sadržaja tužbenog zahtjeva, bilo da je njegov tekst stavljen pod znakove navoda ili napisan bez njih, može stvoriti pogrešan zaključak o sudskoj odluci, to jest da je tužilac uspio u sporu.

Kao potvrdu za opravdanost prepričavanja sadržaja tužbenog zahtjeva, a ne njegovog doslovnog navođenja, ističu da je već bilo slučajeva u praksi da su stranke propustile izjaviti žalbu protiv presude samo zbog toga što nisu shvatile da je njihov tužbeni zahtjev odbijen.

IZREKA PRESUDE U RADNOM SPORU

- # 1. *Poništavaju se rješenja tužene: broj: 34-7122-448 od 08.02.2005. godine na osnovu kojeg je tužiocu prestao radni odnos sa danom 31.12.2005. godine i broj: 01-34-2448-302 od 25.02.2005. godine na osnovu kojeg je odbijen tužiočev prigovor izjavljen protiv rješenja broj: 34-7122-448 od 08.02.2005. godine.*

Različita je praksa sudova na području Bosne i Hercegovine prilikom sačinjavanja izreka presuda u sporovima iz radnih odnosa u kojim se tužbeni zahtjev odnosi na poništenje rješenja.

Neki sudovi u izreku unose, pored broja i datuma rješenja, i sadržaj u njima donesene odluke poslodavca, kao što je to učinjeno u citiranom primjeru.

Drugi sudovi samo navode brojeve i datume rješenja koje presudom poništavaju.

* *Mislim da bi izreka presude bila dovoljna jasna i izvršiva ako bi glasila:*

Poništavaju se rješenja tužene broj: 34-7122-448 od 08.02.2005. godine i broj: 01-34-2448-302 od 25.02.2005. godine.

Sve ostalo sadržano u prvoj navedenoj izreci trebalo bi biti uneseno u obrazloženje presude (da je tužiocu radni odnos prestao sa 30.12.2005. godine, da je odbijen njegov prigovor izjavljen protiv prvog rješenja).

2. *Odbija se tužbeni zahtjev.*

U sadržaju ove izreke nije naveden identitet tužbenog zahtjeva o kojem je odlučeno. Iz obrazloženja presude proizlazi da je sud odbio tužbeni zahtjev za poništenje rješenja, uspostavu radno-pravnog statusa i isplatu novčanog potraživanja.

* *Pravilno formulisana izreka ove presude mogla bi glasiti:*

Odbija se tužbeni zahtjev za: poništenje rješenja tužene broj: 01-5778/15 od 29.12.2004. godine i broj: 07-1475 od 18.02.2005. godine, zatim obavezivanje tužene da vrati tužiocu na posao i rasporedi ga na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi te da mu isplati iznos od 28.345,24 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 29.11.2006. godine do isplate.

3. *Poništavaju se rješenja tužene broj: 34-712-1/04 od 18.02.2005. godine i broj: 01-34-248-31 od 25.03.2005. godine.*

Višak tužbenog zahtjeva se odbija.

Ovom presudom djelimično je usvojen tužbeni zahtjev. Na osnovu prvog stava izreke jasno je da su poništene dvije odluke tužene označene određenim brojevima i datumima. Međutim, kakva je negativna odluka iz drugog stava izreke? Odgovor na ovo pitanje je da ne možemo znati koji je dio tužbenog zahtjeva odbijen jer nije naveden njegov sadržaj u izreci. Tek kada se pročita i najopsežniji dio presude, to jest njeno obrazloženje, saznaćemo da sud nije usvojio zahtjev za uspostavu radno-pravnog statusa tužioca zbog toga što je poništena samo odluka o odbijanju prigovora. Pogrešno je upotrijebljen izraz "višak tužbenog zahtjeva".

* *Pravilno formulisana izreka ove odluke mogla bi glasiti:*

Poništavaju se rješenja tužene broj: 34-712-1/04 od 18.02.2005. godine i broj: 01-34-248-31 od 25.03.2005. godine.

Odbija se tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da vrati tužiocu na rad i rasporedi ga na poslove koje je ranije obavljao ili druge odgovarajuće poslove.

4. *Poništava se rješenje tuženog broj: 22-741-8/02 od 01.09.2002. godine.*

Tuženi je dužan tužiocu uspostaviti sva prava iz radnog odnosa.

Odluka iz stava 2 izreke je nejasna, uopštena i nepodobna za izvršenje jer nisu konkretizovana prava koja bi tuženi trebao uspostaviti tužiocu, a niti je određen paricioni rok za ispunjenje dosuđene obaveze.

U ovom slučaju sud je u fazi prethodnog ispitivanja tužbe bio dužan istu vratiti da je tužilac dopuni i ispravi u dijelu koji nije bio potpuno određen.

- * *Da je tužbeni zahtjev bio jasno opredijeljen, izreka ove presude bi trebala biti formulisana na sljedeći način:*

Poništava se rješenje tuženog broj: 22-741-8/02 od 01.09.2002. godine.

Obavezuje se tuženi da vrati tužioca na rad i rasporedi ga na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu ili potrebama tužene te da mu isplati iznos od 12.389,00 (dvanaest hiljadatristotineosamdesetdevet) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 07.12.2003. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.

IZREKA PRESUDE O TROŠKOVIMA PARNIČNOG POSTUPKA

- # *1. Tuženi je dužan tužiocu namiriti trošak postupka.*

Ova izreka nije jasna jer ne sadrži ni iznos potraživanja koji je tuženi obavezan isplatiti tužiocu, a ni rok u kome će mu izvršiti dosudenu tražbinu.

Prema važećim zakonskim propisima stranka je dužna u zahtjevu opredijeljeno navesti troškove za koje traži naknadu. Sud odlučuje o troškovima parničnog postupka samo na osnovu ovako postavljenog zahtjeva pa je dužan unijeti u izreku ukupan iznos dosuđenih troškova koji su bili potrebni za vođenje parnice kao i rok za njihovu isplatu.

- * *Izreka o troškovima parničnog postupka u konkretnom slučaju mogla bi glasiti:*

Tuženi je dužan isplatiti tužiocu na ime troškova parničnog postupka iznos od 220,00 (dvijestotinedvadeset) KM u roku od 15 dana.

- # *2. Tužilac je dužan platiti tuženom troškove postupka u iznosu 97,00 KM.*

U izreci ove odluke sud je propustio navesti rok u kome je tužilac dužan isplatiti dosuđene troškove tuženom.

Pošto se glavno potraživanje odnosi na naknadu štete, rok za isplatu i glavnog potraživanja i troškova postupka je 30 dana.

- * *Pravilna izreka ove odluke o troškovima bi mogla glasiti:*

Tužilac je dužan isplatiti tuženom na ime troškova postupka iznos od 97,00 (devedeset sedam) KM u roku od 30 dana.

- # *3. Obavezuje se tuženi da snosi parnične troškove u ukupnom iznosu od 209,00 KM.*

Ni ova odluka o troškovima postupka nije jasna i određiva.

Ako je stranka djelimično uspjela u parnici, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove. U konkretnom predmetu nije bio ovakav slučaj jer je tuženi u cijelosti izgubio spor, a tužilac je na kraju rasprave određeno zahtijevao naknadu troškova za pojedine izvršene parnične radnje i njihov ukupan iznos.

- * *Pravilna formulacija izreke odluke o troškovima postupka može glasiti:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime parničnih troškova isplati iznos od 209,00 (dvijestotinedevet) KM u roku od 30 dana.

- # 4. Tužena se obavezuje da tužiocu na ime naknade troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.050,00 KM i takse na tužbu i presudu iznos od 180,00 KM.

Ni ova izreka nije pravilna. Parnične troškove čine izdaci i to: nagrada vještaku za izvršeno vještačenje, troškovi na ime prevoza svjedoku, nagrada advokatu za zastupanje stranke, taksa na tužbu i presudu i td.

U ovoj izreci nepotrebno su posebno navedeni troškovi na ime takse na tužbu i presudu jer izdaci i po ovom osnovu spadaju u ukupan iznos dosuđenih troškova parničnog postupka. U obrazloženju ove presude sud treba određeno navesti za koje je parnične radnje dosudio troškove parničnog postupka i u kojem iznosu.

- * *Pravilna izreka o troškovima postupka mogla bi glasiti:*

Obavezuje se tužena da tužiocu na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.230,00 (hiljadudvijestotinetrideset) KM u roku od 30 dana.

- # 5. Troškovi postupka padaju na teret tužioca.

Ni ova izreka nije formulisana u skladu sa važećim odredbama Zakona o parničnom postupku. Tužilac je u cijelosti izgubio parnicu, a tuženi nije određeno zahtijevao da mu tužilac naknadi njegove troškove koje je imao u toku postupka.

- * *S ozbirom na navedene činjenice te da je tužilac istakao i zahtjev za naknadu troškova postupka, odluka o ovom sporednom potraživanju mogla bi glasiti:*

Odbija se tužiočev zahtjev da mu tuženi na ime troškova postupka isplati iznos od 230,00 (dvijestotinetrideset) KM.

- # 6. Konstatuje se da tužilac od tuženog potražuje na ime troškova postupka iznos od 450,00 KM u roku od 8 dana pod prijetnjom izvršenja.

Izreka ove presude sadrži samo konstataciju o potraživanju određenog iznosa na ime troškova parničnog postupka pa se ne može prihvatiti kao odluka o ovom sporednom potraživanju. Sud je bio dužan naložiti tuženom da tužiocu na ime naknade troškova isplati iznos od 450,00 KM.

- * *Izreka ove presude trebala bi glasiti:*

Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati na ime troškova postupka iznos od 450,00 (četiristotinepedeset) KM u roku od 30 dana.

- # 7. Obavezuju se tuženi da tužiocu isplate iznos od 600,00 (šeststotina) KM na ime troškova postupka u roku od 15 dana.

Ovaj dio izreke presude o sporednom potraživanju nije razumljiv. Ostalo je nejasno kako će tuženi (ima ih troje) izvršiti dosuđenu činidbu: solidarno, na jednake dijelove ili svaki od njih posebno određeni iznos.

- * *Izreka ove odluke o troškovima postupka bi mogla biti formulisana na ovaj način:*

Obavezuju se svaki od tuženih da tužiocu isplate po 200,00 (dvijestotine) KM na ime troškova postupka u roku od 15 dana.

PODMODUL III

OBRAZLOŽENJE PRESUDE – ZNAČAJ

Iako smo izreku presude nazvali njenim glavnim dijelom, jer nakon pravosnažnosti postaje individualni zakon za stranke u postupku, svoju stvaralačku ulogu i sposobnosti sudskog rezonovanja sudije najviše manifestuju u načinu pisanja obrazloženja sudskih odluka.

Obrazloženje presude je najopsežniji dio odluke čiji je cilj jasno i nedvosmisleno racionalno ubjeđivanje stranaka o tome zašto je spor riješen na način kako je to sud učinio u konkretnom predmetu.

Pružanjem pravne zaštite povrijeđenim subjektivnim pravima istovremeno se ostvaruje i postojeći normativni poredak u društvenim odnosima.

Ovakvom aktivnošću vaspitno se utiče i na građane da se ponašaju na način da poštuju duh zakona i moralne norme u društvenom okruženju.

Prema autoru Trivi zadatak obrazloženja je da obavijesti o subjektivnim i objektivnim elementima spora, da objasni razloge zbog kojih je donio odluku sadržanu u izreci presude te tako pruži nužnu podlogu za kontrolu koju vrši drugostepeni sud u povodu uloženog pravnog lijeka.

Obrazloženje presude treba sadržavati onoliko relevantnih podataka na osnovu kojih bi stranka, koja je izgubila parnicu, mogla objektivno procijeniti svoje izgleda na uspjeh ako bi uložila pravni lijek protiv takve odluke.

Iako je obrazloženje prvostepene presude prvenstveno namijenjeno strankama u sporu, u interesu je i suda da napiše dobru uvjerljivu odluku i pažljivo provjeri njen sadržaj prije nego što je dostavi strankama, jer će takvim postupanjem izbjeći moguće pogreške koje bi drugostepeni sud lako uočio prilikom odlučivanja o izjavljenoj žalbi.

Kada sud u obrazloženju presude navede uvjerljive argumente koji opravdavaju njegovu odluku, tada će smanjiti vjerovatnoću da će stranka, koja je izgubila spor, izjaviti žalbu protiv donesene presude.

Ako stranka ipak uloži pravni lijek protiv prvostepene presude, njeno potpuno obrazloženje u pogledu zahtjeva stranaka, činjenica, dokaza i primjene materijalnog prava, zaštitice prvostepeni sud od ukidanja ili preinačenja njegove odluke.

Zato je zadatak prvostepenog suda da potpuno i pravilno obrazloži svoje presude u skladu sa važećim odredbama procesnih zakona koje se odnose na ovu oblast, da bi ubijedio i jednu i drugu stranku u sporu zašto je omogućio ili uskratio traženu pravnu zaštitu u određenom predmetu.

Samo jasna, potpuna, logična i uvjerljiva činjenično-pravna obrazloženja presuda mogu eliminisati svaku sumnju u nejednak tretman parničnih stranaka i izazvati pozitivan efekat na zajednicu i društvo u cjelini, jer su takve odluke prihvatljive.

Prilikom sačinjavanja obrazloženja presuda stvaralački napor suda treba biti primjeren specifičnostima svakog konkretnog spora između stranaka i rezultatima utvrđenja bitnih činjenica u granicama opredijeljenog tužbenog zahtjeva.

Potrebno je uložiti adekvatan trud radi poboljšanja tehnike izrade obrazloženja presuda kako bi se izbjegli najčešći uočeni propusti koji se odnose na: ocjenu dokaza, primjenu materijalnog prava, nedostatak uvjerljivih razloga, preopširnost i nerazumljivost donesenih odluka.

Na ovaj način sudije će brže i kvalitetnije izrađivati prvostepene odluke, a drugostepeni sudovi će vršiti učinkovitiju kontrolu prvostepenih postupaka.

Sve ovo će dovesti do boljeg i efikasnijeg izvršavanja poslova iz nadležnosti sudske vlasti u zaštiti povrijeđenih građanskih prava, stvoriti uslove za vladavinu prava i efikasno funkcionisanje pravne države na našim prostorima te doprinijeti afirmaciji profesije koju obavljamo.

RELEVANTNI PROPISI

Svi procesni zakoni, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, na identičan način određuju sadržaj obrazloženja presude donesene nakon provedenog prvostepenog parničnog postupka.

Prema stavovima 4. članova 191. Zakona o parničnom postupku Bosne i Hercegovine, 191. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, 268. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i 158. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, u obrazloženju pismeno izrađene presude sudovi će izložiti: zahtjeve stranaka i njihove navode o činjenicama na kojim se ti zahtjevi zasnivaju, dokaze i ocjenu dokaza, kao i propise na kojim su zasnovali presudu.

Član 6.1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava kao jedan od principa, koji čini pravo na pravično suđenje, podrazumijeva i obavezu da sud obrazloži svoju odluku.

Konsultativno vijeće evropskih sudija (Consultative Council of European Judges - CCJE) u Mišljenju broj 3 ističe kao standard ponašanja sudija da njihove odluke treba da se donesu tako što će uzeti u obzir sva razmatranja koja su bitna za primjenu relevantnog zakonskog propisa, a isključiti sva nebitna razmatranja.

NAVODI TUŽBE I TUŽBENOG ZAHTJEVA TE ODGOVORA NA TUŽBU

Obrazloženje presude počinje izlaganjem navoda tužbe, njenih činjeničnih i pravnih razloga te isticanjem tužbenog zahtjeva.

U ovom dijelu presude sud je dužan ukratko iznijeti sadržaj tužbe na način što će rezimirati samo njene relevantne činjenice za pravilnu odluku.

Relevantne činjenice su one za koje norme materijalnog prava vežu određene posljedice.

U obrazloženju te bitne činjenice treba jasno i precizno istaknuti tako da se njihova valjanost i objektivnost mogu provjeriti bez ikakvih poteškoća.

U jednom predmetu u obrazloženju presude sud je punih pet stranica navodio izjašnjenja punomoćnika tužioca iako se većina njih odnosila na nebitne činjenice za rješenje spora između stranaka. Neke od njegovih tvrdnji više puta je nepotrebno ponovio. Ovako iznošenje navoda tužbe nije pravilno jer nije u skladu sa odredbama procesnog prava.

Takođe će navesti i pravna shvatanja tužioca koja se odnose na predmet spora, iako ova pravna kvalifikacija ne obavezuje sud. Nepravilno je doslovno od riječi do riječi prepisati sadržaj tužbe kao podneska kojim započinje parnični postupak, a to sudovi često čine.

Bitno je ukazati na ovaj propust jer su, prema dosadašnjoj sudskoj praksi, tužbe često preopširne i opterećene nepotrebnim činjenicama koje otežavaju shvatanje suštine spora između stranaka.

Umijeće je suda da u ovakvoj situaciji izdvoji samo pravno-relevantne činjenice na kojim tužilac neposredno zasniva svoj zahtjev i samo njih unese u obrazloženje presude. Da bi pravilno obavio ovaj zadatak, sud mora dobro poznavati suštinu spora između stranaka, a naročito norme materijalnog prava koje će primijeniti na utvrđene bitne činjenice u konkretnom predmetu radi donošenja zakonite odluke o tužbenom zahtjevu.

Pošto sudovi obrazloženje presude počinju interpretiranjem tužiočevih navoda, logično je da to čine u trećem licu prošlog vremena (perfekta) jednine ili množine, pod pretpostavkom da ima više lica na strani tužioca (na primjer: tužilac je naveo, smatrao je, istakao je i slično; ili: tužioci su naveli, smatrali su, istakli su i slično).

Naši sudovi uglavnom to čine na ovako opisani način. Međutim, bilo je i slučajeva da se sadržaj tužbe iznosi u prvom licu što nije pravilno (na primjer: "ja sam obrađivao parcelu", "vidio sam da tuženi siječe", "zaključio sam da to nije pošteno" i slično).

Na osnovu ovakve "ja forme" izražavanja u obrazloženju presude stvara se pogrešan dojam da sudija opisuje ono što se njemu lično dogodilo, a ne da prepričava tužiočeve navode o bitnim činjenicama koje se odnose na tužbeni zahtjev.

Ako tužilac u tužbi označi određeni datum, kao na primjer kada je učinjeno smetanje njegovog posjeda, kada je pretrpio štetu, ili kada mu je tuženi trebao vratiti dug, ove datume sud će doslovno unijeti u obrazloženje presude.

Isto će učiniti i kada se o vremenu dešavanja neke bitne činjenice tužilac približno izjašnjavao, na primjer da mu je tuženi parcelu oduzeo između aprila i septembra 2003. godine dok se tužilac nalazio u inostranstvu, ili da je smetanje posjeda učinjeno krajem maja 2006. godine.

Moraju se obrazložiti samo zahtjevi tužioca o suštini pravne stvari, a ne i zahtjevi koji se odnose na upravljanje postupkom.

U obrazloženju presude potrebno je jasno izraziti tužbeni zahtjev. To se najlakše postiže izričitom interpretacijom teksta na način kako je navedeno u tužbi, pod uslovom da je tužilac pravilno opredijelio tužbeni zahtjev.

Dozvoljeno je preformulisati postavljeni tužbeni zahtjev ako je tužilac u njemu naveo i nepotrebne izraze ili ponavljao određene činjenice iz tužbe. Pri tome sud nije ovlašten da promijeni smisao i suštinu opredijeljenog tužbenog zahtjeva. Na primjer, tužbeni zahtjev se odnosio na utvrđenje postojanja stvarne služnosti puta preko nekretnine tuženog, a sud u obrazloženju pogrešno navede da je tužilac tražio zaštitu stanja posljednjeg posjeda.

Ili sud ne može navesti da je predmet tužbenog zahtjeva raskid kupoprodajnog ugovora, ako je tužilac određeno tražio utvrđenje ništavosti ovog pravnog posla.

Takođe sud u obrazloženju ne može napisati da je tužbeni zahtjev opredijeljen na poništenje braka, ako je tužilac tražio razvod braka zbog teško i trajno poremećenih bračnih odnosa.

Međutim, kad tužilac u tužbenom zahtjevu za isplatu određenog novčanog iznosa ponovi period iz tužbe na koji se odnosi ovo potraživanje (od 01.01.2002. do 17.08.2002. godine) i njegov pravni osnov (naknada za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog bolesti), sud će izostaviti ova nepotrebna pojašnjenja u obrazloženju presude jer ih je već istakao prilikom navođenja sadržaja tužbe.

Ako je tužilac mijenjao tužbeni zahtjev u toku postupka, u obrazloženju treba izložiti samo onaj koji je konačno opredijelio. Ovo je logično jer su sudovi dužni odlučivati u granicama opredijeljenog tužbenog zahtjeva, a to znači samo o konačnom zahtjevu, jer oni raniji više ne postoje. Izuzetak je ako se, na primjer, odricanje od dijela tužbenog zahtjeva može odraziti na odluku o troškovima postupka.

Zahtjev stranke u obrazloženju treba biti prikazan vidljivo, što se postiže njegovim navođenjem u novom pasusu, a može se i istaći posebno podcrtanim slovima.

Prema postojećoj praksi sudovi u Bosni i Hercegovini u obrazloženju svojih odluka uglavnom izdvajaju tužbeni zahtjev u poseban pasus i na taj način naglašavaju njegov sadržaj. Međutim, rijetki su slučajevi da ovaj dio teksta bude napisan drukčijim slovima (na primjer zatamnjen, ukošen i slično).

U nekim zemljama zakonom je propisano da je sud dužan zahtjeve stranaka vidljivo označiti, zatim obrazloženje razdvojiti na činjenice i primijenjeno pravo, a određene dijelove istaknuti podnaslovima.

I navode odgovora na tužbu sud će u obrazloženju presude izložiti na sličan način kako je to učinio u odnosu na činjenice koje je istakao tužilac.

Dakle, sud će ukratko izložiti sadržaj odgovora na tužbu i to samo one činjenice koje su bitne za donošenje pravilne odluke o konkretnom sporu između stranaka. Takvu argumentaciju će iznijeti na jasan i pregledan način. Posebno će istaći i pravne stavove tuženog o suštini tužbenog zahtjeva, iako isti nisu obavezni za sud.

I u ovom dijelu obrazloženja sudske odluke treba izbjegavati doslovno prepisivanje sadržaja odgovora na tužbu, jer su, prema postojećoj sudskoj praksi, u ovim podnescima tuženih često navedene i okolnosti koje ne mogu imati nikakvog značaja za pravilno odlučivanje o tužbenom zahtjevu, pa ih treba zanemariti.

Sud će interpretirati navode tuženog tako što će istaći samo one činjenice koje mogu proizvoditi pravne posljedice na određene zahtjeve stranaka. Bitne datume, na koje se poziva tuženi u odgovoru na tužbu, sud je dužan tačno navesti u obrazloženju presude (na primjer kada se prema izjavi tuženog dogodio saobraćajni udes, kada je učinjeno smetanje posjeda, kada je tužilac primio odluku čiju zakonitost osporava u radnom sporu i slično).

Ako je tuženi ukazao da je tužba nedopuštena ili neblagovremena, ovakve prigovore u obrazloženju treba navesti prije izlaganja činjenica koje se odnose na suštinu tužbenog zahtjeva.

Što se tiče suštine predmeta raspravljanja prvo u obrazloženju treba konstatovati one činjenice koje tuženi nije osporio. Tek nakon toga se navode sva sredstva odbrane tuženog: na primjer da je pravo na potraživanje zastarjelo, da je osnovan prigovor prijeboja, da je ispunio svoju obavezu prije podnošenja tužbe, da je stekao pravo vlasništva dosjelošću, da je kupovinom od samog tužioca postao vlasnik, da još traje ugovor o zakupu koji su stranke zaključile i slično.

Pošto sudovi u obrazloženju presude samo interpretiraju bitne navode odgovora na tužbu, a ne citiraju doslovno njegov sadržaj, logično je da to čine u trećem licu jednine i to u prošlom vremenu (na primjer: tuženi je naveo, tuženi je istakao, tuženi je ukazao i slično).

Na kraju odgovora na tužbu, iznesenog u obrazloženju presude, sud treba izraziti jasan stav o prijedlogu tuženog za odluku o tužbenom zahtjevu.

Kada je tužba podnesena protiv više lica, uz oznaku svojstva stranke - tuženi, u obrazloženju presude treba navoditi imena i prezimena fizičkih lica ili nazive pravnih lica, ako njihovi odgovori na tužbu nisu identični. U ovakvom slučaju nepravilno je tužene označavati po

njihovom rednom broju navedenom u tužbi (na primjer: prvotuženi, drugotuženi, trećetuženi i slično) već tuženi Ivo Anić ili tuženi DD "Simos".

Način interpretacije sadržaja tužbe i odgovora na tužbu u obrazloženju presude zavisi od vrste spora u svakom konkretnom predmetu.

U nastavku ovog teksta radi ilustracije biće navedeno nekoliko primjera iznošenja redosljeda bitnih činjenica iz tužbe i odgovora na tužbu kojim počinje obrazloženje presude.

Za lakše razumijevanje suštine funkcije ovog dijela pismenog otpavka presude i obima iznesenih odlučnih činjenica, izabrani su primjeri tužbenih zahtjeva koji su najčešći u sporovima stranaka u našim sudovima.

To su: zakonsko izdržavanje, smetanje posjeda, naknada neimovinske štete, utvrđenje prava vlasništva, utvrđenje prava služnosti i poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa.

SUDSKA PRAKSA

ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

Ako je tužbeni zahtjev opredijeljen na dosuđenje doprinosa za izdržavanje određenog malodobnog lica, u tužbi treba navesti tužiočev srodnički odnos sa tuženim, njegovu dob, visinu plaće tuženog i naziv poslodavca kod kojeg je zaposlen, njegove ostale zakonske obaveze izdržavanja drugih lica, da li je zakonski zastupnik u radnom odnosu, da li ima još malodobne djece iz ranijeg braka te određeno opredijeljeni tužbeni zahtjev.

Početak obrazloženja presude u ovom predmetu mogao bi biti formulisan na ovaj način:

- 1. U tužbi od 01.12.2003. godine tužilac je naveo da je sin tuženog i da sa majkom i starijim bratom živi u kući njenih roditelja. Učenik je trećeg razreda osnovne škole, a njegova majka je domaćica koja nema imovine ni bilo kakvih prihoda. Tuženi je zaposlen u PP "Ovako" u Visokom, a njegova mjesečna plaća iznosi 760,00 KM. Nema drugih zakonskih obaveza po osnovu izdržavanja.*

Predložio je da sud, nakon provedenog postupka, na osnovu odredbi Porodičnog zakona donese presudu kojom će obavezati tuženog da doprinosi izdržavanju malodobnog tužioca po 30% od zaradene plaće počev od 01.12.2003. godine pa dok zato budu postojali zakonski uslovi.

U odgovoru na tužbu tuženi je priznao da malodobni tužilac pohada treći razred osnovne škole te da sa majkom živi u kući njenih roditelja. Takođe je priznao da je njegova bivša supruga nezaposlena i da nema nikakvih prihoda. Osporio je da u PP "Ovako" prima plaću u iznosu od 760,00 KM jer zarađuje mjesečno 610,00 KM. Mogao bi doprinositi izdržavanju malodobnog tužioca po 20%, pa je predložio da sud djelimično usvoji tužbeni zahtjev.

Zakonska zastupnica malodobnog tužioca nije prihvatila ponudeni prijedlog pa je predložila da sud provede postupak radi utvrđenja bitnih činjenica za odluku o visini doprinosa izdržavanja.

- 2. U tužbi od 12.07.2003. godine tužiteljica je navela da je presudom Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine tuženi obavezan da doprinosi njenom izdržavanju po 15% od plaće koju ostvaruje u preduzeću "Stupčanica" Olovo. Kasnije je tuženom prestala obaveza da izdržava njihove dvije kćerke koje su postale punoljetne. Njegova plaća je povećana sa 420,00 KM na 740,00 KM mjesečno. Zato*

može na ime doprinosa za izdržavanje tužiteljice, bivše supruge, plaćati po 25% od sadašnje plaće.

Predložila je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će izmijeniti presudu Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine i obavezati tuženog da doprinosi njenom izdržavanju po 25% od njegove plaće počev od podnošenja tužbe.

U odgovoru na navode tužbe tuženi je ukazao da je poslije razvoda braka sa tužiteljicom zasnovao zajednicu života sa drugom ženom. Sada ima dvoje maloljetne djece, starih pet i tri godine. Sam izdržava novu porodicu od plaće koja iznosi oko 690,00 KM. Obolio je prije dvije godine pa mu je na ime liječenja potrebno najmanje po 150,00 KM mjesečno. Smatra da više ne može izdvajati za izdržavanje tužiteljice ni ranije dosuđeni iznos.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

SMETANJE POSJEDA

U parnici zbog smetanja posjeda u sadržaju tužbe bitne su sljedeće činjenice: da je tužilac posljednji posjednik predmetne nekretnine, da ga je tuženi omeo u posjedu jasno opisanim radnjama te opredijeljeni tužbeni zahtjev za zaštitu zbog smetanja posjeda, zabranu daljeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne, odnosno vraćanja oduzetog posjeda, kao i druge mjere potrebne za zaštitu od daljeg smetanja posjeda.

Tužiočeve navode kao i navode tuženog u odgovoru na tužbu u obrazloženju rješenja trebalo bi interpretirati na način kao u sljedećim primjerima:

1. *U tužbi od 02.07.2004. godine tužilac je naveo da je parcelu Vina k.č. broj 7, upisanu u z.k. ulošku broj 78 k.o. Obre, neprekidno obrađivao od 1990. godine. Dana, 27.06.2004. godine tuženi je počupao paprike koje je tužilac zasadio na ovoj parceli. To je učinio u prisustvu komšije stranaka Alije Alića.*

Predložio je da sud, nakon provedenog postupka, donese rješenje kojim će utvrditi da ga je tuženi omeo u posjedu parcele Vina k.č. broj 7, upisane z.k. ulošku broj 78 k.o. Obre, tako što je 27.06.2004. godine počupao njegove zasadene paprike te da naloži tuženom da se ubuduće kani ovakvog ili sličnog smetanja pod prijetnjom izricanja novčane kazne.

U odgovoru na navode tužbe tuženi je priznao da je tužilac posjednik parcele Vina koja se nalazi u blizini kuća stranaka i da na istoj uzgaja povrće.

Osporio je da je u ljeto 2004. godine počupao paprike na ovoj tužiočevoj parceli. Nije mu poznato ko je to učinio.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

2. *U tužbi od 27.04.2004. godine tužiteljica je navela da je posljednje tri godine bila posjednica ugostiteljske radnje "Čarli" površine 25,27 m², koja se nalazi u Gradskoj tržnici u Zavidovićima. Dana 09.04.2004. godine tuženi je samovoljno skinuo ulazna vrata na ovom prostoru pa iz istog iznio četiri stola i četrnaest stolica. Zbog ovih radnji tužiteljica je onemogućena da obavlja ugostiteljsku djelatnost u objektu.*

Predložila je da sud, nakon održane rasprave, donese rješenje kojim će utvrditi da ju je tuženi omeo u posjedu ugostiteljske radnje "Čarli" površine 25,27 m² koja se nalazi u Gradskoj tržnici u Zavidovićima na način što je dana 09.04.2004. godine samovoljno

skinuo ulazna vrata pa iz ovog prostora iznio četiri stola i četrnaest stolica, kao i naložiti tuženom da se ubuduće kani ovakvog i sličnog smetanja pod prijetnjom izricanja novčane kazne.

U odgovoru na tužbu tuženi je istakao da je on vlasnik poslovnog prostora koji je tužiteljici izdao u zakup radi obavljanja ugostiteljske djelatnosti. Priznao je da je navedenog dana u tužbi skinuo ulazna vrata sa poslovnog objekta i iz njega iznio zatečeni tužiteljicin inventar. Ovo je učinio zbog toga što mu u posljednjih šest mjeseci tužiteljica nije platila ugovorenu zakupninu.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE

U tužbi za naknadu neimovinske štete treba ukratko opisati štetni događaj, posljedice zadobivene povrede, osnov odgovornosti tuženog i navesti visinu opredijeljenog tužbenog zahtjeva za svaki od vidova štete.

Početak obrazloženja presude o ovom tužbenom zahtjevu mogao bi glisiti:

- 1. U tužbi od 26.11.2003. godine tužilac je istakao da mu je 11.07.2002. godine tuženi nanio tešku tjelesnu povredu udarivši ga kamenom težine oko 1 kg u predjelu desnog ramena. Zbog toga je proglašen krivim i osuđen pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj: K-213/02 od 17.09.2003. godine.*

Posljedice ove povrede su bolovi i strah jakog i srednjeg intenziteta koje je trpio oko mjesec dana te umanjena životna aktivnost od 5%.

Predložio je da sud, nakon provedenog postupka, donese presudu kojom će obavezati tuženog da mu isplati na ime neimovinske štete i to za: pretrpljene fizičke bolove 2.500,00 KM, pretrpljeni strah 1.500,00 KM i duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti 2.000,00 KM, ukupno 6.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

Tuženi je u odgovoru na tužbu priznao da je pravosnažnom krivičnom presudom oglašen krivim zbog nanošenja teške tjelesne povrede tužiocu. Međutim, osporio je da mu je obavezan isplatiti nematerijalnu štetu za pretrpljene fizičke bolove i strah te duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, jer ga je tužilac ranije često vrijeđao bez ikakvog razloga. Dana 11.07.2002. godine tužilac je ponovo izazvao svađu i udario ga kocem dužine 1,5 metara, a debljine šake u predjelu leđa. Nije podnio krivičnu prijavu protiv njega samo da ne bi dalje produbljivao loše komšijske odnose.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 23.12.2002. godine tužilac je naveo da je 19.02.1998. godine na parceli Krč u predjelu Vlašića ranjen nagaznom minom koju su aktivirale ovce. Zadobio je teške povrede kičme, želuca, jetre i drugih unutrašnjih organa. U blizini mjesta događaja nije bilo nikakvih znakova upozorenja na mine. U ratnom periodu ovaj teren je predstavljao liniju fronta između dvije sukobljene strane.*

Odredio je tužbeni zahtjev na obavezivanje tužene da mu naknadi nematerijalnu štetu i to za: pretrpljene fizičke bolove 20.000,00 KM, pretrpljeni strah 15.000,00 KM, pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti 50.000,00 KM i pretrpljene duševne bolove zbog naruženosti 15.000,00 KM, što ukupno iznosi 100.000,00 KM.

Takođe je zatražio i naknadu materijalne štete zbog deset uginulih ovaca u iznosu od 3.000,00 KM.

Predložio je da sud u cijelosti usvoji njegov tužbeni zahtjev.

U odgovoru na navode tužbe tužena je istakla prigovor nedostatka pasivne legitimacije jer smatra da nije odgovorna za naknadu tražene štete. Takođe je istakla i prigovor zastare prava na utuženo potraživanje jer je štetni događaj bio 19.02.1998. godine, tužiočevo liječenje je završeno 01.04.1998. godine, a tužba je podnesena 23.12.2002. godine.

Predložila je da sud odbije tužbeni zahtjev.

UTVRĐENJE PRAVA SLUŽNOSTI

U tužbi za utvrđenje prava služnosti bitne su ove činjenice: da su stranke vlasnici povlasne i poslužne parcele, identifikacija ovih nekretnina, vrsta i obim služnosti, način na koji je stečeno ovo pravo i pravac kojim se prostire put.

Obrazloženje odluke o tužbenom zahtjevu koji se odnosi na utvrđenje prava služnosti moglo bi započeti ovako:

- 1. U tužbi od 28.01.2004. godine tužilac je naveo da je vlasnik parcele k.č. broj 72 Gradilište od 480 m² upisane u z.k. broj 1269 k.o. Zenica. Više od 10 godina na ovu parcelu je dolazio pješačkom stazom koja vodi južnom ivicom parcele tuženog broj 573 Gradilište od 530 m² upisane u z.k. uložku broj 1270 k.o. Zenica. I njegovi preci su takođe koristili isti put više od 30 godina. Prije oko mjesec dana tuženi mu je, bez ikakvog opravdanog razloga, počeo osporavati dosjelošću stečeno pravo prolaza preko njegove parcele.*

Predložio je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će utvrditi da u korist njegove parcele k.č. broj 72 Gradilište od 480 m² upisane u z.k. uložku broj 1269 k.o. Zenica, kao povlasnog dobra, postoji stvarna služnost pješačkog prolaza u širini od 0,80 m, a dužini od 34 m, i to putem koji vodi južnom ivicom parcele tuženog broj 573 Gradilište od 530 m² upisane u z.k. uložku broj 1270 k.o. Zenica, kao poslužnog dobra.

Tuženi je u odgovoru na tužbu izjavio da tužilac nije nikada prolazio preko njegove parcele da bi došao na svoju nekretninu Gradilište. Istakao je da to ranije nisu činili ni tužiočevi preci. Oduvijek je postojao javni put do tužiočeve parcele pa nije bilo potrebe da prolazi preko nekretnine tuženog. Porekao je da je tužiocu zabranio prolaz jer nije ni pokušavao proći preko njegove parcele.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 03.06.2004. godine tužiteljica je navela da je vlasnica i posjednica nekretnine k.č. 1745/4 zvane Krčevina, upisane u z.k. ul. broj 47 k.o. Bajvati na kojoj su njeni roditelji 1952. godine sagradili kuću. Do ove parcele i kuće uvijek su dolazili krajem nekretnine tuženog k.č. 1745/8 zvane Krčevina površine 251 m² upisane u z.k. ul. broj 141 k.o. Bajvati i to pješice ili kolima pravcem sjever-jug u dužini od 26 m, a širini 3 m. Ovim putem se služila i tužiteljica na isti način više od 20 godina.*

U posljednjih šest mjeseci tuženi često sprečava tužiteljicu da prolazi preko njegove parcele bez ikakvog opravdanog razloga.

Predložila je da sud, nakon održane glavne rasprave, donese presudu kojom će utvrditi da je tužiteljica stekla pravo stvarne služnosti kolskog i pješačkog puta u dužini od 26 m,

a širini 3 m koji vodi pravcem sjever-jug uz cijelu zapadnu među nekretnine tuženog k.č. broj 1745/8 zvane Krčevina, upisane u z.k. ul. broj 141 k.o. Bajvati, kao poslužnog dobra, u korist njene parcele k.č. broj 1745/4 zvane Krčevina, upisane u z.k. ul. broj 47 k.o. Bajvati, kao povlasnog dobra.

U odgovoru na navode tužbe tuženi je porekao da je tužiteljica bilo kada prolazila preko njegove nekretnine da bi došla do parcele na kojoj je sagrađena njena kuća. Nejasno mu je zbog čega je uopšte podnesena ova tužba. Nije imao potrebe braniti tužiteljici da prolazi preko njegovog zemljišta, jer ona to nije ni činila. Ni njeni roditelji nisu ranije imali služnost kolskog i pješačkog puta preko parcele tuženog.

Predložio je da sud, nakon održane glavne rasprave, odbije tužbeni zahtjev.

UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA

U tužbi za utvrđenje prava vlasništva treba navesti da je tužilac vlasnik određeno identifikovane parcele, osnov sticanja ovog prava, da je tuženi tužiocu samovoljno oduzeo njegovu nekretninu te opredijeliti tužbeni zahtjev za njen povrat.

Obrazloženje presude, donesene povodom ovakve vlasničke tužbe, trebalo bi glasiti na sljedeći način:

- 1. U tužbi od 04.07.2004. godine tužilac je naveo da je na osnovu nasljeđivanja postao vlasnik parcele broj 8 Vila površine 890 m² upisane u z.k. uložku 402 k.o. Breza. Istu je preuzeo u posjed odmah nakon majčine smrti, a u posljednje dvije godine nije je obrađivao jer je boravio u Italiji. Kada se vratio kući, saznao je da je tuženi bespravno koristio njegovu parcelu te da mu je ne želi predati u posjed.*

Predložio je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će utvrditi da je tužilac vlasnik parcele broj 8 Vila površine 890 m² upisane u z.k. uložku broj 402 k.o. Breza, što je tuženi dužan trpjeti i obavezati ga da mu navedenu nekretninu preda u posjed u roku od 30 dana.

U odgovoru na navode tužbe tuženi je priznao da je tužilac vlasnik parcele Vila. Takođe je priznao da je dvije godine obrađivao ovu njegovu parcelu na način da je sijao pšenicu za potrebe svoje porodice. Ove godine tužiočevu nekretninu je zasijao ječmom. Ne želi mu je predati u posjed prije nego što mu tužilac vrati dug od 5.000,00 KM.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 15.09.2004. godine tužilac je naveo da je vlasnik parcele k.č. 636/1 zvane Brezica, površine 950 m², upisane u z.k. uložku 175 k.o. Olovo. Tuženi je neovlašteno prisvojio dio njegove nekretnine u površini od 188 m² koji se nalazi na njenoj južnoj strani i graniči sa njegovom parcelom.*

Predložio je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će obavezati tuženog da mu preda u posjed dio parcele k.č. 636/1 zvanu Brezica, površine 188 m², upisane u z.k. uložku 175 k.o. Olovo koji se proteže njenom južnom stranom i graniči sa parcelom tuženog.

U odgovoru na navode tužbe tuženi je osporio tužbeni zahtjev. Istakao je da nije prisvojio dio tužiočeve nekretnine koji se graniči sa njegovom parcelom. Svoju parcelu je ogradio prije 24 godine i nikada nije pomijerao tada postavljenu ogradu.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

PONIŠTENJE RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

U tužbi u kojoj je tužbeni zahtjev opredijeljen na poništenje rješenja i uspostavu radno-pravnog statusa bitno je istaći broj rješenja i datum njegovog donošenja, zatim činjenične i pravne navode za tvrdnju da je ova odluka tuženog nezakonita te obavezu tuženog da tužiocu uspostavi radno-pravni status.

Obrazloženje presude, donesene nakon provedenog postupka, moglo bi započeti na sljedeći način:

- 1. Na pripremnom ročištu održanom dana 06.12.2006. godine punomoćnik tužioca je konačno opredijelio tužbeni zahtjev na poništenje rješenja Uprave za indirektno oporezivanje broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine te nalaganje tuženoj da vrati tužioca na rad i rasporedi ga na poslove na kojima je ranije radio ili druge odgovarajuće poslove.*

Rješenje o odbijanju prigovara smatra nezakonitim jer su na osnovu raspisanih internih oglasa primljeni kandidati N.D., R.D. i A.I. na radna mjesta na koja je aplicirao tužilac koji ne ispunjavaju uslove ili su njihovi uslovi slabiji od tužiočevih. Navedena lica nisu imala radno iskustvo od jedne godine za mjesto saradnika - carinika niti položen carinski ispit.

Predložio je da sud, nakon održane glavne rasprave, donese presudu kojom će poništiti rješenja Uprave za indirektno oporezivanje broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine i naložiti tuženoj da vrati tužioca na rad i rasporedi ga na poslove na kojima je ranije radio ili druge odgovarajuće poslove.

U odgovoru na navode tužbe tužena je istakla da je ista neblagovremena i neuredna. Ukazala je da su postupak proveli u skladu sa Pravilnikom o načinu zapošljavanja i odabira državnih službenika i zaposlenika. Zato nisu opravdani prigovori tužioca koji se odnose na izbor kandidata N.D., R.D. i A.I., jer su ispunjavali sve uslove propisane internim oglasima.

Predložila je da sud odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan.

- 2. U tužbi od 09.03.1995. godine tužilac je naveo da se na osnovu konkursa, koji je raspisala CU HZ "Herceg Bosna", prijavio na radno mjesto višeg carinika ili drugo odgovarajuće radno mjesto. Dana 19.12.1994. godine počeo je raditi na Graničnom prelazu Gorica kao carinik, iako nije dobio nikakvo rješenje o prijemu u radni odnos. Uredno je i profesionalno obavljao radne zadatke sve do 23.12.1996. godine kada mu je iznenada usmeno saopšteno da više ne dolazi na posao.*

Predložio je da sud donese presudu kojom će utvrditi da je tužilac zasnovao radni odnos u Carinskoj upravi HZ "H-B." i da je isti trajao od 19.12.1994. godine do 23.12.1996. godine te obavezati tuženu da mu isplati 9.080,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

U odgovoru na navode tužbe tužena je istakla prigovor neblagovremenosti tužbe. Osporila je da je tužilac zasnovao radni odnos u CU HZ "Herceg Bosna" na zakonom propisani način. Tužiocu nije nikada uručeno rješenje ili drugi akt o zasnivanju radnog odnosa u tužene. Pošto nikada nije radio u periodu za koji potražuje plaću, ne postoji ni pravni osnov za dosuđenje novčanog potraživanja.

Predložila je da sud odbaci tužbu kao neblagovremenu ili odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan.

DOKAZI I OCJENA DOKAZA

Nakon što navede zahtjeve stranaka, sud u obrazloženju presude prvo konstatuje nesporne činjenice koje su bitne za donošenje pravilne odluke u konkretnom predmetu, a koje nije potrebno dokazivati. Nesporne činjenice treba iznijeti po njihovom hronološkom redu.

Sud u obrazloženju pismenog opravka presude dalje definiše šta je između stranaka bilo sporno i koje su dokaze izvele na glavnoj raspravi radi utvrđenja pravno-relevantnih okolnosti. Samo su činjenice predmet dokazivanja, a ne i sadržaj pravne norme.

Inicijativa je na strani parničnih stranaka da prikupljaju procesnu građu na osnovu koje će sud odlučiti o osnovanosti tužbenog zahtjeva.

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi uočava se da sudovi često nekritički odobravaju da stranke izvedu i one dokaze koji nisu bitni za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu, što je u suprotnosti sa načelom ekonomičnosti parničnog postupka. Ovo se naročito odnosi na materijalne dokaze u sporovima iz radnih odnosa.

Nijedan od procesnih zakona, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, ne utvrđuje pravila o načinu izbora dokaza, o stepenovanju dokaza prema jačini njihove dokazne snage niti o načinu utvrđivanja vjerodostojnosti pojedinog dokaza. Sud je jedino vezan snagom javne isprave i to samo ako je stranka ne osporava.

Sud slobodno ocjenjuje provedene dokaze i stiče svoje uvjerenje o dokazanim ili nedokazanim relevantnim činjenicama u konkretnom sporu između stranaka. To čini u skladu sa pravilima logike i psihologije te životnog iskustva uopšte. U sistemu legalne ocjene dokaza sud je vezan za zakon.

Ocjena dokaza je stvaralačka, složena, misaona aktivnost suda koja je jedino u njegovoj nadležnosti. Od pravilne ocjene dokaza zavisi i pravilnost zaključaka do kojih sud dolazi o tačnosti ili netačnosti pravno-relevantnih činjenica.

Prema tome sve izvedene dokaze sud je dužan ocijeniti savjesno i brižljivo i to svaki dokaz zasebno te sve dokaze zajedno. Pod slobodnom ocjenom dokaza ne može se podrazumijevati apsolutna sloboda jer je sud dužan koristiti naučna dostignuća i iskustva stečena u odgovarajućim oblastima radi navođenja razloga za svoje određeno uvjerenje koje mora biti objektivno prihvatljivo.

Obrazloženje presude treba sadržavati određen i jasan stav zbog čega je sud povjerovao pojedinim dokazima i koje je činjenice na osnovu njih utvrdio, a kojim dokazima uopšte nije povjerovao pa koje činjenice zbog toga nisu ni dokazane.

U jednom predmetu sud je saslušao četiri svjedoka i parnične stranke. Međutim, samo je ocijenio iskaz jednog svjedoka, dok je potpuno zanemario ono što su navodili ostali svjedoci i parnične stranke o bitnim činjenicama za presuđenje spora. Ovo nije pravilna ocjena dokaza.

Neprihvatljive su uopštene formulacije da je svjedok potvrdio "na vjerodostojan način" bez isticanja konkretnog razmatranja razloga zbog kojih je sud zaključio na takav način.

Ipak, sud ne mora komentarisati svaki detalj iz iskaza svjedoka, već samo njegova izjašnjenja o pravno-relevantnim činjenicama. Pošto sud modelira glavnu raspravu i ulaže intelektualni napor radi razjašnjenja suštine spora, ne bi trebao u zapisniku o glavnoj raspravi ni unositi nepotrebne detalje i nebitna objašnjenja svjedoka.

Ako više provedenih dokaza potvrđuje istu odlučujuću činjenicu, sud ih može zajedno interpretirati. U takvom slučaju potrebno je navesti zbog čega je sud povjerovao svim tim dokazima zajedno, ako su isti razlozi za ovakav stav iznesen u obrazloženju presude.

Na primjer svi saslušani svjedoci obiju stranaka saglasno su izjavili da je tužilac više od 20 godina nesmetano dolazio do svoje kuće putem koji vodi preko nekretnine tuženog, te obrazložili da su im ove činjenice dobro poznate jer žive u njihovom susjedstvu.

Pošto su iskazi svih saslušanih svjedoka o bitnim činjenicama za rješenje spora identični, te kako je izvor njihovih izjašnjenja neposredno opažanje, sud ih je ocijenio istinitim, logičnim i uvjerljivim.

Međutim, ako je sadržaj izvedenih dokaza različit, sud ih treba pojedinačno komentarisati i iznijeti odgovarajuće razloge za ocjenu svakog od njih.

Iskaz jednog svjedoka, koji tvrdi da je posmatrao neki događaj čiji tok opisuje, ne može biti vjerodostojan, ako se utvrdi da su uslovi na terenu bili prepreka za uočavanje pojedinosti o kojim se izjašnjava (npr. veliko drveće, gusto naseljeni dio mjesta, brdo, mrak i slično).

Ako sud samo djelimično povjeruje navodima saslušanog svjedoka, onda to treba uvjerljivo i argumentovano obrazložiti u presudi.

Može se provjeriti iskaz svjedoka koji tvrdi da je u vrijeme saobraćajne nezgode bilo veoma vruće traženjem podataka od nadležne ustanove o meteorološkim prilikama u vrijeme štetnog događaja.

Iskaze pojedinih svjedoka sud ne može da ne prihvati samo zbog toga što je povjerovao iskazima drugih svjedoka o istoj činjenici, jer je dužan ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno, pa tek nakon toga zauzeti stav o tome koje su činjenice potvrđene provedenim dokazima, a koje nisu.

Svi izneseni argumenti, koji se odnose na ocjenu iskaza ovih svjedoka, moraju biti relevantni i istiniti.

Iskaze svjedoka sud je dužan cijeliti u svjetlu činjenica koje proizlaze iz dokumenata sačinjenih u pisanoj formi koji su priloženi u spis. Kad se izjašnjenje svjedoka o bitnim pojedinostima spornog ugovora podudara sa onim što su stranke konstatovale u ovom pročitanoj materijalnom dokazu, u takvom slučaju sud ima realno uporište za zaključak da su navodi saslušanog svjedoka prihvatljivi.

Svoje stečeno uvjerenje sud je dužan opravdati određenim, objektivnim i logičnim razlozima da bi se moglo provjeriti imaju li iznesena stanovišta u obrazloženju presude činjeničnu i pravnu osnovu u stanju sadržaja spisa.

Sud je dužan objasniti zašto nije prihvatio prijedlog stranke da izvede određeni dokaz, da bi izbjegao stvaranje ubjedenja kako je unaprijed pretpostavio rezultat njegovog ispitivanja ili ako je na osnovu provedenih dokaza već stekao uvjerenje o relevantnim činjenicama.

U rješenju, kojim sud odbija izvođenje predloženog dokaza, moraju se navesti razlozi za ovakvu odluku. Na primjer da je određeni dokaz predložen za utvrđenje činjenica koje nisu važne za odluku o zahtjevu stranke. U sporu zbog smetanja posjeda ne bi trebalo usvojiti predlaganje dokaza o vlasništvu na parceli, jer je to nebitno za odluku o tužbenom zahtjevu. Ili u predmetu za naknadu nematerijalne štete predloženi dokaz tuženog da nije on nanio tešku tjelesnu povredu tužiocu, jer je ova činjenica utvrđena pravosnažnom krivičnom presudom i ne može se uspješno osporavati u parničnom postupku.

Nalaz i mišljenje vještaka sud cijeni kao i sve druge dokaze koje su stranke provele na glavnoj raspravi, to jest po načelima slobodne ocjene dokaza.

Pri interpretaciji nalaza i mišljenja vještaka sud se treba ograničiti na one činjenice koje su neophodne za donošenje odluke, a za koje nema odgovarajuće stručno znanje. Na primjer prilikom ocjene nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke sud cijeni činjenice na osnovu

kojih utvrđuje propuste vozača koji su u uzročnoj vezi sa štetnim događajem (brzina kretanja vozila, međusobno rastojanje vozila, pravilna reakcija vozača, kretanje lijevom stranom i slično).

Vještak ne utvrđuje krivicu i odgovornost sudionika saobraćajne nezgode niti osnovanost tužbenog zahtjeva, jer je to isključivo ovlaštenje suda. Vještak samo utvrđuje činjenice za koje sud nema stručno znanje, a bitne su za presuđenje u konkretnom predmetu. Sudovi često u rješenju, kojim određuju obim vještačenja, od vještaka pogrešno traže izjašnjenje o krivici i odgovornosti učesnika u saobraćajnoj nezgodi ili doprinosu tužioca nastanku štetnih posljedica.

Sud se kritički odnosi prema nalazu i mišljenju vještaka tako da može prihvatiti ili ne prihvatiti činjenice čije je postojanje vještak utvrdio. Sud uvijek preispituje pravilnost činjenica koje su osnov stručnog mišljenja vještaka, kao i pravilnost zaključka koji vještak izvodi iz tih činjenica.

U obrazloženju presude sud se ne može isključivo pozvati na nalaz i mišljenje vještaka već je dužan ocijeniti i određene primjedbe stranaka te ukazati na činjenice iz kojih proizlazi osnovanost ili neosnovanost tih primjedbi.

Potrebno je upotrebljavati pravilan termin nalaz vještaka, a ne "vještački nalaz", što prema postojećoj praksi sudovi često čine. Upotrebom ovog pogrešnog termina nalaz i mišljenje vještaka dobija sasvim drugo značenje. Zato treba upotrebljavati termin "vještački nalaz" za ovaj provedeni dokaz u parničnom postupku.

Kada vještak prekorači obim vještačenja, sud će zanemariti njegovo mišljenje u tom dijelu nalaza.

Javna isprava, koju je u propisanom obliku izdao državni organ ili ustanova u granicama svoje nadležnosti, dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje. Dozvoljeno je dokazivati da je ova isprava nepravilno sastavljena ili da su u njoj neistinito utvrđene činjenice.

Sud cijeni dokaznu snagu privatnih isprava na isti način kao i druga dokazna sredstva.

Putem uviđaja mogu se dokazivati samo činjenice u sadašnjosti. Uviđaj ima prednost nad ostalim dokazima jer se njime utvrđuju bitne činjenice na osnovu neposrednog opažanja suda.

Pravosnažna osuđujuća krivična presuda je apsolutan dokaz u predmetu radi naknade štete. Naime, sud je u parničnom postupku vezan za ovakvu presudu u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca. Oslobođajuća krivična presuda nema takvu dokaznu snagu.

Ocjena dokaza u obrazloženju presude ne smije sadržavati takozvane logičke greške. Na primjer sud zaključi da se automobil u vrijeme štetnog događaja kretao određenom brzinom, iako tragovi kočenja pokazuju da to ne može biti tačno.

Dokazi indicijom smatraju se utvrđenim, mada su indikativne činjenice samo tvrdnja, jer nisu dokazane. Sud izvodi zaključak na osnovu pravila opšteg životnog iskustva ili pravila nauke. Kod dokazivanja indicijom izvodi se zaključak o postojanju pravno relevantnih činjenica iz nekih drugih činjenica koje nisu neposredno predmet dokazivanja, kao i kod pravnih prezumcija.

Na primjer ako se osporava zaključenje određenog ugovora ili njegova sadržina, a ugovor ne postoji u pisanom obliku niti su pri njegovom zaključenju prisustvovala treća lica u svojstvu svjedoka, o postojanju ovakvog ugovora i njegovom sadržaju može se izvesti zaključak na osnovu ponašanja stranaka nakon zaključenja ugovora.

Privatno saznanje sudije o pravno-relevantnoj činjenici stečeno u vršenju sudske funkcije u nekom ranijem postupku izjednačava se sa opštepoznatom činjenicom koju ne treba dokazivati.

Ako sud utvrdi da je tužbeni zahtjev u cijelosti osnovan, dužan je jasno i pravilno odlučiti i o svim prigovorima koje je istakao tuženi u toku raspravljanja, a koji se odnose na: neurednost ili nedopuštenost tužbe, zastaru prava potraživanja, nedostatak aktivne i pasivne legitimacije, da je ista pravna stvar već pravosnažno presuđena i slično.

Na osnovu iznesenog proizlazi da se dokazivanjem podupire i argumentuje nešto što je za i protiv određene teze ili zaključka. Dokazivanje mora biti nepristrasno što se postiže poštovanjem pravila da argumentacija treba biti potpuno izražena. Ne smiju se izbjegavati činjenice koje nisu podobne za iznesenu određenu tvrdnju jer je i o njima sud dužan iznijeti određeni stav.

Dokazivanje mora imati mogućnost provjere, a to podrazumijeva dosljedno navođenje izvora saznanja da bi se mogli kontrolisati.

U nastavku teksta biće navedeni primjeri za dokaze i ocjenu dokaza za obrazloženja presuda u kojem su već istaknuti navodi tužbe te odgovora na tužbu u sporovima koji se odnose na: zakonsko izdržavanje, smetanje posjeda, naknadu nematerijalne štete, utvrđenje prava služnosti, utvrđenje prava vlasništva i poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa.

Ovo je najbolji način da se na pokazanim primjerima iz prakse razvija i usavršava vještina pisanja presude imajući u vidu važeće odredbe procesnog prava.

SUDSKA PRAKSA

ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

1. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je malodobni tužilac sin tuženog koji pohada treći razred osnovne škole, da živi sa majkom, koja nije zaposlena, i starijim bratom u kući njenih roditelja.

Sporno je da li plaća tuženog iznosi 760,00 KM ili 610,00 KM, te da li je traženi doprinos od 30% primjeren materijalnim mogućnostima tuženog i potrebama malodobnog tužioca.

Na glavnoj raspravi zakonska zastupnica malodobnog tužioca pročitala je potvrdu broj: 147/04 od 27.01.2004. godine o visini plaće koju je tuženi primio u posljednjih šest mjeseci.

Tuženi nije imao prijedloga za izvođenje dokaza.

Na osnovu potvrde broj: 147/04 od 27.01.2004. godine, u čiji sadržaj je izvršio uvid, sud je utvrdio da je tuženi u periodu od 01.06.2003. godine do 31.12.2003. godine imao prosječnu plaću po 608,00 KM mjesečno. Ovu činjenicu sud je prihvatio dokazanom jer ni zakonska zastupnica malodobnog tužioca nije imala nikakvih primjedbi na sadržaj potvrde o visini plaće tuženog u posljednjih šest mjeseci.

2. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tuženi obavezan da doprinosi izdržavanju tužiteljice po 15% od plaće koju ostvaruje u preduzeću "Stupčanica" Olovo, da je poslije razvoda braka sa tužiteljicom tuženi zasnovao zajednicu života sa drugom ženom sa kojom ima dvoje djece, starih pet i tri godine.

Sporno je da li je plaća tuženog povećana sa 420,00 KM na 720,00 KM, da li je tuženom za liječenje potrebno najmanje po 150,00 KM mjesečno te da li su ispunjene zakonske pretpostavke za povećanje ranije dosuđenog doprinosa sa 15% na 25% mjesečno počev od 12.07.2003. godine.

Na glavnoj raspravi tužiteljica je pročitala izreku pravosnažne presude Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine i potvrdu preduzeća "Stupčanica" Olovo broj: 84/03 od 27.09.2003. godine o prosječnoj plaći tuženog ostvarenoj u posljednjih šest mjeseci.

Tuženi je pročitao ljekarsko uvjerenje broj: 7/03 od 17.11.2003. godine i račun Apoteke "Zdravlje" broj: 271 od 29.11.2003. godine.

Na osnovu potvrde broj: 84/03 od 27.09.2003. godine sud je utvrdio da je prosječna plaća tuženog u periodu od 01.02.2003. godine do 30.08.2003. godine iznosila 684,00 KM, na osnovu izreke presude Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine da je tuženi obavezan da doprinosi za izdržavanje tužiteljice po 15% od plaće koju ostvaruje u preduzeću "Stupčanica" u Olovu, a na osnovu ljekarskog uvjerenja broj: 7/03 od 17.11.2003. godine i računa Apoteke "Zdravlje" broj: 271 od 19.11.2003. godine da tuženi ima srčano oboljenje te da je lijekove platio 110,00 KM.

SMETANJE POSJEDA

1. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tužilac posjednik parcele Vina te da je na istoj u ljeto 2004. godine zasadio paprike.

Sporno je da li je tuženi 27.06.2004. godine omeo tužioca u posjedu ove parcele na način što je počupao njegove paprike.

Na ovu okolnost punomoćnik tužioca je na glavnoj raspravi saslušao svjedoka Aliju Alića i tužioca kao stranku.

Tuženi je saslušao svjedoka Muju Begića na okolnost da je u drugoj polovini juna 2004. godine boravio u inostranstvu.

Sud je na osnovu jasne, uvjerljive i nedvosmislene izjave svjedoka Alije Alića utvrdio da je tuženi krajem juna 2004. godine počupao paprike na tužiočevoj parceli.

Naime, svjedok Alija Alić je naveo da je slučajno prolazeći putem vidio tuženog da na parceli Vina čupa zasadne paprike pa je o tome obavijestio tužioca jer je znao da stranke od ranije nisu u dobrim odnosima.

Saslušan kao stranka tužilac je potvrdio da je od svjedoka Alije Alića saznao da je tuženi toga dana čupao njegove paprike pa je odmah otišao na parcelu Vina i uvjerio se da mu je pričinjena šteta. Međutim, tuženog nije zatekao na parceli, ali vjeruje svjedoku da je to učinio tuženi jer su odavno u zavadi.

Svjedoku Muji Begiću nije poznato da je tuženi u drugoj polovini juna 2004. godine boravio u inostranstvu, jer je iz mjesta, gdje žive stranke, odselio prije šest godina i njih više uopšte ne vida.

Pošto se svjedok Alija Alić izjašnjavao o činjenicama koje su mu lično poznate na osnovu vlastitog opažanja, sud je povjerovao njegovim navodima u cijelosti jer ih ni tuženi nije osporio konkretnim primjedbama već je samo uopšteno prigovorio da ovaj svjedok ne govori istinu.

Sud je povjerovao i iskazu tužioca kao stranke u dijelu u kojem se izjašnjavao o načinu na koji je saznao da je tuženi učinio smetanje njegovog posjeda, jer je identičan sa sadržajem iskaza svjedoka Alije Alića koji mu je i saopštio bitne činjenice za ishod spora između stranaka.

2. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tužiteljica posjedovala ugostiteljsku radnju "Čarli" na osnovu ugovora o zakupu koji je zaključila sa tuženim. Takođe nije sporno ni da je tuženi 09.04.2004. godine skinuo ulazna vrata pa iz ovog poslovnog prostora iznio četiri stola i četrnaest stolica.

Sporno je da li je tuženi ovakvim učinjenim radnjama omeo tužiteljicu u posljednjem posjedu navedenog ugostiteljskog objekta koji se nalazi u Gradskoj tržnici u Zavidovićima.

Na glavnoj raspravi tužiteljica je pročitala potvrdu od 01.12.2003. godine i ugovor o zakupu broj: 4/2003 od 04.12.2002. godine.

Na osnovu ovog ugovora, u koji je sud izvršio uvid, utvrđeno je da su stranke 04.12.2002. godine zaključile ugovor o zakupu spornog poslovnog prostora na neodređeno vrijeme.

Na osnovu potvrde od 01.12.2003. godine utvrđeno je da je tužiteljica unaprijed isplatila zakupninu tuženom do 01.06.2004. godine.

Sud je odbio prijedlog tuženog da sasluša svjedokinju Mariju Šimić jer ju je predložio na okolnost da mu tužiteljica nije duže vremena plaćala zakupninu za poslovni prostor koji je koristila, jer su te činjenice nebitne za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu.

NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE

1. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tuženi proglašen krivim i osuđen pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj: K-213/02 od 17.09.2003. godine zbog toga što je tužiocu nanio tešku tjelesnu povredu udarivši ga kamenom težine oko jedan kilogram u predjelu desnog ramena.

Sporne su posljedice ove zadobivene povrede te da li je i tužilac doprinio štetnom događaju na način što je izazvao svađu i prvi udario kocem tuženog u predjelu leđa.

Na glavnoj raspravi punomoćnik tužioca saslušao je svjedoke Dragana Marića i Ivana Marića na okolnost da su vidjeli kada je tuženi povrijedio tužioca te vještaka medicinske struke dr. Zlatana Ćorića o posljedicama zadobivene teške tjelesne povrede.

Tuženi je saslušao svjedoka Ivu Marića na okolnost da je tužilac izazvao svađu i prvi ga udario kocem u predjelu leđa.

Saslušani svjedoci Dragan Marić i Ivan Marić saglasno su potvrdili da su u ljeto 2002. godine, vraćajući se s posla, vidjeli tuženog da je dotrčao do ograde koju je popravljao tužilac i istog sa udaljenosti od oko tri metra pogodio kamenom veličine šake odraslog čovjeka u predjelu leđa. Prije toga nisu čuli nikakvu svađu između stranaka niti su vidjeli da je tužilac prvi udario tuženog u predjelu leđa.

Iskaze ovih svjedoka sud je u cijelosti prihvatio jer su se objektivno izjašnjavali na osnovu onoga što su lično vidjeli, a nisu u zavadi ni sa jednom od parničnih stranaka da bi iznosili nešto što se stvarno nije događalo između njih.

Saslušani svjedok Ivo Anić nije potvrdio navode tuženog da je tužilac izazvao svađu i da je prvi kocem udario tuženog u predjelu leđa. Ovaj svjedok uopšte nije bio prisutan kada se desio štetni događaj i o istom je saznao tek navečer kada se s posla vratio kući. Samo je čuo od ukućana da je toga dana tuženi povrijedio tužioca.

Na osnovu nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke dr. Zlatana Ćorića utvrđeno je da je tužilac zbog zadobivene povrede trpio bolove jakog intenziteta u trajanju od sedam dana, srednjeg intenziteta petnaest dana i lakog intenziteta oko mjesec dana.

U momentu povrede osjetio je strah jakog intenziteta koji je u takvom obliku trajao oko dva sata do pružanja prve medicinske pomoći, zatim je trpio strah srednjeg intenziteta sedam dana i lakog oko deset dana.

Trajna posljedica zadobivene povrede su ograničeni pokreti tužiočevog desnog ramena oko 5% zbog čega mora ulagati pojačane napore da bi nastavio obavljati poljoprivredne radove na njegovom imanju.

Na ovakav nalaz vještaka medicinske struke nijedna od stranaka nije imala konkretnih primjedbi pa ga je sud u cijelosti prihvatio kao objektivna i vjerodostojna jer je dat u skladu sa pravilima struke.

2. U toku dokaznog postupka tužilac je pročitao sljedeće dokaze: otpusnicu Kantonalne bolnice Travnik broj: 262 od 19.02.1998. godine, nalaz specijalističke ambulante Doma zdravlja Travnik – Neurologija od 09.11.2001. godine, nalaze Doma zdravlja – specijalistička ambulanta od 02.11.2001. godine i 14.11.2001. godine, nalaze Specijalističke ambulante – ORL JU Bolnica Travnik od 28.11.2001. godine i 11.04.2001. godine, rješenje JU Centra za socijalni rad Travnik broj: 06-534-843/02 od 19.09.2002. godine, potvrdu Mjesne zajednice Karaula broj: 02-200-29/03 od 26.03.2003. godine i kartu MAC-a.

Zakonski zastupnik tužene pročitao je akt Ministarstva unutrašnjih poslova Travnik broj: 04-02/3-1/04-2-895/04-JH od 14.07.2004. godine i akt Kantonalnog tužilaštava Travnik broj: A26904 od 07.07.2004. godine.

Tužilac je saslušao svjedoke Slobodana Ličanina i Sefer Muhameda., a zakonski zastupnik tužene svjedoka Edina Bijedića.

Na prijedlog tužioca određeno je medicinsko vještačenje koje je izvršio dr. Branimir Markunović, stalni sudski vještak, šef Hirušskog odjeljenja Bolnice Travnik. Na glavnoj raspravi ovaj vještak je obrazložio svoj nalaz i mišljenje.

Nakon što je ocijenio izvedene dokaze na način iz odredbe člana 13. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 36/04), Sud je utvrdio sljedeće:

U ovoj pravnoj stvari tužba za naknadu nematerijalne i materijalne štete u ukupnom iznosu od 103.000,00 KM podnesena je dana 23.12.2002. godine protiv tuženih: Federacije BiH, Minskog akcionog centra Federacije BiH i Civilne zaštite Federacije BiH.

U podnesku od 28.03.2003. godine, koji je predat Općinskom sudu Travnik 01.04.2003. godine, tužilac je kao tuženu označio Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo za civilne poslove i komunikacije – Centar za uklanjanje mina BiH.

Iz sadržaja tužbe proizlazi da je tužilac povrijeđen na području planine Vlašić dana 19.02.1998. godine, a od posljedica ranjavanja uginulo je njegovih 10 ovaca. Tuženi nije osporio navedeni datum štetnog događaja, čije su posljedice predmet tužbenog zahtjeva.

Vještak medicinske struke dr. Branimir Markunović u nalazu i mišljenju od 08.09.2004. godine naveo je da je tužilac zadobio teške tjelesne povrede opasne po život: eksplozivnu ranu sa ulazom stranog tijela u područje lijeve strane trbušne stijenke sa prodorom u trbušnu šupljinu, oštećenje tankog crijeva na više mjesta i oštećenje krvnih žila koje hrane tanko crijevo.

Zbog ovih povreda pretrpio je bolove i strah, čiji je intenzitet i trajanje vještak određeno naveo u svom nalazu, umanjena mu je životna aktivnost za 40 %, dok je unakaženost niskog stepena.

Sud je utvrdio da je bolove jakog intenziteta tužilac trpio nekoliko sati do pružanja prve medicinske pomoći, zatim srednjeg oko 2 mjeseca i niskog oko 2 mjeseca. Bolove srednjeg intenziteta trpio je oko 2 mjeseca i nakon stvaranja deformiteta u području grudne kralježnice. Takođe je pretrpio strah jakog intenziteta u trajanju 48 sati i srednjeg oko 2 mjeseca.

Prilikom ispitivanja vještak je na glavnoj raspravi jasno i određeno izjavio da je tužilac nakon ranjavanja primljen u bolnicu 19.02.1998. godine, a otpušten 03.03.1998. godine kada su evidentirane sve povrede koje je naveo u nalazu od 08.09.2004. godine. Posebno je objasnio da uobičajno liječenje povreda, koje je zadobio tužilac, traje tri mjeseca u kojem periodu se desilo zacjeljenje u području trbušne šupljine, a tanko crijevo je u cijelosti preuzelo funkciju u stanju smanjenog kapaciteta. Daljnje liječenje nije moglo posebno poboljšati tužiočevo opšte i lokalno stanje.

Povreda kraljeznice je utvrđena nakon liječenja na hiruškom odjelu, pa zato nije ni evidentirana u otpusnici. Vještak nije mogao sigurno potvrditi da je i ova povreda posljedica tužiočevog ranjavanja od 19.02.1998. godine. Međutim, određeno je kazao da prijelom kraljeznice, koja izaziva grbu, obično nastaje 5-6 mjeseci poslije povrede.

Na osnovu nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke Sud je utvrdio da je tužiočevo liječenje povreda zadobivenih dana 19.02.1998. godine trajalo 3 mjeseca, pa je završeno 19.05.1998. godine.

U konkretnom slučaju za posljedice povrede trbušne stijenke, oštećenja tankog crijeva i oštećenja krvnih žila koje hrane tanko crijevo, u vidu pretrpljenih fizičkih bolova i straha, umanjenja životne aktivnosti i naruženosti, tužilac je saznao najkasnije do kraja juna 1998. godine.

Sve da je prilikom ranjavanja zadobio i prijelom grudnog kralješka, što vještak nije mogao sigurno potvrditi, te da se izražena oštrokutna „grba“ na mjestu ovog prijeloma javila 5-6 mjeseci poslije povrede, za ovu vrstu i obim štete tužilac je saznao najkasnije krajem augusta 1998. godine.

Sud je u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje dr. Branimira Markunovića, jer je jasno, potpuno i uvjerljivo obrazložen u skladu sa pravilima medicinske struke. Na sadržaj ovog nalaza ni tužilac ni tužena nisu imali konkretnih primjedbi.

UTVRĐENJE PRAVA SLUŽNOSTI

1. U ovoj pravnoj stvari sporne su sljedeće bitne činjenice: da li je tužilac prolazio više od deset godina pješačkom stazom koja vodi južnom ivicom parcele tuženog Gradilište, da li su i njegovi preci koristili sporni put na opisani način više od trideset godina, te da li je tuženi prije oko mjesec dana počeo osporavati tužiocu stečeno pravo služnosti.

Na ove sporne činjenice tužilac je na glavnoj raspravi saslušao svjedoke: Diku Avdić, Mehu Šabića i Adema Bukvića.

Tuženi je saslušao svjedoke Hidajeta Begića i Ibrahima Hukića na okolnost da ni tužilac ni njegovi preci nisu nikada prolazili spornom pješačkom stazom preko njegove nekretnine jer na svoje zemljište mogu doći javnim putem.

Svjedoci Dika Avdić, Meho Šabić, Adem Bukvić i Ibrahim Hukić saglasno su potvrdili da kao komšije stranaka dobro znaju da je tužilac na svoju parcelu Gradilište dolazio pješačkom stazom koja vodi južnom ivicom istoimene parcele tuženog, da su to prije njega činili i njegovi preci više decenija, te da je tuženi unazad dva-tri mjeseca počeo zabranjivati tužiocu da koristi spornu služnost.

Iskazima svih navedenih lica sud je u cijelosti povjerovao jer su opisivali stanje u svom komšiluku koje im je dobro poznato na osnovu neposrednog opažanja u dužem vremenskom periodu.

Posebnu dokaznu snagu imaju navodi Ibrahima Hukića kojeg je tuženi saslušao na okolnost da ni tužilac ni njegovi preci nisu nikada prolazili pješice spornim putem. Međutim, ni ovaj svjedok nije potvrdio takve navode tuženog već činjenice na kojim tužilac zasniva svoj tužbeni zahtjev i o kojim su se izjašnjavali njegovi svjedoci.

Na prijedlog tužioca sud je obavio uviđaj pa je na parceli tuženog uočio dobro utabanu pješačku stazu koja vodi južnom ivicom u širini od 0,80 m, a dužini 34 m. Ovu pješačku stazu je izmjerio vještak geometar Sevludin Goga i prikazao na skici lica mjesta od 03.04.2004. godine istaknuvši je crvenom bojom.

Postojanje utabane staze na parceli je objektivan dokaz koji ukazuje da su saslušani svjedoci, čije je iskaze sud ocijenio vjerodostojnim, iznijeli objektivne činjenice o tome da su tužilac i njegovi preci više decenija pješke prolazili putem preko parcele tuženog.

Samo je svjedok Hidajet Begić potvrdio navode tuženog, ali je njegov iskaz sud ocijenio neobjektivnim jer već dvadeset godina živi u Italiji, a rijetko na kratko svrati u selo stranaka. Tvrdnje ovog svjedoka su u suprotnosti sa iskazima ostalih saslušanih lica koji su se na identičan način izjašnjavali o činjenicama koje su im lično poznate, a i stanjem koje je sud zatekao prilikom uviđaja na parceli tuženog.

- 2. U ovoj pravnoj stvari sporne su sljedeće bitne činjenice: da li su tužiteljica i njeni roditelji prolazili preko nekretnine tuženog da bi došli do parcele na kojoj je sagradena njihova kuća, pa ako jesu koliko su to vremena činili do podnošenja tužbe te da li su ispunjene zakonske pretpostavke za sticanje prava sporne služnosti putem dosjelosti.*

Na glavnoj raspravi punomoćnik tužiteljice saslušao je tužiteljicu i tuženog kao stranke te svjedoke Ragiba Hadžića i Nedžada Ibrića na okolnost spornih činjenica relevantnih za odluku o tužbenom zahtjevu.

Tuženi je saslušao svjedoke Nadira Mekića i Antu Grbića na okolnost njegovih tvrdnji da ni tužiteljica ni njeni roditelji nisu ranije nikada prolazili preko njegove parcele da bi došli do njihove kuće.

Svjedoci Ragib Hadžić, Nedžad Ibrić i Anto Grbić su saglasno potvrdili da su dugo vremena vidali i tužiteljicu i njene roditelje kako do njihove kuće dolaze putem koji vodi preko nekretnine tuženog, te da se tuženi tome nije protivio sve do unazad desetak mjeseci. Bili su prisutni kada je tuženi u svađi kazao tužiteljici da više neće trpeti da ona prelazi spornim putem jer joj je to dozvoljavao da čini više od dvadeset godina kao i njenim roditeljima.

Tužiteljica kao stranka je takođe izjavila da je više od dvadeset godina koristila sporni put te da joj je tuženi zabranio prolaz preko njegove nekretnine bez ikakvog razloga nakon čega je podnijela tužbu protiv njega jer nema druge mogućnosti da dođe do svoje parcele na kojoj se nalazi njena kuća. Sud je povjerovao iskazima navedenih svjedoka i tužiteljice kao stranke jer je njihovo izjašnjenje o bitnim činjenicama identično.

Posebno se napominje da ni svjedok tuženog Nadir Grbić nije potvrdio da tužiteljica i njeni roditelji nisu prolazili preko nekretnine tuženog već je samo ukazao da mu to nije poznato.

UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA

- 1. Za pravilno rješenje predmeta tužbenog zahtjeva nisu ni bile sporne činjenice, a to su: da je tužilac vlasnik parcele broj 8 Vila, površine 890 m², da je tuženi bez pravnog osnova koristio ovu nekretninu unazad tri godine te da je i sada drži u posjedu.*

Sporno je da li je tuženi dužan predati ovu parcelu tužiocu.

Pošto tuženi izvršenje tražene obaveze uslovljava time da mu tužilac prethodno vrati dugovani iznos od 5.000,00 KM, u ovom predmetu nepotrebno je dokazivati bilo kakve činjenice. Zato je sud odbio prijedlog tuženog da sasluša svjedoka Antu Kalfića na okolnost da mu tužilac još duguje posuđeni novac, jer ta činjenica nije od uticaja za pravilnu odluku o tužbenom zahtjevu.

Iz istog razloga nije prihvaćen ni tužiočev prijedlog da na raspravi sasluša svjedoka Rudu Bilića koji će potvrditi da je tuženom vratio dug od 5.000,00 KM, jer je i ova okolnost irelevantna za presuđenje spora između stranaka.

2. *U ovoj pravnoj stvari sporno je da li je tuženi bespravno prisvojio dio tužiočeve nekretnine k.č. 636/1 u površini od 188 m² koji se na njenoj južnoj strani graniči sa njegovom nekretninom, te da li je ovaj dio obavezan vratiti tužiocu.*

Tužilac je na glavnoj raspravi saslušao svjedoke Mladena Ljubasa i Marka Ilića na okolnost da je tuženi u junu 2004. godine pomjerio ogradu u njegov posjed i na taj način zauzeo spornu površinu njegovog vlasništva.

Tuženi je saslušao svjedokinje Mariju Drobniak i Anu Drobniak na okolnost da je svoju parcelu ogradio prije više od dvije decenije i istu koristio u granicama kako je tada postavio ogradu te da nije prošle godine pomjerio ogradu u tužiočev posjed.

Na prijedlog tužioca sud je obavio uviđaj uz učešće vještaka geometra Augustina Franića koji je identifikovao sporni dio nekretnine, izmjerio njegovu površinu, te utvrdio položaj i oblik.

Samo je svjedok Mladen Ljubas određeno izjavio da je ograda tuženog uvučena u tužiočev posjed sa njene južne strane, ali se nije mogao izjasniti o površini zauzetog spornog dijela ni kada je tuženi pomijerao ogradu.

Svjedokinje Marija Drobniak i Ana Drobniak su navele da je tuženi posljednji puta svoju nekretninu ogradio prije najmanje dvadeset godina i da je od tada koristi unutar tako postavljene ograde.

Svjedoku Marku Iliću nije poznato da li je tuženi zauzeo određeni dio tužiočeve parcele jer nije zagledao stanje u svom komšiluku. Samo zna da su tužioc i tuženi u zavadi od prošle godine.

Vještak geometar je identifikovao spornu površinu kao sastavni dio tužiočeve nekretnine u vrijeme novog avio-snimanja izvršenog 1987. godine, a i ranijeg aviosnimanja. Mjerenjem je ustanovio da ovaj dio ima oblik pravougaonika čija površina iznosi 86 m².

Sud je prihvatio nalaz vještaka geometra koji je dat objektivno u skladu sa pravilima struke te što ima uporište u materijalnim dokazima o stanju tužiočeve parcele prema novom i starom katastarskom operatu.

Ni tužilac ni tuženi nisu imali konkretnih primjedbi na nalaz vještaka geometra koji je sačinio i skicu lica mjesta i na istoj istakao crvenom bojom sporni dio nekretnine označivši njegove krajnje tačke brojevima jedan, dva i tri.

Sud je povjerovao iskazu svjedoka Mladena Ljubasa koji je potvrdio da je tuženi prošle godine uvukao ogradu u tužiočev posjed, ali se nije preciznije izjasnio o površini tako zauzetog dijela, što je logično.

Iskaze svjedokinja Marije Drobniak i Ane Drobniak sud nije prihvatio jer su u suprotnosti sa nalazom vještaka geometra i materijalnim dokazima.

Svjedočenje navedenih lica sud je ocijenio pristrasnim jer su kao supruga i kćerka tuženog neposredno zainteresirane da upravo on uspije u parnici pa nisu govorile istinu.

Sud nije povjerovao navodima svjedoka Maria Ilića o tome da ne zna o pomijeranju ograde unutar tužiočeve parcele. S obzirom na to da je ovaj svjedok prvi komšija stranaka, logično je očekivati da je mogao znati za ovu činjenicu. Očito je da se nije želio zamjeriti tuženom, ali je iznošenjem okolnosti da su stranke u zavadi od prošle godine indirektno ukazao da postoji ozbiljniji razlog za ove nesporazume između stranaka.

To može biti bespravno zauzimanje tužiočeve parcele, jer su ljudi posebno osjetljivi u ovakvim situacijama.

PONIŠTENJE RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

- 1. Nesporno je da tužilac ima SSS, da je radio oko pet godina u carinskoj službi, da je položio stručni ispit i carinski ispit, da se na osnovu internog oglasa od 27.11.2004. godine prijavio na radno mjesto saradnika – carinika te da je intervjuisan 01.11.2004. godine.*

U ovom predmetu sporne su sljedeće odlučne činjenice: da li je tužba blagovremeno podnesena, da li je rješenje tužene, čije je poništenje predmet tužbenog zahtjeva, nezakonito zbog toga što su u radni odnos primljeni kandidati koji ne ispunjavaju uslove propisane oglasom i to na radno mjesto na koje je aplicirao i tužilac.

Na glavnoj raspravi punomoćnik tužioca pročitao je ove materijalne dokaze: rješenja tužene broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine i broj: 34-2448-311 od 25.02.2005. godine, zapisnik o radu Komisije za odabir kandidata u RC Tuzla od 27.11.2004. godine i zapisnik o izvršenoj reviziji izabranih kandidata od 12.06.2005. godine.

Takođe je saslušao tužioca u svojstvu stranke.

Zakonski zastupnik tužene pročitao je sljedeće materijalne dokaze: jedinstvenu rang listu za RC Tuzla, spisak primljenih kandidata na osnovu internog oglasa od 27.11.2004. godine i Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji tužene.

Svi provedeni dokazi ocijenjeni su na način iz odredbe člana 13. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 36/04), pa su nakon toga utvrđene ove odlučne činjenice:

Tužilac je rješenje broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine primio 16.02.2005. godine. Tužbu u ovoj pravnoj stvari predao je neposredno sudu dana 26.03.2005. godine pa je ista blagovremena jer nije protekao rok iz člana 73. stav 5. Zakona o radu u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 26/04).

Za radno mjesto saradnika – carinika propisani su ovi uslovi: SSS – IV stepen upravnog, ekonomskog ili drugog odgovarajućeg smjera, jedna godina radnog iskustva, položen carinski ispit i ispit za rad u organima uprave.

Nakon završenih intervjuja i ocjene ukupnog dojma osposobljenosti kandidata za obavljanje poslova oglašanih radnih mjesta, Komisija tužene je sačinila rang listu prijavljenih kandidata na osnovu koje je direktor tužene donio odluku o izboru kandidata.

Tužilac je dobio 16,60 bodova i nalazi se na 442. mjestu jedinstvene rang liste, nije primljen na radno mjesto na koje je podnio prijavu pa je podnio prigovor u kome je određeno ukazao da odabrani kandidati ne ispunjavaju uslove propisane internim oglasom.

Ovaj prigovor tužena je odbila rješenjem broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine u čijem obrazloženju nije zauzela nikakav stav o tvrdnjama tužioca koje se odnose na nepravilnosti u odabiru kandidata N.D. i A.I., koji nisu imali radno iskustvo od jedne godine i R.D., koji nije završio srednju školu.

Iz zapisnika o reviziji izvršenog izbora kandidata (dokaz tužioca broj 4) nesumnjivo proizlazi da N.D. i A. I. u vrijeme prijema u radni odnos u tužene nisu imali potrebno radno iskustvo od jedne godine te da R.D. nije imao SSS – IV stepen, već III-stepen obrazovanja.

- 2. U ovom konkretnom slučaju među strankama je nesporno da je tužena objavila natječaj za izbor većeg broja radnika u Carinsku upravu HZ HB na koji se uredno prijavio i tužilac na radno mjesto carinika, jer je ispunjavao sve propisane uslove, da*

je sa tužiocem obavljen razgovor i da je nakon toga 19.12.1994. godine počeo raditi na Graničnom prelazu Gorica, a da mu nikada nije uručeno rješenje o zasnivanju radnog odnosa.

Sporne su sljedeće činjenice: da li je tužba blagovremeno podnesena, da li je tužilac primljen u radni odnos, da li je obavljao zadatke određenog radnog mjesta u tužene, da li mu je isplaćivana plaća za obavljene rad, ili je to bila samo naknada za neki faktički rad, kako tvrdi zakonski zastupnik tužene.

Tužilac je na glavnoj raspravi saslušao svjedoke D.I. i I.R., tadašnjeg direktora Carinske uprave i njegovog zamjenika, te svjedokinju K.M. na okolnosti da je pozvan na razgovor kao i ostali prijavljeni kandidati na natječaj te da je nakon toga radio kao carinik do 20.01.2005. godine.

Istaknuti prigovor tužene o neblagovremenosti tužbe nije prihvaćen zbog toga što je tužilac prigovor-žalbu zbog nezakonitog udaljenja s posla podnio 13.02.1995. godine (kopija ovog prigovora je u spisu), nakon čega je tuženi, odnosno funkcioner organa uprave u smislu člana 334. Zakona od državnoj upravi imao rok od 30 dana da odluči o istom, ali to nije učinio. Tek protekom navedenog roka smatra se da je prigovor odbijen. Shodno odredbi člana 335. istog Zakona rok za sudsku zaštitu povrijeđenog tužiočevog prava počeo je teći nakon isteka tih 30 dana.

Saslušani svjedoci saglasno su potvrdili da se tužilac prijavio na natječaj na radno mjesto carinika i da je nakon obavljenog razgovora sa njim počeo raditi. Pohadao je i obuku za rad na graničnom prelazu pa je nakon toga obavljao poslove carinika i bio zadužen carinskim pečatom i kliještima. Dana 20.01.1995. godine rečeno mu je da više ne dolazi na posao jer je poništen natječaj od 31.12.1994. godine zbog toga što se nije javio dovoljan broj kandidata.

Uvidom u platne liste utvrđeno je da je tužiocu isplaćena plaća za izvršeni rad u periodu od 19.12.2004. godine do 20.01.1995. godine. Osnov za ovu isplatu bila je odgovarajuća dokumentacija koja se odnosi na prisustvo tužioca na radu i izvršavanje radnih zadataka.

U navedenom periodu tužiočev tretman ni u kom slučaju se nije razlikovao od tretmana ostalih radnika i u svemu je imao karakter radnog odnosa. Jedino tužilac od funkcionera organa nije dobio rješenje u pisanoj formi o prijemu u radni odnos, ali takvo rješenje nije uručeno ni drugim radnicima koji su primljeni na osnovu istog natječaja.

PRAVNO OBRAZLOŽENJE PRESUDE

Sud određuje pravnu prirodu spora. Pravilna kvalifikacija predmeta spora od presudnog je značaja za pravilan ishod parničnog postupka, to jest na donošenje zakonite odluke. Sud je dužan da poznaje pravne norme i da ih primjenjuje na utvrđene pravno-relevantne činjenice.

Sadržaj pravnih normi, na osnovu kojih se odlučuje o tužbenom zahtjevu, nikada ne može biti predmet dokazivanja, jer se dokazuju samo sporne pravno-relevantne činjenice.

Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni pa nije vezan navodima stranaka u pogledu primjene materijalnog prava. Ovakva ovlaštenja data su sudu jer je najpovoljniji da se brine o pravilnoj primjeni kako kogentnih tako i dispozicionih normi. Sud je, vodeći računa o pravilnoj primjeni materijalnog prava, vezan samo za činjenične navode tužbe, a ne i pravni osnov tužbenog zahtjeva.

Ako sud ne poznaje pravo strane države, koje treba primijeniti, zatražiće od nadležnog organa za poslove sudstva potrebne podatke, ili će stranka donijeti javnu ispravu izdatu od nadležnog inostranog organa kojom se potvrđuje važeće pravo u toj državi. Činjenično stanje sud utvrđuje u pravilu izvođenjem dokaza, a sadržaj pravnih normi, koje će primijeniti, ni-

hovim tumačenjem. U obrazloženju presude sud iznosi dvije premise: činjeničnu i pravnu i na osnovu njih izvodi zaključak o pravnoj posljedici u određenom sporu između stranaka.

Ovo je stvaralački način primjene prava na konkretne društvene odnose, odnosno proces sudskog rezonovanja.

Prema tome, sud niti stvara niti mijenja postojeće pravo jer ima funkciju samo da konkretizuje opšte pravne norme na pojedinačne situacije.

Zato je svaka sudska odluka, kao akt primjene prava, istovremeno i stvaralački čin i konkretizacija opšte norme na pojedinačni predmet.

U obrazloženju presude sud je dužan navesti materijalno-pravne propise koje je primijenio prilikom donošenja odluke o tužbenom zahtjevu.

Neprihvatljivo je samo uopšteno pozivanje na materijalno-pravni propis bez označavanja svih drugih podataka koji se na njega odnose.

Primijenjene zakone i druge propise u obrazloženju presude sud treba navesti u njihovom punom tačnom nazivu i naznačiti broj i godinu glasila u kojim su objavljeni.

Ovo je potrebno zbog toga da bi stranke imale objektivnu mogućnost da provjere da li je donesenom presudom opšta norma konkretizovana na pojedinačni slučaj, koji je predmet tužbenog zahtjeva.

Nije dovoljno da sud navede samo tačan naziv zakona i glasilo u kojem je objavljen već se treba pozvati na određeni član ili odredbe više članova kao pravnu argumentaciju za rješenje spora između stranaka.

Ako član ima više stavova, koji regulišu različite situacije, sud je dužan navesti odredbu onog stava koji je primijenio prilikom donošenja odluke da bi dokazao da ista nije ni proizvoljna ni nepravедna već uvjerljivo pravno utemeljena.

Na primjer ako je zauzeo stav o odgovornosti tuženog da tužiocu naknadi prouzrokovanu štetu, u obrazloženju nije dovoljno navesti član 154. Zakona o obligacionim odnosima, jer isti sadrži dvije različite situacije i to subjektivnu odgovornost i objektivnu odgovornost.

U ovakvoj situaciji sud je dužan određeno navesti da li je osnov odgovornosti stav 1. citiranog člana (subjektivna odgovornost) ili je to stav 2 (objektivna odgovornost).

U obrazloženju se treba pozvati na sve zakonske odredbe koje priznaju ono pravo koje je predmet tužbenog zahtjeva. Što se tiče redosljeda iznošenja tih zakonskih odredbi, prvo bi trebalo ukazati na onu najuvjerljiviju koja potvrđuje predmetno pravo i detaljnije objasniti zašto su ispunjene zakonske pretpostavke za primjenu te odredbe u konkretnom sporu.

Za sve ostale odredbe u obrazloženju treba dati samo kratke napomene. Na primjer, da bi osim citiranog člana tužbeni zahtjev bio osnovan i primjenom člana 210. Zakona o obligacionim odnosima kojom je regulisano sticanje bez osnova.

Na kraju se u obrazloženju istakne da bi različite pravne odredbe mogle dovesti do istog rezultata, odnosno iste odluke o sporu.

Osim određenih pravnih normi u obrazloženju presude sudija može navoditi i druge izvore koje je koristio prilikom odlučivanja o tužbenom zahtjevu.

Ako je za izraženi stav u obrazloženju svoje odluke našao potvrdu u ranije donesenim pravosnažnim presudama, stranci treba pružiti informaciju i o tom izvoru, uz pretpostavku da se može primijeniti i u konkretnom sporu između tužioca i tuženog.

Ovo je bitno napomenuti jer u novije vrijeme sudska praksa postaje sve važniji izvor prava.

Materijalno pravno treba uvjerljivo obrazložiti i glavni zahtjev stranke i njena sporedna potraživanja koja se mogu odnositi na zatezne kamate i troškove postupka.

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi sudovi često uopšte ne obrazlažu zbog čega je na glavno potraživanje dosuđena i tražena zakonska zatezna kamata, zatim ne navode jasne i potpune razloge na osnovu kojih je utvrđena docnja u izvršenju određene obaveze ni period na koji se odnosi ovo sporedno potraživanje.

Takođe i troškove postupka treba jasno i određeno obrazložiti i to ukupan dosuđeni iznos po ovom osnovu, kao i priznate naknade za svaku od izvršenih radnji u toku postupka.

SUDSKA PRAKSA

ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

1. *Članom 230. stav 2. Porodičnog zakona („Službeni list RBiH“, broj 21/79 i 44/89) određeno je da su roditelji prvenstveno obavezni izdržavati maloljetnu djecu i u izvršavanju ove obaveze moraju iskoristiti sve svoje mogućnosti.*

O visini doprinosa za izdržavanje sud odlučuje na osnovu kriterija sadržanih u članu 251. stav 2. i 3. istog Zakona. To su uzrast djeteta i potrebe za njegovo školovanje, zatim sva primanja lica koje je dužno da daje izdržavanje, stvarne mogućnosti da stiče i povećanu zaradu, njegove vlastite potrebe te ostale zakonske obaveze po osnovu izdržavanja.

U konkretnom slučaju na osnovu utvrđenih činjenica da je malodobni tužilac učenik trećeg razreda osnovne škole i da je plaća tuženog u posljednjih šest mjeseci iznosila prosječno po 608,00 KM, sud ocjenjuje da je tužbeni zahtjev osnovan.

Zato je obavezao tuženog da počev od 01.12.2003. godine doprinosi za izdržavanje malodobnog tužioca po 30% od plaće koju ostvaruje u PP „Ovako“ u Visokom.

Navedeni doprinos je, prema shvatanju suda, primjeren potrebama malodobnog tužioca i materijalnim mogućnostima tuženog.

Sud nije prihvatio prijedlog tuženog da njegova obaveza prema malodobnom tužiocu bude po 20% od mjesečne plaće, jer ovaj ponuđeni doprinos ne bi bio dovoljan ni za najminimalnije potrebe devetogodišnjeg djeteta u hrani, odjeći, obući, školskom priboru i slično.

Dosuđenim doprinosom neće biti ugrožena egzistencija tuženog jer će mu, nakon ispunjenja obaveze prema malodobnom tužiocu, ostajati po 70% od plaće samo za njegove vlastite potrebe, pošto nema drugih zakonskih obaveza po osnovu izdržavanja.

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu člana 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Tuženi je obavezan da malodobnom tužiocu isplati iznos od 120,00 KM koji se odnosi na troškove advokata koji je napisao tužbu. Ove troškove određeno je tražila zakonska zastupnica malodobnog tužioca na kraju glavne rasprave, a iste je sud dosudio jer su bili potrebni radi vođenja parnice.

2. *Članom 257. stav 1. Porodičnog zakona („Službeni list SRBiH“, broj 21/79 i 44/89) određeno je da zainteresovano lice može tražiti da sud povisi, snizi ili ukine izdržavanje dosuđeno ranijom pravosnažnom presudom, ako su se izmijenile okolnosti na osnovu kojih je donesena ta odluka.*

U konkretnom predmetu tužiteljica traži izmjenu ranije dosuđenog iznosa zbog toga što je plaća tuženog povećana te što mu je u međuvremenu prestala ranija obaveza prema zajedničkoj kćerki stranaka zbog njene punoljetnosti.

Pošto je u postupku utvrđeno da se tuženi ponovno oženio i da u tom braku ima dvoje djece, starih pet i tri godine, te da za svoje liječenje odvađa oko 150,00 KM mjesečno, sud je zaključio da je tužbeni zahtjev za povećanje ranije dosuđenog iznosa na ime izdržavanja tužiteljice neosnovan.

Bivšem bračnom drugu sud može povećati ranije dosuđeni iznos na ime izdržavanja, samo ako je tuženi u mogućnosti plaćati taj povećani iznos.

Imajući u vidu izneseno sud je zaključio da tuženi ne bi bio u mogućnosti da plaća na ime izdržavanja bivše supruge traženi iznos od 25% od svoje plaće, jer je prvenstveno dužan izdržavati dvoje djece iz sadašnjeg braka i u ispunjavaju ove zakonske obaveze mora ulagati čak i pojačane napore.

SMETANJE POSJEDA

- 1. Prema članu 81. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) posjednik ima pravo zahtijevati sudsku zaštitu od smetanja posjeda u roku od 30 dana od dana saznanja za smetanje i učinitelja.*

Pošto je u ovom predmetu utvrđeno da je smetanje učinjeno krajem juna 2004. godine, a tužba je podnesena 02.07.2004. godine, ista je blagovremena pa su postojale zakonske pretpostavke za raspravljanje o tužbenom zahtjevu.

Shodno odredbi člana 83. stav 1, istog Zakona sud pruža sudsku zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, a u toku postupka nije bilo sporno da je tužilac posjednik parcele Vina na kojoj je zasadio paprike.

Na osnovu iskaza svjedoka Alije Alića i tužioca kao stranke sud je utvrdio drugu bitnu činjenicu, a to je da je tuženi omeo tužioca u posjedu na način da je na njegovoj parceli počupao paprike.

Imajući u vidu granice opredijeljenog tužbenog zahtjeva i odredbu člana 84. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima sud je donio rješenje kojim je utvrdio da je tuženi omeo tužioca u posljednjem posjedu njegove nekretnine na način naveden u izreci i odredio mu zabranu daljnijeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne.

Na osnovu člana 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku tuženi je obavezan da tužiocu na ime troškova isplati iznos od 840,00 KM. Ovi troškovi se odnose na sljedeće: sastav tužbe 180,00 KM, zastupanje od strane advokata na pripremnom ročištu i glavnoj raspravi po 330,00 KM, a isti su bili nužni za vođenje parnice.

- 2. Prema članu 81. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) posjednik ima pravo zahtijevati sudsku zaštitu od smetanja posjeda u roku od 30 dana od dana saznanja za smetanje i učinitelja.*

Pošto je u ovom predmetu utvrđeno da je smetanje učinjeno 09.04.2004. godine, a tužba je podnesena 27.04.2004. godine, ista je blagovremena, pa su postojale zakonske pretpostavke za raspravljanje o tužbenom zahtjevu.

Shodno odredbi člana 83. stav 1. istog Zakona sud pruža sudsku zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, a u toku postupka nije bilo sporno da je tužiteljica

posjednica ugostiteljske radnaje „Čarli“ te da je tuženi iz ovog poslovnog prostora 09.04.2004. godine iznio četiri stola i četrnaest stolica.

Na osnovu odredbe člana 84. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima sud je omogućio pravnu zaštitu tužiteljici zbog učinjenog smetanja posjeda tako što je usvojio njen tužbeni zahtjev i tuženom odredio zabranu daljnjeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne.

Nebitan je prigovor tuženog da je on vlasnik poslovnog prostora u kome je tužiteljica obavljala ugostiteljsku djelatnost, jer prema odredbi člana 83. stav 1. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima za rješenje spora između stranaka nema uticaja pravo na posjed, pravni osnov posjeda i savjesnost posjednika.

Ako je tužilac smatrao da mu tužiteljica ne ispunjava obavezu iz ugovora o zakupu, mogao se obratiti tužbom sudu radi zaštite svoga povrijeđenog prava, jer nema pravo da samovoljno skida vrata sa poslovnog prostora i iz njega iznosi tužiteljicin inventar.

NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE

- 1. Članom 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list R BiH“, broj 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine FBiH“, broj 29/03) određeno je da je onaj ko drugom prouzrokuje štetu istu dužan naknaditi, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.*

Pravosnažna krivična presuda je apsolutan dokaz u predmetu naknade štete. U parničnom postupku sud je vezan za ovakvu presudu u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca, jer tako propisuje odredba člana 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

Krivica tuženog za štetne posljedice povrede, koje su predmet tužbenog zahtjeva, utvrđena je pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj: K-213/02 od 17.09.2003. godine.

Tuženi nije dokazao da je tužilac na bilo koji način doprinio nastanku štete pa sud nije prihvatio prigovor podijeljene odgovornosti jer nisu ispunjene pretpostavke za primjenu odredbe člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Odlučujući o visini tražene štete sud je imao u vidu kriterije iz odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, a to su intenzitet i trajanje pretrpljenih bolova i straha, trajne posljedice povrede u obliku umanjenja životne aktivnosti, značaj povrijeđenog dobra i cilj kome služi ova naknada.

Tužiocu je dosuđena naknada štete po osnovu pretrpljenih fizičkih bolova u iznosu od 1.400,00 KM, pretrpljenog straha 400,00 KM i duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti 2.000,00 KM.

Sud ocjenjuje da su svi navedeni iznosi primjereni okolnostima konkretnog slučaja i da ne odstupaju ni od postojeće sudske prakse u sličnim situacijama.

Na ukupan dosuđeni iznos naknade nematerijalne štete od 3.800,00 KM tužiocu je primjenom članova 1. i 2. Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine FBiH“, broj 8/96, 27/98 i 51/01) dosuđena i zatezna kamata počev od presuđenja do isplate, što je u okviru njegovog tužbenog zahtjeva za ovo sporedno potraživanje.

- 2. Članom 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SR BiH“, broj 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine FBiH“, broj 29/03) određeno je da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za 3 (tri) godine od kada je oštećeni doznao za štetu i lice koje je štetu učinilo.*

Prema usvojenoj sudskoj praksi smatra se da je oštećeni saznao za štetu zbog pretrpljenih fizičkih bolova i pretrpljenog straha onda kada su ti bolovi i strah prestali, a za štetu zbog smanjenja životne aktivnosti i naruženosti kada je njegovo zdravstveno stanje stabilizirano.

Pošto je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena 23.12.2002. godine, a tužilac je za posljednju posljedicu pretrpljene povrede – prijeloma kralježnice saznao najkasnije krajem augusta 1998. godine, Sud zaključuje da je osnovan prigovor tužene da je tužiočevo pravo na potraživanje zastarjelo.

Zato je usvojen prigovor zastare, pa je tužbeni zahtjev u odnosu na nematerijalnu štetu u ukupnom iznosu od 100.000,00 KM odbijen kao neosnovan.

Napominje se da povremeni bolovi i strah niskog intenziteta kao trajna posljedica zado-bivene povrede nisu osnov za naknadu nematerijalne štete.

Takođe je zastarjelo i pravo na potraživanje materijalne štete pošto je tužilac odmah saznao da je od posljedica ranjavanja uginulo 10 njegovih ovaca.

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu odredbi člana 323. stav 1. i članova 324. 332. i 333. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Dosuđeni troškovi u ukupnom iznosu od 2.317,85 KM odnose se na: sastav odgovora na tužbu, pristup na ročište dana 01.07.2004. godine, pristup na ročište dana 11.04.2006. godine i pristup na glavnu raspravu dana 04.05.2006. godine (za svaku navedenu preduzetu radnju po 579,46 KM).

Sve ove troškove zakonski zastupnik tužene određeno je tražio u završnoj riječi na kraju glavne rasprave priloživši troškovnik, a isti mu pripadaju na osnovu članova 12. i 13. stav 1. tačka 1. b i c Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine FBiH“, broj 22/04).

Dosuđene parnične troškove čine izdaci koji su bili potrebni u toku postupka između stranaka. Pošto je tužilac u cijelosti izgubio parnicu, dužan je tuženoj isplatiti troškove u ukupnom iznosu od 2.317,85 KM.

UTVRĐENJE PRAVA SLUŽNOSTI

1. Prema odredbi člana 60. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) stvarna služnost stiče se dosjelošću kada je vlasnik povlasne nekretnine faktički ostvarivao služnost za vrijeme od 20 godina, a vlasnik poslužne nekretnine se tome nije protivio.

Članom 61. stav 1. istog Zakona određeno je da vlasnik povlasne nekretnine ima pravo tužbom zahtijevati da se prema vlasniku poslužne nekretnine utvrdi postojanje stvarne služnosti.

Na osnovu iskaza svjedoka Dike Avdić, Mehe Šabića, Adema Bukvića i Ibrahima Hukića te neposrednim uočavanjem utabane staze na licu mjesta, sud je utvrdio da su tužilac i njegovi preci više od 20 godina nesmetano koristili pješačku stazu koja vodi preko nekretnine tuženog pa su ispunjene opisane zakonske pretpostavke za sticanje stvarne služnosti dosjelošću.

Takođe je utvrđeno da je tuženi unazad dva-tri mjeseca od podnošenja tužbe počeo zabranjivati tužiocu da koristi spornu služnost.

Zato je sud usvojio tužbeni zahtjev koji se odnosi na utvrđenje prava služnosti prolaza pješice preko nekretnine tuženog k.č. 573 Gradilište, kao poslužnog dobra, u širini od 0,80 m, a dužini 34 m, u korist tužiočeve parcele Gradilište k.č. 72, kao povlasnog dobra.

2. *Odredbom člana 60. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) propisano je da se stvarna služnost stiče dosjelošću kada je vlasnik povlasne nekretnine faktički ostvarivao služnost za vrijeme od 20 godina, a vlasnik poslužne parcele se tome nije protivio.*

U konkretnom slučaju sud je utvrdio da su tužiteljica i njeni roditelji više od 20 godina nesmetano pješice i kolima dolazili preko parcele tuženog u dužini od 26 m, a širini 3 m pravcem sjever-jug uz cijelu zapadnu među, te da se tuženi unazad deset mjeseci počeo protiviti korištenju sporne služnosti.

Iskaze saslušanih svjedoka o nesmetanom vršenju sporne služnosti u dužem vremenskom periodu od 20 godina od strane tužiteljice i njenih roditelja, imaju uporište i u stanju na terenu koje je sud uočio neposrednim zapažanjem prilikom obavljanja uvida.

Na osnovu iznesenog sud je donio presudu kojom je utvrdio da je tužiteljica stekla pravo služnosti kolskog i pješačkog puta u dužini od 26 m, a širini 3 m koji vodi pravcem sjever-jug uz cijelu zapadnu među nekretnine tuženog k.č. broj 1745/8 zvane Krčevina, upisane u z.k. ulošku broj 141 k.o. Bajvati, kao poslužnog dobra, u korist njene parcele k.č. broj 1745/4 zvane Krčevina upisane u z.k. ulošku broj 47 k.o. Bajvati, kao povlasnog dobra.

UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA

1. *Članom 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) određeno je da vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određene stvari. Vlasnik mora dokazati da ima pravo vlasništva na stvar, čiji povraćaj traži, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.*

U konkretnom predmetu nije sporno da je tužilac vlasnik neposjednik parcele broj 8 Vila površine 890 m² upisane u z.k. broj 402 k.o. Breza, a da je tuženi posjednik nevlasnik iste nekretnine.

S obzirom na postojanje ove dvije bitne činjenice, sud je usvojio tužbeni zahtjev pa je presudom obavezao tuženog da tužiocu preda u posjed spornu parcelu u roku od 30 dana.

U ovoj pravnoj stvari tuženi nije istakao bitne prigovore koji negiraju, ukidaju ili odgađaju tužiočev zahtjev već je predaju sporne parcele uslovio prethodnim vraćanjem dugovanog iznosa od 5.000,00 KM što ne može uticati na odluku o tužbenom zahtjevu.

Ako je tužilac zaista dužan određeni iznos novca, ovo potraživanje tuženi može ostvarivati u posebnoj parnici.

2. *Članom 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) određeno je da vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određene stvari. Vlasnik mora dokazati da ima pravo vlasništva na stvari, čiji povraćaj traži, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.*

U ovom predmetu tužilac je dokazao da mu je tuženi bespravno prisvojio dio njegove nekretnine k.č. 636/1 zvane Brezica upisane u z.k. ul. broj 175 k.o. Olovo koji se proteže njenom južnom stranom i graniči sa parcelom tuženog, a čija površina iznosi 86 m².

Zato je sud djelimično usvojio tužbeni zahtjev pa je obavezao tuženog da tužiocu vrati sporni dio nekretnine koji je na skici vještaka geometra Augustina Franića od 16.11.2004. godine prikazan crvenom bojom, a čije su krajnje tačke označene slovima A, B, C i D.

Preostali dio tužbenog zahtjeva za predaju površine od 102,00 KM odbijen je kao neosnovan jer je tužilac dokazao da mu je tuženi pomijeranjem ograde u njegov posjed zauzeo površinu od 86 m².

PONIŠTENJE RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

1. Na osnovu iznesenog Sud je zaključio da je neprihvatljiva tvrdnja tužene iznesena u obrazloženju rješenja broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine da je Komisija za izbor sačinila rang listu prijavljenih kandidata na osnovu koje je donesena odluka o izboru na odgovarajuće radno mjesto u skladu sa odredbama članova 8. do 27. Pravilnika o načinu zapošljavanja i odabira državnih službenika i zaposlenika Uprave za indirektno oporezivanje BiH broj: 01-1483 od 27.09.2004. godine.

Sud je usvojio tužbeni zahtjev opredijeljen na poništenje rješenja Uprave za indirektno oporezivanje BiH broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine jer je utvrdio da je nezakonito.

Zadatak Komisije tužene je bio da izvrši kontrolu ispunjavanja uslova iz internog oglasa i odredi uži izbor kandidata sa kojim vodi intervju.

Nelogično je da kandidat, koji nema jedan od bitnih uslova propisanih oglasom – odgovarajuću stručnu spremu, dobije veći broj bodova od tužioca za kojeg je nesporno da ispunjava sve kriterije internih oglasa za radna mjesta za koja je podnio prijave.

Sud posebno ukazuje na odredbu člana 3. Pravilnika o načinu zapošljavanja i odabira državnih službenika i zaposlenika Uprave za indirektno oporezivanje BiH kojom se tužena obavezala da će tokom procedure obezbijediti zakonitost, transparentnost, pravednost, javnost konkurencije i izbor kandidata koji posjeduju najbolje profesionalne, stručne i etičke kvalitete i sposobnosti.

U ovom sporu između stranaka tužilac je dokazao da se tužena nije ponašala na način naveden u opštem aktu koji je sama donijela.

Sud je odbio tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da tužioca vrati na rad i rasporedi na odgovarajuće radno mjesto jer poništenje pobijanog rješenja, kojim je odlučeno o prigovoru, ne predstavlja automatski i odluku tužioca na neko od radnih mjesta na koje je aplicirao. Ovu odluku tužena će donijeti u ponovljenom postupku, jer poništenje rješenja o odbijanju prigovora vraća situaciju u stanje prije njegovog donošenja.

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu odredbi člana 323. stav 1. i članova 324. i 333. Zakona o parničkom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Dosuđeni troškovi u ukupnom iznosu od 1.680,00 KM odnose se na: 240,00 KM za sastav tužbe, pristupe na dva pripremna ročišta po 480,00 KM i jedno ročište za glavnu raspravu od 480,00 KM.

Navedene troškove punomoćnik tužioca određeno je tražio u završnoj riječi na kraju glavne rasprave, a isti mu pripadaju na osnovu odredbi članova 12. i 13. stav 1. tačka 1. b i c, Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine BiH“, broj: 22/04).

Dosuđene parnične troškove čine izdaci koji su bili potrebni u toku postupka između stranaka. Pošto je tužena u cijelosti izgubila spor, dužna je tužiocu isplatiti troškove u ukupnom iznosu od 1.680,00 KM.

2. Shodno odredbi člana 8. Uredbe o primjeni Zakona o državnoj upravi na području HZ HB za vrijeme rata i neposredne ratne opasnosti, radni odnos u organu uprave HZ HB zasnivan je „na određeno vrijeme“, to jest dok traje ratno stanje ili neposred-

na ratna opasnost“. Stoga je i radni odnos tužioca u Carinskoj upravi HZ HB mogao imati karakter radnog odnosa na određeno vrijeme, a ne na neodređeno vrijeme, jer bi to bilo suprotno navedenoj odredbi Uredbe.

Takav radni odnos mogao je trajati najdalje do prestanka ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti. Odluka o prestanku primjene Odluke o proglašenju neposredne opasnosti na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 25/96) stupila je na snagu danom objavljivanja u službenom glasilu. Kako je objavljena 22.12.1996. godine, radni odnos tužiocu mogao je trajati najdalje do 31.12.1996. godine.

Prema tome, poslije 23.12.1996. godine tužilac je mogao raditi samo na osnovu nekog novog radnog odnosa, a ne onog započetog 19.12.1994. godine.

Na osnovu iznesenog sud je usvojio tužbeni zahtjev u cijelosti pa je tužiocu, pored utvrđenja trajanja njegovog radnog odnosa u periodu od 19.12.1994. godine do 23.12.1996. godine, dosudio je novčanu naknadu za period od 20.01.1995. godine do 23.12.1996. godine u iznosu od 9.080,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate. Ovaj dosuđeni iznos odnosi se na neisplaćene plaće tužiocu u navedenom periodu i njegova visina nije bila sporna.

OBRAZLOŽENJE OSTALIH PRESUDA

U obrazloženju presude na osnovu priznanja treba ukratko istaknuti razloge koji opravdavaju donošenje takve odluke. To su: da je tuženi do zaključenja glavne rasprave priznao utuženo potraživanje i da se u konkretnom slučaju ne radi o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati.

U obrazloženju presude na osnovu odricanja sud je dužan navesti da se tužilac do zaključenja glavne rasprave odrekao tužbenog zahtjeva pa da je bez daljnjeg raspravljanja donesena presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev uz preciziranje njegovog sadržaja.

I u obrazloženju presude zbog propuštanja treba iznijeti samo razloge koji opravdavaju donošenje ovakve odluke, a to su: da je tuženom uredno dostavljena tužba, da on u zakonskom roku nije uložio odgovor na tužbu i da je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja.

Takođe treba istaći da se ne radi o tužbenom zahtjevu koji je očigledno neosnovan ili zahtjevu kojim stranke ne bi mogle raspolagati.

PRAVNA POUKA

Prema odredbama člana 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, člana 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske i člana 158. stav 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine pismeno izrađena presuda mora imati: uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

Samo u odredbi člana 268. stav 1. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nije navedeno da je i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka sastavni dio sadržaja presude.

Protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, a ako se presuda dostavlja u skladu sa odredbama o dostavi, 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako nije određen drugi zakonski rok.

Taj drugi zakonski rok određen je u mjeničnim i čekovnim stvarima i iznosi 15 dana.

Isti rok je određen i za izjavljivanje žalbe protiv rješenja donesenog u parnici zbog smetanja posjeda, protiv presude kojom je odlučeno o sporu iz radnog odnosa i protiv presude kojom se završava spor male vrijednosti.

U pravnoj pouci trebalo bi navesti i obavezu stranke da plati taksu na žalbu u određenom iznosu, a dokaz o plaćenju taksi priloži uz izjavljeni pravni lijek.

Razlog za ovakvo postupanje je da stranka treba biti obaviještena da mora platiti i sudsku taksu na eventualno izraženu žalbu protiv sudske odluke.

Naši sudovi u uputstvu o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude uglavnom ne upozoravaju stranke o obavezi plaćanja sudske takse pa bi trebalo mijenjati dosadašnju sudsku praksu.

Ako stranka bude na vrijeme upozorena o iznosu sudske takse koju je dužna platiti na izjavljeni pravni lijek, sigurno bi kritičnije donosila odluku o tome da li će se žaliti protiv presude.

Ukoliko sud da pogrešnu uputu o roku za izjavljivanje pravnog lijeka, stranka ne bi mogla snositi štetne posljedice pa bi i pravni lijek, izjavljen u pogrešno označenom roku u uputstvu, trebalo prihvatiti da je blagovremeno uloženo.

PODMODUL IV

JEZIK SUDSKIH ODLUKA

Prema Pravilniku o unutrašnjem poslovanju redovnih sudova tekst sudskih odluka mora biti napisan jasno i sažeto.

„U pisanom otpravku presude treba se držati zakonske terminologije, a u svakom slučaju izbjegavati upotrebu stranih riječi i riječi koje nisu usvojene u redovnom saobraćaju u sudu.

Izlaganje mora biti jasno i razumljivo, a izražavanje da odgovara ugledu suda i da bez potrebe ne vrijeđa ničiju osjetljivost.“

Pošto sud presudu piše za stranke u postupku, i tužilac i tuženi moraju razumjeti sve ono što je u sadržaju ove odluke izneseno.

Rečenica treba biti jasna, nedvosmislena i dorečena. Trebalo bi izbjegavati izražavanje suviše dugim rečenicama jer je takav način iznošenja razloga o odluci strankama teško pratiti i shvatiti smisao zaključaka suda.

U jednoj rečenici treba iznijeti samo jednu ili dvije važne tvrdnje.

Tekst presude treba biti pregledno napisan. Ovo će se postići ako je tekst razdvojen na pojedinačne pasuse. U svakom od pasusa treba biti iznesena mala rasprava koja ima uvod, razvijanje i zaključak.

Čitalac će bolje razumjeti tekst ako jedan pasus objašnjava jednu stvar, nego ako se u istom pasusu obrazlažu različite stvari.

Jezik prava treba biti takav da je prilagođen prosječnoj osobi. Treba učiniti napor da se kompleksni argumenti učine jasnim i takvoj osobi. Jezik treba biti sažet, jasan, sadržajan i u skladu sa važećim pravopisnim pravilima.

Nedopustivo je u presudi upotrebljavati nepotrebne riječi i besmislene izraze na primjer: „stalna je konstanta“; „cirka oko“; „memorija pamćenja“; „nastavak kontinuiteta“ i slično. U svim navedenim izrazima nelogično su upotrijebljene dvije riječi koje imaju isto značenje pa je dovoljan samo jedan od citiranih pojmova.

Prema postojećoj sudskoj praksi presude naših sudova su često pisane neadekvatnim, nejasnim i nedorečenim jezikom. Treba uložiti adekvatan trud da jezik presuda bude koncizan, naučno precizan, a istovremeno svakome, kome je dostupna sudska odluka, shvatljiv i jednostavan.

Navedeni način izražavanja od sudija zahtijeva ne samo znanje, volju i izvanredan napor već i čitav postupak preispitivanja pravnih i narodnih izraza kako bi upotrijebio one najprikladnije konkretnoj situaciji. U presudama treba iznositi potpune misli tako da čitaocu ne preostane ništa da podrazumijeva, da pretpostavlja ili da nagađa.

Posebno se ukazuje da vještaci prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja, čak i u jednostavnijim stvarima, imaju veoma naglašen naučni pristup i uglavnom upotrebljavaju riječi i izraze koje većina ljudi ne može razumjeti. Zato sud od vještaka treba tražiti da se izražava riječima, izrazima i pojmovima koji su bliski i razumljivi strankama, te da stručne izraze prevedu na obično značenje.

Sud u obrazloženju presuda može napisati objašnjenje stručnih termina u posebnoj rečenici, ali i u zagradi.

Objašnjenje može iznijeti i u istoj rečenici, na primjer poslije izraza „drugim riječima“...

Prvi puta upotrijebljeni stručni termin u tekstu dobro bi bilo napisati kurzivom i na taj način naglasiti da ta riječ ima važnu ulogu.

Prema postojećoj sudskoj praksi ako je tužbu podnijela osoba ženskog pola, njenu stranačku ulogu sudovi uglavnom označavaju u muškom rodu (na primjer „tužilac Ana Stanić“..., umjesto „tužiteljica Ana Stanić“...). Takođe i ostale izraze pišu u muškom rodu (na primjer „tužilac je naveo“..., umjesto „tužiteljica je navela“...).

Ovakav način izražavanja nije u duhu Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 16/03) i predstavlja vid diskriminacije po osnovu spola u javnoj komunikaciji.

Trebamo se što prije naviknuti i na pravilno označavanje stranaka kada se u postupku pojavljuju osobe različitog spola.

Posebno se napominje i da je veoma važno i pažljivo pročitati sačinjeni pismeni otpravak presuda da bi se kritički preispitala njihova argumentacija, ispravile nejasne ili dvosmislene formulacije, pravopisne, slovne i druge tehničke greške.

Osim stranaka, nakon proteka duže vremena, naše presude pročitaju i druge osobe u raznim situacijama: na primjer prilikom uvida u odluku koju je stranka priložila kao dokaz za određenu tvrdnju u pokrenutom sudskom postupku. Takođe sudski pripravnici i sudije bez iskustva, čitajući naše presude, vježbaju vještinu pisanja otpravka sudske odluke pa im one zaista trebaju biti uzor u svakom pogledu.

SUDSKA PRAKSA

U ovom tekstu biće navedeni primjeri iz obrazloženja presuda koji se odnose na izražavanje dugim rečenicama i pojedinačni primjeri u kojim su pogrešno upotrijebljene određene riječi ili izrazi (pod oznakom #).

Takođe će biti navedeni isti primjeri u kojim su ispravljene uočene greške (pod oznakom *).

1. Ne mogu se prihvatiti navodi tužiteljice o tome da vještak nije dao relevantan odgovor, niti je odgovorio ni na jedno pitanje, postavljeno od strane tužiteljice, s obzirom da iz nalaza vještaka građevinske struke Mačak Nijaza datog u pismenoj formi od 14.07.2004. godine, kao i iz iskaza vještaka datog na raspravi 20.08.2004. godine, proizlazi da se nakon izvršene provjere u stanu tužiteljice nisu mogli utvrditi pojave šumova nepodnošljive čujnosti ili hućanje vode, te da sa tehničkog aspekta izmještanja instalacije na balkon ne odudara od propisa i pravila koje vrijede za kućne instalacije, te da vertikalne dovodne cijevi nisu dirane od strane tužene, pa je sud prihvatio u potpunosti nalaz i mišljenje vještaka, koji je po mišljenju ovog suda, urađen stručno i objektivno.

* *Neprihvatljivi su prigovori tužiteljice na nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke Mačak Nijaza. Iz ovog nalaza nesumnjivo proizlazi da se u stanu tužiteljice ne čuju nikakvi nepodnošljivi šumovi ili hućanje vode. U ovu činjenicu vještak se uvjerio neposrednim opažanjem. Tužiteljica nije dokazala svoje tvrdnje na kojim zasniva tužbeni zahtjev.*

- # 2. Sud je odbio tužioca sa zahtjevom za naknadu sudskih troškova koji se odnose na taksu na tužbu u iznosu od 30,00 KM, jer je članom 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku propisano da stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranici naknaditi troškove, iz razloga što tužilac u toku čitavog postupka nije dokazao da je uplatio sudsku taksu na tužbu, zbog čega nema pravo tražiti nadokandu istih, jer je članom 5. Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine ZE-DO kantona“, broj 1/97, 11/98, 14/98, 16/00 i 4/04) propisano da se taksa plaća u trenutku nastanka taksene obveze, iz čega proizlazi da je tužilac bio dužan platiti sudsku taksu na tužbu u vrijeme podnošenja tužbe, pa s obzirom da to nije učinio, nema pravo na naknadu dijela troškova postupka koji se odnosi na plaćanje sudske takse na tužbu, zbog čega se u tom dijelu mu ne mogu dosuditi troškovi postupka.
- * Sud nije dosudio tužiocu 30,00 KM na ime takse na tužbu jer nije dokazao da je imao troškove po ovom osnovu. Naime, tužilac nije platio sudsku taksu.
- # 3. Općinski sud u Zenici, **po** sudiji Anić Darku, u pravnoj stvari...
- * Općinski sud u Zenici, **sudija** Anić Darko, u pravnoj stvari...
- # 4. Tužiteljica **drži** da je tuženi odgovoran za nastalu štetu...
- * Tužiteljica **tvrdi** da je tuženi odgovoran za nastalu štetu...
- # 5. Tužilac je **preko punomoćnika** podnio tužbu...
- * Tužilac je **ovlastio** punomoćnika da podnese tužbu...
- # 6. Tuženi je **naveo pisano izjašnjenje** u podnesku od 23.12.2003. godine ...
- * Tuženi se **izjasnio** o nalazu i mišljenju vještaka u podnesku od 23.12.2003. godine...
- # 7. Tužilac je protiv tuženog podnio tužbu, **a radi ništavosti**...
- * Tužilac je podnio tužbu u kojoj je tužbeni zahtjev opredijelio na **utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu**...
- # 8. Sud je utvrdio da je tužilac **vlasnik** sa jednom polovinom dijela na parceli...
- * Sud je utvrdio da je tužilac **suvlasnik** sa jednom polovinom dijela na parceli...
- # 9. Sud je **dodijelio** malodobno dijete majci...
- * Sud je **povjerio** malodobno dijete parničnih stranaka na zaštitu i vaspitanje majci...
- # 10. **Zastara potraživanja teče** od momenta saznanja...
- * **Početak roka zastare prava na potraživanje** treba računati od 11.03.2003. godine...
- # 11. **Analizom provedenih dokaza** nesumnjivo proizlazi...
- * **Na osnovu ocjene svih provedenih dokaza** sud je utvrdio...
- # 12. Na osnovu izloženog **da se zaključiti**...
- * Na osnovu izloženog **sud je zaključio**...
- # 13. Sud je kao **nesporno utvrdio** da je tužiteljica nezaposlena...
- * **Nije bilo sporno** između stranaka da tužiteljica nije zaposlena...
- # 14. Sud **smatra** da je tuženi porušio tužiočevu ogradu...
- * Sud je **utvrdio** da je tuženi porušio tužiočevu ogradu...
- # 15. Sud je ocijenio **vještački nalaz**...
- * Sud je ocijenio **nalaz vještaka**...

- # 16. U prilog ovoj tvrdnji **ide odredba** člana 230. stav 2. Porodičnog zakona...
- * Članom 230. stav 2. Porodičnog zakona **određeno je** da su roditelji prvenstveno obavezni da izdržavaju maloljetnu djecu...
- # 17. Sud je **došao do saznanja** da je tužilac počeo graditi kuću na spornom dijelu parcele...
- * Sud je na osnovu iskaza saslušanih svjedoka **utvrdio** da je tužilac počeo graditi kuću na spornom dijelu parcele...
- # 18. Tužiteljica **nalazi** odgovornost **četverotuženog**...
- * Tužiteljica **tvrdi** da je tuženi Ivo Anić odgovoran...
- # 19. Sud je **došao** do zaključka da pojedinačni iznosi nematerijalne štete adekvatna naknada...
- * Sud je **zaključio** da su pojedinačni iznosi nematerijalne štete adekvatna naknada...
- # 20. Odlučujući **po prigovoru** podijeljene odgovornosti sud je utvrdio da tuženi nije prvi udario tužioca **sa kamenom**...
- * Odlučujući **o prigovoru** podijeljene odgovornosti sud je utvrdio da tuženi nije prvi udario tužioca **kamenom**...

PRIMJERAK PRESUDE U KOJOJ JE RASPRAVLJANO O PRIGOVORU PODIJELJENE ODGOVORNOSTI

OPĆINSKI SUD KAKANJ

Broj: P-282/2000

Kakanj, 26.03.2001. godine

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Općinski sud Kakanj, sudija F.Č., kao sudija pojedinac, uz učešće zapisničara Z.Š., u parničnom predmetu tužioca Č.T., sina H. iz sela Nažbilj, općina Kakanj, koga zastupa punomoćnik P.Š., advokat iz Kaknja, protiv tuženog: RMU «K.» DOO KAKANJ, koga zastupa punomoćnik J.T., pravnik iz Kaknja, generalna punomoć, radi naknade štete, V.S. 7.700,00 KM, na glavnoj usmenoj i javnoj raspravi održanoj dana 26.03.2001. godine, u prisustvu punomoćnika tužioca i punomoćnika tuženog, donio je sljedeću:

P R E S U D U

1. Tuženi je dužan na ime naknade nematerijalne štete isplatiti tužiocu iznose i to:
 - za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.130,00 KM,
 - za pretrpljene fizičke bolove iznos od 2.400,00 KM,
 - za pretrpljeni strah iznos od 1.200,00 KM,
 to jest ukupno iznos od 6.730,00 KM (slovima: šestiljadasedamstotinatriideset KM) sa zateznom kamatom na taj iznos počevši od dana 26.03.2001. godine, pa do konačne isplate.
2. Tuženi je dužan na ime naknade materijalne štete isplatiti tužiocu iznos od 100,00 KM (slovima: stotinu KM), sa zateznom kamatom na taj iznos počevši od dana 26.03.2001. godine, pa do konačne isplate.

3. Tuženi je dužan naknaditi tužiocu troškove parničnog postupka u iznosu od 1.004,00 KM, a sve u roku od 15 dana, računajući od dana pravosnažnosti ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja.
4. Sa viškom tužbenog zahtjeva tužilac se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilac je dana 08.11.2000. godine, podnio tužbu protiv tuženog radi naknade štete. U tužbi je naveo da je po osnovu nesreće na poslu koju je tužilac imao kao radnik tuženog dana 28.07.2000. godine, a kojom prilikom je zadobio teške tjelesne povrede, u vidu povrede oka, i umanjenja vida na oku.

Preinačenim i opredijeljenim tužbenim zahtjevom tužilac traži da se tuženi obaveže da na ime naknade nematerijalne štete isplati tužiocu iznos i to: za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti od 20% iznos od 5.000,00 KM, za pretrpljene fizičke bolove iznos od 3.000,00 KM, i za pretrpljeni strah iznos od 1.500,00 KM, to jest ukupno iznos od 9.500,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20%, tužilac od ovog iznosa odbija taj doprinos, a koji u novcu iznosi 1.900,00 KM, tako da tužilac potražuje od tuženog na ime naknade nematerijalne štete iznos od 7.600,00 KM.

Tužilac potražuje od tuženog i materijalnu štetu u iznosu od 100,00 KM, tako da tužilac potražuje ukupno od tuženog na ime naknade nematerijalne i materijalne štete iznos od 7.700,00 KM, sa zateznom kamatom na taj iznos počevši od dana zaključenja glavne rasprave, pa do konačne isplate, te da se tuženi obaveže da naknadi tužiocu troškove parničnog postupka a prema troškovniku koji je punomoćnik tužioca uložio u spis suda.

U odgovoru na tužbu i tokom postupka tuženi je naveo da osnov tužbenog zahtjeva nije sporan, a isto tako nije sporno da je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20%. Tuženi smatra, a kako je to naveo u svom podnesku od 22.02.2000. godine, da bi tužilac imao pravo na naknadu nematerijalne štete u ukupnom iznosu od 5.120,00 KM, a od ovog iznosa treba odbiti iznos od 870,00 KM, na ime naplate štete tužiocu po osnovu kolektivnog osiguranja. Tuženi je saglasan da na ime materijalne štete isplati tužiocu iznos od 100,00 KM, a da sud odluku o troškovima parničnog postupka donese razmjernom uspjehu u postupku.

Sud je tokom postupka izveo dokaze uvidom u prijavu o nesreći na poslu, uvid u medicinsku dokumentaciju za tužioca, pročitao je iskaze svjedoka M.K., sina R. i I.S., sina S., te nalaz i mišljenje vještaka specijaliste za očne bolesti magistra prim. dr. A.Č., pa je sud nakon slobodne ocjene svih izvedenih dokaza, a u smislu člana 8. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH, odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:

Među parničnim strankama nisu sporni osnov tužbenog zahtjeva, nije sporan procenat podijeljene odgovornosti 80% prema 20% u korist tužioca, tako da je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20%, a isto tako među parničnim strankama nije sporna visina materijalne štete u iznosu od 100,00 KM.

Među parničnim strankama je sporna visina nematerijalne štete.

Uvidom u prijavu o nesreći na poslu i drugim izvedenim dokazima, sud je ustanovio da je tužilac dana 28.07.2000. godine doživio nesreću na poslu u kojoj je zadobio tjelesne povrede.

Izvršenim vještačenjem po vještaku specijalisti za očne bolesti magistru prim. dr. A.Č., sud je ustanovio da je kod tužioca kao posljedica nesreće na poslu došlo do povređivanja desnog oka, a što je dovelo do smanjenja oštine vida i do umanjenja opšte životne aktivnosti

kod tužioca u procentu od 20 %, jer je ovo stanje vida kod tužioca definitivno i ono se ne može korigovati. Tako da je kod tužioca kao posljedica povrede na radu došlo do trajnog umanjnja životne aktivnosti u procentu od 20 %.

Imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka, a koji sud u cijelosti prihvata kao objektivan i stručno sačinjen, sud smatra da bi tužilac imao pravo na novčanu naknadu za pretrpljene duševne bolove zbog umanjnja životne aktivnosti u iznosu od 5.000,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20 %, to sud od ovog iznosa odbija iznos od 1.000,00 KM, i smatra da bi tužilac imao pravo na pravičnu novčanu naknadu za pretrpljene duševne bolove, zbog umanjnja životne aktivnosti u iznosu od 4.000,00 KM.

Tužilac će po osnovu kolektivnog osiguranja po polici kod Osiguravajućeg zavoda Sarajevo, Poslovnica Zenica, dobiti iznos od 870,00 KM, a što nije sporno među parničnim strankama, pa sud ovaj iznos od 870,00 KM odbija od iznosa od 4.000,00 KM, i sud dosuđuje tužiocu na ime pravične novčane naknade za pretrpljene duševne bolove zbog umanjnja životne aktivnosti iznos od 3.130,00 KM, a preko ovog iznosa sud je odbio tužioca s tužbenim zahtjevom kao neosnovanim i previsoko postavljenim.

Kao posljedica povrede na radu kod tužioca su bili prisutni bolovi najjačeg stepena intenziteta od trenutka povređivanja pa do pružanja prve pomoći, a nakon pružanja adekvatne pomoći bol je bio prisutan kod tužioca još oko 7 dana srednjeg stepena intenziteta, pa sud smatra da bi imajući u vidu intenzitet bola, tužilac imao pravo na novčanu naknadu za pretrpljene fizičke bolove u iznosu od 3.000,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20 %, to sud od ovog iznosa odbija iznos od 600,00 KM, i sud dosuđuje tužiocu na ime novčane naknade za pretrpljene fizičke bolove iznos od 2.400,00 KM.

U trenutku povređivanja tužilac je trpio strah najjačeg stepena intenziteta, jer nije mogao gledati, a bila je prisutna i neizvjesnost dokle će to stanje trajati. Nakon pružanja specijalističke stručne pomoći i adekvatne terapije, strah je nestao, a vještak u svom nalazu i mišljenju smatra, da je strah najjačeg stepena intenziteta trajao 3 dana, pa sud smatra imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka, a i druge dokaze koje je sud izveo tokom postupka, da bi tužilac imao pravo na novčanu naknadu za pretrpljeni strah u iznosu od 1.500,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20 %, to sud od ovog iznosa odbija iznos od 300,00 KM, i sud dosuđuje tužiocu na ime novčane naknade za pretrpljeni strah iznos od 1.200,00 KM.

Sud je dosudio ukupno tužiocu na ime naknade nematerijalne štete iznos od 6.730,00 KM, kao pravičnu novčanu naknadu, a na osnovu odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, a odluku o podijeljenoj odgovornosti, sud je donio na osnovu odredbe člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Preko dosuđenog iznosa naknade nematerijalne štete, sud je odbio tužioca, s tužbenim zahtjevom kao neosnovanim i previsoko postavljenim.

Na dosudeni iznos nematerijalne štete sud je obavezao tuženog da isplati tužiocu i zateznu kamatu na osnovu odredbe člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, na način kako je to navedeno u izreci presude.

Među parničnim strankama nije sporna visina materijalne štete u iznosu od 100,00 KM, pa je sud obavezao tuženog da naknadi tužiocu materijalnu štetu u iznosu od 100,00 KM, sa zateznom kamatom na taj iznos, a na način kako je to navedeno u izreci presude, a odluku o visini materijalne štete sud je donio na osnovu odredbi članova 154, 185. i 189. Zakona o obligacionim odnosima.

Odluku o troškovima parničnog postupka sud je donio na osnovu odredbe člana 144. stav 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, pa je sud obavezao tuženog da naknadi tužiocu troškove postupka u iznosu od 1.004,00 KM, a koji se sastoje od: takse na tužbu od 175,00 KM, takse na presudu u iznosu od 175,00 KM, troškova vještačenja u iznosu od 150,00

KM, te troškova sastava tužbe po advokatu u iznosu od 90,00 KM, troškova zastupanja tužioca po advokatu na četiri održane glavne rasprave u iznosima od po 90,00 KM, po svakoj glavnoj raspravi, te poreza u iznosu od 54,00 KM, a prema troškovniku koji je punomoćnik tužioca uložio u spis suda, a koji je sačinjen u skladu sa važećom tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad advokata. Ovom tarifom je predviđeno da ako vrijednost predmeta spora iznosi 5.000,00 KM do 10.000,00 KM, advokat ima pravo na 30 bodova, pa pošto je vrijednost jednog boda 3,00 KM, advokat ima pravo na iznos od 90,00 KM. Sud je dosudio tužiocu ukupno na ime naknade nematerijalne i materijalne štete iznos od 6.830,00 KM, i sud je na ovaj dosuđeni iznos primijenio advokatsku tarifu. Odluku o visini takse na tužbu i presudu, sud je donio na osnovu člana 46. tarifa broj 1 Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona.

Zbog izloženog sud je odlučio kao u izreci presude.

S U D I J A

F.Č.

POUKA: Protiv ove presude može se izjaviti žalba Kantonalnom sudu u Zenici u roku od 15 dana od dana prijema iste, žalba se podnosi putem ovog suda u tri primjerka.

PRESUDA KOJOM JE ODLUČENO O TUŽBENOM ZAHTJEVU I O ZAHTJEVU PROTIVTUŽBE

(Član 74, 176, 191, stav 3. Zakona o parničnom postupku „Službene novine FBiH“, broj 53/03)

OPĆINSKI SUD ZENICA

Broj: P-127/03

Zenica, 15.12.2003. godine

Općinski sud u Zenici, sudija A.A., u pravnoj stvari tužioca M.C. iz Zenice, Ulica _____, protiv tuženog A.J. iz Zenice, Ulica _____, kojeg zastupa punomoćnik B.B., advokat iz Zenice, radi isplate 7.000,00 KM i po protivtužbi tuženog A.J. iz Zenice, Ulica _____, kojeg zastupa punomoćnik B.B., advokat iz Zenice, protiv tužioca M.C., Ulica _____, radi isplate 45.000,00 KM, nakon glavne rasprave u prisustvu stranaka i punomoćnika tuženog zaključene dana 01.12.2003. godine, donio je dana 15.12.2003. godine

P R E S U D U

Utvrdjuje se postojanje potraživanja tužioca prema tuženom od 7.000,00 KM.

Utvrdjuje se postojanje potraživanja tuženog prema tužiocu od 40.000,00 KM.

Navedena potraživanja se prebijaju pa se tužiocu nalaže da tuženom plati 33.000,00 KM sa zakonskom kamatom od 10.08.2003. godine pa do isplate, kao i da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 4.654,00 KM u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odbija se preostali dio protivtužbenog zahtjeva.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilac tužbom od 17.10.2002. godine tvrdi da je tuženom prodao traktor za iznos od 7.000,00 KM uz obavezu tuženog da mu cijenu plati do 01.04.2002. godine. Navodi da, iako je rok za isplatu cijene protekao, tuženi svoju obavezu da nije ispunio. Predlaže da se tuženom naloži da mu plati taj iznos od 7.000,00 KM.

Tuženi u odgovoru na tužbu priznaje da je zaključen Ugovor o prodaji, ali poriče da je bio u obavezi platiti tužiocu navedenu cijenu do 01.04.2002. godine, već navodi da je ugovoreno da će on tu cijenu platiti do 01.01.2003. godine. Stavlja prigovor da je tužba preuranjena i predlaže da se tužbeni zahtjev odbije.

Tuženi je podnio i protivtužbu dana 10.08.2003. godine, u kojoj navodi da je tužiocu 21.01.2002. godine, pozajmio iznos od 45.000,00 KM uz obavezu tužioca da mu taj pozajmljeni iznos vrati do 01.05.2002. godine, što tužilac s obzirom na predmetnu parnicu odbija učiniti. Zahtijeva da se naloži tužiocu da mu taj iznos od 45.000,00 KM plati zajedno sa zakonskom kamatom od dana podnošenja protivtužbe, i da mu naknadi troškove postupka.

U odgovoru na protivtužbu tužilac priznaje da je pozajmio navedenu svotu novca, ali navodi da je taj iznos u cijelosti vratio. Predlaže da se zahtjev protivtužbe odbije.

U postupku su izvedeni dokazi čitanjem potvrde o uplati od 02.05.2002. godine kod pošte Zenica i Ugovora o zajmu zaključenim između stranaka 21.01.2002. godine, i saslušanjem stranaka.

U odnosu na tužbeni zahtjev, nesporno je među strankama da je ugovor o prodaji traktora zaključen i da je ugovorena cijena od 7.000,00 KM. Sporno je da li je cijena dospjela za isplatu.

Ocjenjujući provedene dokaze u smislu člana 8. Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj 53/03) sud ocjenjuje iskaz tužioca saslušanog kao stranke, na okolnosti dospelosti obaveze vezano za zahtjev iz tužbe, neposredno uvjerljivijim od iskaza tuženog i na osnovu toga utvrdio je da je tuženi došao u zakašnjenje sa ispunjenjem svoje obaveze (član 516. stav 1. u vezi sa članom 324. stav 1. preuzetog Zakona o obligacionim odnosima, „Službene novine FBiH“, broj 2/92 i 13/94).

Utvrđeno je, dakle, postojanje potraživanja tužioca prema tuženom u iznosu od 7.000,00 KM.

U odnosu na protivtužbeni zahtjev sud je na osnovu Ugovora o zajmu od 21.01.2002. godine zaključenog između stranaka – utvrdio da je tuženi dao tužiocu zajam u iznosu od 45.000,00 KM uz obavezu tužioca da tu svotu vrati do 01.05.2002. godine.

Osnovom potvrde o uplati od 02.05.2002. godine, kod pošte Zenica sud je utvrdio da je tužilac tuženom vratio dio tog zajma u iznosu od 5.000,00 KM. Ocjenjujući iskaz tuženog, saslušanog kao stranke, na okolnosti zahtjeva iz protivtužbe neposredno uvjerljiviji od iskaza tužioca sud je utvrdio da tužilac nije vratio preostali dio zajma od 40.000,00 KM.

Protivtužbeni zahtjev osnovan je, dakle za iznos od 40.000,00 KM i u toj visini utvrđeno je postojanje potraživanja tuženog prema tužiocu (član 562. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima). Naprotiv, ostali dio protivtužbenog zahtjeva u iznosu od 5.000,00 KM je neosnovan, pa je zbog toga odbijen.

Sud je odučio o troškovima nastalim u vezi sa protivtužbom osnovom člana 386. stav 3. Zakona o parničnom postupku, jer tuženi nije uspio u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog toga nisu nastali posebni troškovi. Tuženom su utvrđeni troškovi sastava protivtužbe u iznosu od 1.827,00 KM, zastaupanja na raspravi od 01.12.2003. godine u istom iznosu, te troškova sudske takse na protivtužbu u iznosu od 1.000,00 KM ili ukupno 4.654,00 KM (član 387. istog Zakona).

Dakle, utvrđeno je postojanje potraživanja tužioca prema tuženom u iznosu od 7.000,00 KM te potraživanja tuženog prema tužiocu od 40.000,00 KM.

S obzirom na to valjalo je ova potraživanja prebiti i naložiti tužiocu da tuženom isplati 33.000,00 KM sa pripadajućom zakonskom kamatom od dana podnošenja protivtužbe (član 324. stav 1. u vezi sa članom 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Tužiocu je također naloženo da tuženom plati i trošak postupka od 4.654,00 KM, a na osnovu naprijed navedenih odredaba.

S U D I J A

A.A.

POUKA: Protiv ove presude stranke mogu podnijeti žalbu Kantonalnom sudu Zenica u roku od 30 dana od dana donošenja presude u tri primjerka putem ovog suda.

PRIMJERAK PRESUDE KOJOM JE ODLUČENO O VIŠE ISTAKNUTIH TUŽBENIH ZAHTEJEVA U JEDNOJ TUŽBI

(Član 55. ZPP-a)

OSNOVNI SUD U BANJALUCI

BROJ: P-1390/05

DANA: 18.05.2007. godine

Osnovni sud u Banjaluci i to sudija N.M. rješavajući u pravnoj stvari tužitelja M.C.1 i M.C.2, oba zastupana po punomoćniku R.B. advokatu iz Banjaluke, protiv tuženih Z.C. iz Banjaluke zastupane po punomoćniku B.G. advokatu iz Banjaluke, S.T., D.T., Lj.T., V.T., D.G., M.G., Z.G., D.P. r. C., svi zastupani po punomoćniku Z.G. iz _____ Banjaluka, Lj.T., N.T., Ž.T., svi troje nepoznatog boravišta, zastupani po privremenom zastupaniku Z.G., J.M. zastupanog po staraocu za poseban slučaj B.P. radniku Centra za socijalni rad Banjaluka, i Z.G., radi utvrđenja, te u pravnoj stvari tužiteljice Z.C. iz Banjaluke zastupane po punomoćniku B.G. advokatu iz Banjaluke, protiv tuženih M.C.1 i M.C.2, zastupanih po punomoćniku R.B. i, advokatu iz Banjaluke, S.T., D.T., L.T., V.T., D.G., M.G., Z.G., D.P. r. C., svi zastupani po punomoćniku Z.G. iz _____ Banjaluka, Lj.T., N.T., Ž.T., svi troje nepoznatog boravišta, zastupani po privremenom zastupaniku Z.G., i Z.G., radi izdvajanja iz ostavinske mase, po osnovu sticanja u braku, nakon zaključene glavne rasprave održane dana 16.04.2007.godine, Sud je dana 18.05.2007. godine donio sljedeću

P R E S U D U

TUŽBENI ZAHTEJEVI TUŽITELJA M.C.1 i M.C.2 i to prvi postavljeni tužbeni zahtjev, kao i eventualni tužbeni zahtjev a koji glase: „Utvrdjuje se da je kupoprodajni ugovor zaključen između M.C. i J.M. zaključen dana 21.04.1955. godine i ovjeren kod Okružnog suda u Mariboru, pod brojem Ov-1788/55, o kupoprodaji nekretnina upisanih u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, apsolutno ništav, slijedom čega se utvrđuje da su tužitelji M.C.1 i M.C.2 na osnovu kupoprodajnog ugovora od 21.03.1955. godine, zaključenog između pretka tužitelja C. pok. D. iz Opsječkog kao kupca i J.M. iz Maribora kao prodavca, suvlasnici sa po 1/3 dijela na nekretninama upisanim u pl. 195 k.o. Banjaluka VI u naravi k. čl. 1156 površine 864 m2, /po starom premjeru dio k.čl. 618/7 / k. č. 1155/1 –dvorište površine 454 m2, kuća i zgrada površine 242 m2, / po starom premjeru dio k.č. 618/7, dio k.č. 618/25 i dio k.č. 618/27 / i k.č.1155/2 pristupni put površine 26 m2 /stari premjer dio k.č.618/28/ sve upisano u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka slijedom čega se iz ostavinske mase iza ostavioca M.C. sina D. izdvaja 2/3 dijela prava svojine na predmetnim nekretninama u korist tužitelja, tako da ostavinsku masu ostavioca čini 1/3 dijela na predmetnim nekretninama, što su tuženi dužni priznati i trpjeti ovo izdvajanje.

Nalaže se Zemljišno-knjižnom odjelenju Osnovnog suda Banjaluka, da u svojim zemljišno-knjižnim evidencijama – zemljišnoj knjizi izvrši uknjižbu navedenih promjena iz

stava I izreke presude, tako što će na predmetnim nekretninama upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, upisati tužitelje kao suvlasnike sa po 1/3 dijela“, kao i supsidijarni tužbeni zahtjev koji glasi:

„Utvrdjuje se da su tužitelji M.C.1 i M.C.2 po osnovu uloženih novčanih sredstava u izgradnju – sanaciju i adaptaciju nekretnina upisanih u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, u naravi stambeni prizemni objekat, dvorišni prizemni objekat, i garažni objekat P+M, te po osnovu sredstava pokojnog D.C., pretka tužitelja, uloženih u kupovinu predmetnih nekretnina, po kupoprodajnom ugovoru od 21.03.1955. godine i sredstava dobijenih prodajom imanja u Čelincu, po kupoprodajnom ugovoru od 18.02.1967. godine i 05.04.1972. godine, te po osnovu sredstava dobijenih prodajom jedne kuće po kupoprodajnom ugovoru od 27.03.1960. godine, stekli pravo suvlasništva sa po 1/3 dijela na navedenim nekretninama, upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, a što se po novom premjeru odnosi na nekretnine upisane u pl. 195 k.o. Banjaluka VI, slijedom prednjeg se ima izdvojiti 2/3 dijela prava svojine na ovim nekretninama iz ostavinske mase ostavioca C. pokojnog M., sina D., u korist tužitelja, tako da ostavinsku masu ostavioca čini 1/3 dijela na navedenim nekretninama, što su tuženi dužni priznati i trpjeti ovo izdvajanje.

Nalaže se Zemljišno-knjižnom odjelenju Osnovnog suda Banjaluka, da u svojim zemljišno-knjižnim evidencijama – zemljišnoj knjizi izvrši uknjižbu navedenih promjena iz stava I izreke presude, tako što će na predmetnim nekretninama upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, upisati tužitelje kao suvlasnike sa po 1/3 dijela.“, a sve uz naknadu troškova parničnog postupka." **U CIJELOSTI SE ODBIJAJU KAO NEOSNOVANI.**

Tužba tužitelja kojom traže da sud naloži Katastru nekretnina Grada Banjaluka da u Katastru nekretnina izvrši uknjižbu promjena iz stava I. postavljenog tužbenog zahtjeva i to u Pl. 195 k.o. Banjaluka VI, kao posjednike sa po 1/3 dijela, **ODBACUJE SE ZBOG NENADLEŽNOSTI SUDA.**

Djelimično se usvaja tužbeni zahtjev prvotužene – protivtužiteljice Z.C. iz Banjaluke, te se utvrđuje da porodična stambena zgrada, dvorišni objekat i garaža sve izgrađeno na zemljišnim parcelama označenim kao k.č. 618/25, 618/27, 618/7, upisane u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, po novom premjeru k.č. 1155/1 i 1156 upisano u pl. br. 196 k.o. Banjaluka VI, predstavljaju zajedničku stečenu bračnu imovinu tužiteljice Z.C., r. Č., i pok. M.C. sina D., te je udio tužiteljice Z.C., r. Č., u sticanju ove imovine od 1/3 dijela.

Utvrdjuje se da štedni ulog na deviznoj štednoj knjižici „Jugobanka“ Filijala Banjaluka broj 12.40-56343-6, kao i putničko vozilo marke „mercedes“ 200 D/8 reg. broj BL 865-00 godina proizvodnje 1971. predstavljaju zajedničku stečenu bračnu imovinu tužiteljice Z.C., r. Č., i pok. M.C. sina D., te da je udio tužiteljice Z.C., r. Č., u sticanju te imovine 1/2 dijela.

Utvrdjuje se da imovina, i to porodična stambena zgrada, dvorišni objekat i garaža sve izgrađeno na zemljišnim parcelama označenim kao k.č. 618/25, 618/27, 618/7, upisane u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, po novom premjeru k.č. 1155/1 i 1156 upisano u pl. br. 196 k.o. Banjaluka VI, od 1/3 dijela ne spada u zaostavštinu iza umrlog M.C., tako da se ista ima izdvojiti u korist Z.C., r. Č., što su tuženi dužni priznati i trpjeti da se tužiteljica Z.C., r. Č., na osnovu ove presude upiše u javnim knjigama i drugim ispravama kao njen suvlasnik i suposjednik sa dijelom od 1/3 dijela, na teret 1/1 dijela prednika parničnih stranaka M.C. i to u ZK UL. br. 768 k.o. Banjaluka, odnosno po novom premjeru PL. br. 195 k.o. Banjaluka VI.

Sa tužbenim zahtjevom preko dosudnog iznosa tužena – protivtužiteljica Z.C., r. Č., se odbija kao neosnovanim.

Obrazloženje

Tužitelji su dana 19.09.1981. godine, podnijeli tužbu protiv tuženih radi utvrđenja prava svojine tužitelja po osnovu ugovora o kupovini i prodaji zaključenog između pokojnog D.C. pretka tužitelja kao kupca i J.M. iz Maribora kao prodavca, a slijedom čega traže da se 2/3 dijela prava svojine na nekretninama koje predstavljaju ostavinsku masu ostavioca pok. M.C. sina D. izdvoji u korist tužitelja tako da ostavinsku masu čini 1/3 dijela ovih nekretnina. U toku postupka tužitelji mijenjaju tužbene zahtjeve te pored prvog primarnog tužbenog zahtjeva postavljaju i drugi eventualni tužbeni zahtjev, ukoliko sud ne usvoji prvi da usvoji drugi primarni tužbeni zahtjev, tako da su u konačnom postavili tužbeni zahtjev kako je to naznačeno u stavu 1. i 2. izreke presude /podnesak tužitelja od 05.10.2006. godine/.

Svoje činjenične navode iz tužbe obrazlažu tako što ističu da je otac parničnih stranaka i ostavioca pokojni D.C. iz Opsječkog, 21.03.1955. godine u Mariboru zaključio ugovor o kupovini i prodaji nekretnine sa J.M., a predmet kupoprodaje su bile neketnine u Banjaluci, upisane u zk. ul. br. 768 k.o. Banjaluka, a koje nekretnine u naravi predstavljaju jednu porodičnu stambenu zgradu slobodno stojeću na kč. br. 618/25, da bi podneskom od 05.10.2006. godine, precizirali zahtjev u pogledu nekretnina tako što su označili nekretnine označene kao k.č. 1156, k.č.1155/1 i k.č.1155/2, po novom premjeru upisane u pl. 195 k.o. Banjaluka, a što po starom premjeru odgovara nekretninama upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka što po starom premjeru odgovara dijelu k.č. 618/7, k.č. 618/25, k.č.618/27 – dio, i dio k.č. 618/28.

Tužitelji tvrde u toku postupka da je prednik parničnih stranaka sa J.M. zaključio ugovor o kupoprodaji predmetnih nekretnina u ime i za račun tužitelja i C. pok. M., ostavioca, kao svojih sinova sa po 1/3 dijela. Po povratku iz Maribora, predak parničnih stranaka je obezbijedio novčana sredstva u iznosu od 360 tadašnjih dinara, a prilikom zaključenja kupoprodaje isplatio je iznos od 140.000 dinara. Međutim, prilikom isplate drugog dijela novčanih sredstava u iznosu od 360.000 tadašnjih dinara, C. pok. M. pojavljuje se kao kupac sa 1/1 dijela na istim nekretninama i za istu kupoprodajnu cijenu, a tužiteljima to nije bilo poznato sve do otvaranja ostavinskog postupka iza njega, kada je utvrđeno da je dana 21.04.1955. godine, posredstvom agencije u Mariboru zaključio ugovor o kupovini i prodaji istih nekretnina, isti ugovor ovjerio i proveo kroz zemljišnje knjige Opštinskog suda u Banjaluci.

Tužitelji su imali neograničeno povjerenje u ostavioca, on im je bio brat i temeljem ovakvog povjerenja tužitelji su za popravku, dogradnju i sanaciju sporne porodične stambene zgrade i pomoćnih objekata, dugi niz godina davali ostaviocu novčana sredstva za ove potrebe, za potrebe nabavke putničkog i teretnog automobila, koje automobile je ostavilac kupio na svoje ime sa znanjem tužitelja. U toku 1966. godine, tužitelji su poštom poslali pokojnom M.C. 260 USA \$, 1967. godine 1.600 USA \$, 1968. godine 200 USA \$, 1969. godine – godini potresa za potrebe sanacije 5.200 USA \$, u 1970. godini 1.200 USA \$, 1972. godini 5.500 USA \$, i tako su poslali ukupan iznos od 42.460 USA \$.

Cijeneći prednje, jasno proizilazi da su tužitelji ne samo suvlasnici sa po 1/3 dijela u spornim nekretninama temeljem izvršene kupovine od njihovog pretka, već su kasnijim ulaganjem u sanaciji, proširenju, adaptaciji i dogradnji dvorišnih objekata, svoj suvlasnički dio znatno uvećali, te su tužitelji u završnom izlaganju istakli putem punomoćnika da je pokojni D.C. uložio u kupovinu predmetnih nekretnina novac od imanja koje je prodao u Opsječkom kod Čelinca, a da je prednik prvotuzene, odnosno parničnih stranaka M.C., koristeći se zloupotrebom povjerenja zaključio isključivo ugovor o kupoprodaji na svoje ime i za svoj račun, te kako se radi o ugovoru o kupopordaji koji je u suprotnosti sa dobrim poslovnim običajima, slijedom čega je ništav shodno odredbi čl. 103. Zakona o obligacionim odnosima.

U svom završnom izlaganju na okolnosti osnovanosti eventualnog tužbenog zahtjeva, tužitelji ističu da su u sanaciju i izgradnju predmetnih nekretnina uložili oko 40.000 USA \$, o

čemu u spisu postoje uložene uplatnice – priznanice, da je prema kupoprodajnom ugovoru od 18.02.1967. godine i 05.04.1972. godine pok. D.C., otac tužitelja i pok. M. prodao svoje imanje u Čelincu, da je prema kupoprodajnom ugovoru od 27.03.1960. godine pok. M.C. jednu kuću поближе opisanu u nalazu sudskog vještaka M.K. od 02.05.2006.godine, pod tačkom III na strani 3. navedenog nalaza sa pripadajućim zemljištem od 360 m², prodao Opačić Iliji. Vrijednost predmetne kuće prema nalazu navedenog vještaka M.K. sa stanjem na dan kupovine iznosila je 105.224 KM što u procentu od utvrđene ukupne vrijednosti nekretnina kupljenih 1955. godine, iznosi 20% /ukupna vrijednost predmetnih nekretnina sa stanjem na dan kupovine iznosila je 507.980 KM/, da je pok. M.C. od osiguranja naplatio iznos od 1546,50 dinara, da je pok. D.C. za predmetne nekretnine platio iznos od 140.000,00 dinara, što je predstavljalo 28% od cjelokupnog iznosa kupoprodajne cijene /ukupno plaćena kupoprodajna cijena po spornim ugovorima iznosila je 500.000 dinara/. Na osnovu navedenih dokaza utvrđeno je da I-tužena i njen pok. muž M.C. izgradnju garažnog objekta te sanaciju i dogradnju stambenog i dvorišnog objekta nisu vršili svojim sredstvima, već sredstvima dobijenim od tužitelja, te sredstvima pok. D.C., dobijenim po osnovu prodaje imanja u Čelincu, po kupoprodajnim ugovorima od 18.02.1967. godine, i 09.04.1972. godine, kao i sredstava dobijenih prodajom jedne kuće Opačić Iliji po kupoprodajnom ugovoru od 27.03.1960. godine i sredstvima od osiguranja, slijedom čega je tužiteljska strana predložila da sud ukoliko odbije prvi postavljeni tužbeni zahtjev kao neosnovanim usvoji sljedeći eventualni supsidijarni tužbeni zahtjev. Tužitelji traže troškove parničnog postupka.

I-tužena Z.C. je kod ovog suda dana 21.09.1981. godine podnijela tužbu protiv tuženih, radi utvrđivanja bračne tekovine, tražeći tako da se iz ostavinske mase pokojnog M.C. isključi 1/2 dijela u kući, dvorišnom objektu i garaži, koji se nalazi u Banjauci u ul. _____, te 1/2 novca na deviznoj štednoj knjižici, 1/2 kola marke „mercedes“, te je u konačno precizirala tužbeni zahtjev na ročištu za glavnu raspravu a koji glasi:

„Utvrdjuje se da porodična stambena zgrada, dvorišni objekat i garaža sve izgrađeno na zemljišnim parcelama označenim kao k.č. 618/25, 618/27, 618/7, i 618/28, upisane u ZK. Ul. 768 k.o. Banjaluka, a po novom premjeru kč. br. 1155/1 i 1156, 1155/2 upisane u pl. br. 195 k.o. Banjaluka VI, te štedni ulog na deviznoj štednoj knjižici kod 'Jugobanke' filijala Banjaluka, broj 1240-56343-6, kao i putničko vozilo 'mercedes 200' D/8 reg. broj BL 865-00 godina proizvodnje 1971. predstavljaju zajedničku stečenu bračnu imovinu tužiteljice Z.C., r. Č., i pok. M.C. sina D., te da je udio tužiteljice Z.C., r. Č., u sticanju te imovine 1/2 dijela.

Utvrdjuje se da naprijed navedena imovina u dijelu 1/2 ne spada u zaostavštinu iza umrlog M.C., tako da se ista ima izdvojiti u korist Z.C., r. Č., što su tuženi dužni priznati i trpjeti da se tužiteljica Z.C., r. Č., na osnovu ove presude upiše u javnim knjigama i drugim ispravama kao njen suvlasnik i suposjednik sa dijelom od 1/2, na teret 1/1 dijela prednika parničnih stranaka M.C. i to u ZK UL. br. 768 k.o. Banjaluka, odnosno po novom premjeru PL. br. 195 k.o. Banjaluka VI. „

Na okolnost tužbe i postavljenog tužbenog zahtjeva tužiteljica iznosi činjenice da je sa pokojnim M.C. zaključila brak 1957. godine, da je sa ostaviocem živjela u braku 22 godine, te da su u toku trajanja bračne zajednice sagradili porodičnu stambenu zgradu i dvorišne objekte. Suprug prvotužene je staru kuću kupio dok je bio neoženjen, pa kako je kuća bila potpuno stara kao i dvorišni objekat, trošni i dotrjali, ona je sa svojim suprugom sagradila novi objekat, novu garažu, novu zidanu šupu. Njen suprug se bavio prevoznikom djelatnošću a ona se bavila šivanjem. Nakon useljenja sa suprugom u kuću u Banjaluci, poslije su došli i njegovi roditelji, tako da se ona brinula o njegovim roditeljima, vodila je domaćinstvo sama, šivala uz naknadu, a što se tiče navoda iz tužbe tužitelja da su isti davali novac njenom suprugu za sanaciju ovu činjenicu prvotužena potpuno negira ističući da je I-tužitelj M.C. 1977. godine

dolazio u Jugoslaviju kada je prilikom povratka u Ameriku vraćen iz aviona iz razloga što nije plaćao alimentaciju za kćerku koja je živjela u Zagrebu s majkom, i tada je njen suprug platio 5,4 miliona starih dinara da podmiri dug za alimentaciju njegove kćerke u Zagrebu.

Prvotuzena priznaje da je M.C.1 poslao njenom suprugu 9.000 \$ za kupovinu kamiona MAN, ali pokojni M.C. nije iskoristio ovaj novac za kupovinu MAN, jer je isti prodao kamion FAP i DAJC za tadašnjih 20 miliona starih dinara, a ostatak za kupovinu predmetnog kamiona je platio od lične zarade. Kasnije je dio tog novca od 9.000 \$ lično vratio M.K.1, M.C.1 u Ameriku putem bečke banke.

Što se tiče kupovine kuće ista je kupljena 1955. godine, i ugovor koji je zaključio njen suprug je pravno valjan, kasnije su ona i suprug sami ulagali u sanaciju i adaptaciju porodične kuće, a tužitelji nikada nisu postavili pitanje prava vlasništva na predmetnim nekretninama do smrti njenog supruga, te su nastupili i apsolutni rokovi zastare od 10 godina i tužiteljima ne pripada pravo da pobijaju ovaj ugovor, te je vezano za postavljene tužbeni zahtjev tužiteljice – protivtužbeni zahtjev i tužbeni zahtjev tužitelja punomoćnik prvotuzene u završnom izlaganju izjavio na temelju dokaza provedenih tokom postupka, kako izjava svjedoka i stranaka, tako i pismenih isprava koje su pročitane na raspravi, može se nesumnjivo zaključiti da imovina koja je predmet ove parnice predstavlja bračnu tekovinu tužene – protivtužiteljice Z.C. i njenog pok. muža M.C., te da je udio tužene - protivtužiteljice 1/2 dijela, shodno čl. 272. st. 1. Porodičnog zakona. S druge strane, tužitelji – protivtuženi nisu doprinijeli sticanju ove imovine, ni novčano ni radom. Z.C. je sa pok. M.C. živjela u braku skoro četvrt vijeka. Stara kuća je kupljena prije zaključenja braka, no bila je u ruševnom stanju, tako da je nakon zaključenja braka srušena i sagrađena nova kuća, te dvorišni objekti i garaže. Svi ti objekti kao i zemljište na kojem se nalaze su bračna tekovina i nemoguće je objekte odvojiti od zemljišta. Svjedoci su potvrdili da je pok. M.C. bio imućan čovjek, Z.C. je takođe ostvarivala prihode i radila u domaćinstvu pa su zajedno stekli znatnu imovinu koja je predmet ovog spora. Z.C. se brinula i o starim i bolesnim roditeljima njenog muža, za razliku od tužitelja koji su kao mladi otišli u Ameriku i samo su ponekad slali određene novčane iznose na ime izdržavanja roditelja. Tužitelji nisu učestvovali ni u kupovini stare kuće. Njihov otac D.C. jeste zaključio predugovor, ali taj predugovor nije nikada realizovan. Naprotiv, ugovor o kupovini je zaključio muž Z.C., M.C., i on je u cijelosti isplatio kupoprodajnu cijenu prodavcu J.M., te se na osnovu toga uknjižio u javnim knjigama kao vlasnik i posjednik kupljenih nekretnina sa 1/1 dijela. Otac D.C., nije dao kaparu prodavcima već M.C. Novu kuću su Z. i M.C. završili prije zemljotresa 1969. godine, a poslije zemljotresa su je ponovo renovirali. Dvorišni objekti i garaža su pripaci kuće i dijele njenu pravnu sudbinu, pa Zora i na tim objektima ima 1/2 dijela, a po osnovu sticanja u braku. Doduše, kuća u zemljotresu nije mnogo oštećena, pa Z. i M.C. nisu dobili nikakva sredstva za obnovu. Jedan dvorišni objekat su prodali I.O. još prije zemljotresa, a drugi je nacionalizovan, no taj drugi objekat su nakon zemljotresa Z. i M.C. zajedničkim sredstvima ponovo kupili, do temelja srušili i sagrađili novi. Takođe su zajednički izgradili garažu, a iznad nje nema nikakvog stana, što je utvrđeno na licu mjesta, a o tome svjedoči i nalaz vještaka.

Na osnovu svega što je rečeno tokom postupka, tužena – protivtužiteljica predlaže da se tužbeni zahtjevi kao neosnovani odbiju u cijelosti, a da se udovolji protivtužbenim zahtjevima prvotuzene – protivtužiteljice Z.C., te da se tužitelji obavežu da joj naknade troškove parničnog postupka.

Tužitelji u toku postupka i u svom završnom izlaganju u cijelosti osporavaju protivtužbeni zahtjev protivtužiteljice Z.C., tako da ističu da su predmetne nekretnine kupljene prije zaključenja braka tužene protivtužiteljice Z.C. i njenog pok. muža M.C.. /Nekretnine kupljene 1955. godine, a brak između tužene – protivtužiteljice i njenog pok. muža M.C. prema izjavi tužene zaključen je dana 17.02.1957. godine, koja činjenica je od posebnog značaja, kada se

ima u vidu vrijednost predmetnog zemljišta, čija vrijednost prema nalazu građevinskog vještaka M.K. od 02.05.2006. godine, sa stanjem na dan kupovine iznosi 389.200 KM što predstavlja 76,61 % od ukupno utvrđene vrijednosti predmetnih nekretnina. /Ukupna vrijednost predmetnih nekretnina sa stanjem na dan kupovine iznosila je 207.860,00 KM/ u koje zemljište nisu vršena ulaganja nakon izvršene kupovine po spornim ugovorima, slijedom čega Z.C. po osnovu sticanja u braku sa pok. M.C. nema udjela u sticanju predmetnih nekretnina kupljenih po spornom kupoprodajnom ugovoru iz 1955. godine. S tim u vezi potrebno je da sud doprinos prvotužene – protivtužiteljice Z.C. cijeni isključivo i samo po osnovu doprinosa prvotužene u pogledu izgradnje i sanacije postojećih nekretnina. Međutim, kako je već naprijed rečeno s obzirom da je izgradnja i sanacija predmetnih nekretnina vršena sredstvima tužitelja te sredstvima dobijenim prodajom imanja D.C., oca tužitelja, te sredstvima od likvidacije štete i od prodaje jedne kuće I.O., doprinos tužene – protivtužiteljice je gotovo neznatan. Sve i kada sud ne bi prihvatio činjenicu da je sanacija – izgradnja predmetnih nekretnina vršena sredstvima tužitelja, te ostalim navedenim kupoprodajnim ugovorima od 18.023.1967, 05.04.1972. i 27.03.1960. godine, doprinos I-tužene protivtužiteljice u izgradnji i sanaciji predmetnih stambenih objekata je bio višestruko manji od njenog pok. muža M.C. u prilog koje tvrdnje ide i sama izjava I-tužene Z.C. koja je na nastavku glavne rasprave od 18.09.2006. godine izjavila da je njen pok. muž zaradivao mnogo više od nje, te kako se tužena slikovito izrazila u navedenoj izjavi da ona „na iglu“ misleći na posao krojačice, kojim poslom se bavila nije mogla zaraditi koliko njen pok. muž baveći se poslom prevoznika, da je njen muž i njoj davao koliko je trebalo, i da je značaj dio sredstava od posla kojim se bavio bio na računu. Ovakvu tvrdnju potvrđuju i izjave brojnih svjedoka, koji svjedoci su potvrđivali da je pok. M.C. bio uspješan obrtnik, da je radio sa konjima, te pružao usluge prevoza. Imajući u vidu sve naprijed navedene činjenice, osporavamo protivtužbeni zahtjev tužene protivtužiteljice u pogledu protivtužbenog zahtjeva kojim se traži da se utvrdi da zajedničku bračnu tekovinu čini zemljište označeno kao k.č. 1156 zv. Bašta – njiva pov. 864 m², upisana u pl. 195/1 a što se po starom premjeru odnosi dio kč. 618/7 upisana u zk. ul. 768 k.o. Bluka, i to iz razloga jer je predmetno zemljište kupljeno prije stupanja u brak tužene - protivtužiteljice Z.C. i njenog muža M.C., a radi se o neizgrađenom zemljištu u koje nije vršeno nikakvo ulaganje tokom trajanja bračne zajednice, dok u preostalom dijelu predmetnih nepokretnosti a koje nepokretnosti su takođe kupljene prije zaključivanja braka tužene – protivtužiteljice i njenog muža M.C., osporavamo protivtužbeni zahtjev iz svih naprijed navedenih razloga preko iznosa od 1/2 dijela i to do 1/3 dijela koja prema kupoprodajnom ugovoru iz 1955. godine pripada njenom pok. mužu M.C. a ovo iz razloga kako je već naprijed navedeno jer su i preostale predmetne nekretnine upisane u pl. 195/1 i zk. ul. 768 k.o. Banjaluka kupljene prije stupanja u brak tužene protivtužiteljice sa njenim pok. mužem M.C., a udio tužene – protivtužiteljice u sanaciji i izgradnji predmetnih nekretnina je minimalana iz svih naprijed navedenih razloga.

U toku ovog postupka I-označene zakonske nasljednice prednika parničnih stranaka i to iz tužbe tužitelja i tužbe I-tužene, protivtužiteljice označene kao II, III i IV-tužene (tužba od 21.09.1981.godine), M.T. r. C., S.G. r. C. i D.P. r. C. u cijelosti su priznale tužbeni zahtjev tužitelja M.C.1 i M.C.2, ističući da su tačni navodi tužitelja da je pokojni otac D.C., kupio predmetne nekretnine u korist sinova, da bi u daljem toku postupka ostali zakonski nasljednici, nakon smrti II, III i IV-tuženih, ostali kod navoda svojih prednika i kao zakonski nasljednici priznali tužbeni zahtjev tužitelja, a na ročište za glavnu raspravu punomoćnik zakonskih nasljednika Z.G. kao i staralac za poseban slučaj, nije pristupio a koji je ujedno i privremeni zastupnik za tužene Lj.T., N.T. i Ž.T., te je glavna rasprava održana u odsutnosti uredno obaviještenog imenovanog punomoćnika i zastupnika.

Staraoc za poseban slučaj tuženog J.M., B.P. je ostao kod navoda datih u toku ovog postupka, od strane staraoca za poseban slučaj, u osobi K.Š., da bi u konačnom predložio da sud

doneše odluku na osnovu izvedenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja.

U dokaznog postupku tužiteljska strana je izvela dokaze i to čitanjem:

- *kupoprodajnog ugovora od 21.03.1955. godine zaključenog između J.M. kao prodavca i D.C. kao kupca nekretnina u Banjaluci u ul. _____;*
- *kupoprodajnog ugovora od 21.04.1955. godine zaključenog između J.M. kao prodavca i M.C. kao kupca nekretnina u Banjaluci ul. _____;*
- *kupoprodajnog ugovora od 27.03.1960. godine zaključenog između M.C. i I.O. o kupoprodaji stambene zgrade u naravi dvosobnog stana u Banjaluci u ul. _____;*
- *kupoprodajnog ugovora od 18.02.1967. godine zaključenog između D.C. i B.M. o kupoprodaji kuće, pratećih objekata i okućnice u Opsječkom;*
- *kupoprodajnog ugovora od 05.04.1970. godine zaključenog između D.C. kao prodavca i B.M. i G.M. r. G. kao kupaca sa druge strane, o kupoprodaji zemlje u Opsječkom;*
- *kupoprodajnog ugovora od 05.04.1972. godine zaključenog između D.C. kao prodavca i B.M. kao kupca o kupoprodaji nekretnina kuće i zemljišta u Opsječkom;*
- *darovnog ugovora zaključenog dana 22.10.1975. godine između D.C. kao darodavca i M.C., M.C.1 i M.C.2 kao daroprimalaca o darovanju nekretnina;*
- *Rješenja o likvidaciji štete od 25.05.1970. godine;*
- *naložima za isplatu i Gotovinske isplate počev od 23.11.1966. godine do 1978. godine na ukupan iznos od 43.580 US dolara;*
- *čitanjem izjava tužitelja M.C.2 od 18.09.2000. godine;*
- *čitanjem izjave tužitelja M.C.1 od 06.07.2000. godine i 10.01.1989. godine;*
- *čitanjem izjava tuženih M.T. i D.P.;*
- *čitanjem izjava saslušanih svjedoka: S.S., N.G., Z.G., T.G., S.J., D.P.1, M.B., R.Z. i V.Z. i izjave svjedoka M.G.;*
- *čitanjem nalaza vještaka građevinske struke M.K. od 02.05.2006. godine;*
- *dopunskog nalaza vještaka M.K. od 02.07.2006. godine;*
- *čitanjem nalaza vještaka geodetske struke D.Đ. od 17.07.2006. godine.*

Prvotuzena-protivtužiteljica na glavnoj raspravi izvela je dokaze čitanjem i to:

- *čitanjem kupoprodajnog ugovora od 21.04.1995. godine;*
- *čitanjem predugovora od 21.03.1955. godine;*
- *čitanjem kupoprodajnog ugovora od 27.03.1960. godine;*
- *čitanjem ZK ul. br. 768 k.o. Banjaluka;*
- *čitanjem posjedovnog lista broj 195 k.o. Banjaluka VI;*
- *čitanjem rješenja Narodnog odbora opštine Banjaluka – Komisije za nacionalizaciju broj N-352 od 25.11.1959. godine;*
- *čitanjem popisnog lista broj 195/02 k.o. Banjaluka VI;*
- *čitanjem darovnog ugovora od 22.10.1975. godine;*

- čitanjem molbe M.C. upućene građevinskoj inspekciji 06.03.1970. godine;
- čitanjem spisa broj O-178/80 ostavinski postupak iza pok. M.C.;
- uvidom u fotografije sporne kuće koje su priložene u spisu;
- čitanjem uvjerenja uprave prihoda Banjaluka broj 9557 od 27.05.1955. godine;
- čitanjem potvrde Narodnog odbora Banjaluka broj 16883/55 od 10.07.1955. godine;
- čitanjem potvrde Katastarske uprave Banjaluka broj 16886/55 od 19.07.1955. godine;
- čitanjem zaključka ZK ureda ovog suda broj DN 1347/55 od 16.12.1955. godine;
- čitanjem rješenja o likvidaciji štete od 25.05.1970. godine;
- čitanjem računa Nove sirovine Banjaluka od 08.06.1979. godine;
- čitanjem uvjerenja uprave za društvene prihode Čelinac od 18.03.1982. godine;
- čitanjem pisma koje je M.K.1 uputio protivtužiteljici;
- čitanjem bankovne uplatnice od 27.02.1976. godine, vezano za uplatu novca u korist M.C.1 a posredstvom M.K.1;
- čitanjem kupoprodajnog ugovora od 05.04.1972. godine;
- čitanjem iskaza svjedoka i to Z.C. kao stranke date na zapisniku od 18.09.2000. godine i 18.09.2006. godine;
- čitanjem iskaza svjedoka M.Ž., M.C.3, i M.P.;
- čitanjem iskaza svjedoka koji više nisu živi a dali su iskaz u toku postupka i to B.K., S.J.1, M.K.1, R.C., Ž.C., T.S., O.P., M.R., M.R.1, Đ.S., S.S., R.Z., V.Z., D.P.1, M.B., S.J. i M.V.

Svjedok B.K. je izjavio da je Mićo /u toku saslušanja svjedoka parničnih stranaka pok. Miodraga , svjedoci oslovaljavaju imenom „Mićo“/ bio dobrostojeći čovjek, gradio je novu kuću, i da je srušio staru kuću, gradio je i garažu i brinuo se zajedno sa tužiteljicom o roditeljima.

Svjedok S.J.1 izjavio saglasno kao i prethodni svjedok, s tim što dodaje da mu je Mićo rekao da je kupio staru kuću od nekog Slovenca.

Svjedok M.K.1 je izjavio da mu je Mićo posudio novac te da mu je tom prilikom rekao da su mu braća poslala iz Amerike 9.000,00 dolara u cilju da pravda porijeklo imovine, te da je po nalogu Mićinom on na ime duga poslao u Ameriku Mićonom bratu 4.700,00 dolara preko svoje banke. Mićo je kupio i „mercedes“ od svjedokovog brata, s tim što je „mercedes“ bio registrovan na ime svjedoka, mada je plaćen Mićinim novcem.

Svjedok R.C. je izjavio da je Mićo imao konje sa kojima je radio u Sloveniji, a kasnije je prodao konje i kupio kamion, bio je vrijedan čovjek i dobrostojeći. Kupio je jednu staru kuću koju je srušio i napravio novu kuću, a kasnije je pravio garažu. Mićo je bio vrijedan i dobrostojeći čovjek, bio je napredan i pomagao je cijelu familiju, brinuo se i o roditeljima koji su sa njim živjeli. Svjedoku je poznato kada se garaža gradila da je bilo na ručku oko njih 50, a s obzirom da je Mićo dobro zaradivao svjedok ne vjeruje da su braća iz Amerike finansirala gradnju kuće i garaže, koji su dolazili kod Miće kao gosti.

Svjedok M.V. je izjavila da su Mićo i njegova žena Z.C. došli da žive u staroj kući 1958. godine, te da su srušili staru kuću koja je bila od ćerpića i sagradili novu kuću, ova svjedokinja izjavljuje da su na kući radili Mićo i njegova supruga, a ko je finansirao gradnju to ovom svjedoku nije poznato.

Svjedok M.Ž. je izjavila da je poznavala I-tuženu Z.C. i njenog pokojnog muža M.C., radila je sa M.C. u Vršačkim vinogradima, on je bio prevoznik a ona bila blagajnik i knjigovoda. M.C. je dobro zaradivao s obzirom da su radili sa alkoholnim i bezalkoholnim pićima, tako je pomagao i sestru S., koja je otvarala kafanu. Roditelje pokojnog M.C. je vidala kada bi dolazila kući kod istog, nije ulazila u finansijske relacije istih, ali pretpostavlja da ih je on izdržavao jer su živjeli kod njega. Bilo joj je poznato da je M.C. imao braću u Americi i da ih je spominjao kada trebaju doći, a to je bilo možda jednom godišnje.

Svjedok Đ.S. u svom iskazu je izjavio da su roditelji parničnih stranaka imali skromno imanje u Opsječkom oko 60 duluma zemlje, te su jedan dio imanja prodali, a unazad 20 godina su živjeli u Banjaluci sa sinom Mićom, koji je bio bogat čovjek, bio je radnik i bavio se sa prevozništvom, M.C.2 je otišao u Ameriku 1957. godine, a M.C.1 poslije 5 do 6 godina. Pošto je M.C. bio najbogatiji pomagao je svoju braću dok nisu otišli u Ameriku. M.C-a su 1955. godine proglasili kulakom, te je plaćao i porez u opštini Čelinac, M.C-ovu žena Z.C. bila je šnajder te je šila muška odijela. Ovom svjedoku nije poznato da je B.R. posuđivao novac ocu parničnih stranaka, ali mu je poznato da isti nije bio toliko imućan, već je bio siromašan čovjek.

Svjedok M.R.1 je saglasno izjavio kao prethodni svjedok. Ističući da mu je poznato da su tužitelji dolazili kod M.C., ali nije stekao utisak da su oni nešto gradili u Banjaluci, jer nije ni bilo potrebno, jer je Mićo bio bogat čovjek, bio je vrijedan mnogo je gradio i radio, a i Mićina žena je bila vrijedna i bila je dobra prema Mićinim roditeljima. Kada bi braća iz Amerike dolazila Mićo je pravio slavlje, a imao je i auto „mercedes“ koji je davao na raspolaganje braći. Materijalna moć Mićina je bila veća nego sviju nas sa tog kraja, on je mogao svima pomoći, ali nije tražio ni od koga pomoć.

Svjedok M.R. je izjavo da je Mićo 1955. godine imao tri para konja, i ovaj svjedok je kod njega radio kao radnik, te da je 1955. godine kupio kuću u Banjaluci, te je tim povodom častio i svoje kočijaše, poslije je tu kuću srušio i sanirao, ovaj svjedok je poznavala A.P. koji je bio siromašan čovjek, i moglo se desiti da je njemu Mićo posuđivao novac, a ne on Mići.

Svjedok O.P. je izjavio da je 1954. i 1955. godine radio kod Miće koji mu je obećao kupiti par konja, ali je kasnije rekao da ne može, jer se istrošio kupovinom kuće u Banjaluci.

Svjedok T.S. je saglasno izjavio kao i prethodni svjedok.

Svjedok Ž.C. je izjavio da je 1955. godine, radio kod Miće i da mu je on za rad kupio dva konja i kola. Radili su u Sloveniji i te godine Mićo je kupio kuću u Banjaluci. 1963 godine Mićo je rasprodao konje, a imao je 11 radnika, i tad je kupio kamion pa se bavio autoprevozom. Tužitelji su bili u Americi i prije zemljotresa Momo je jednom došao iz Amerike, a M.C.1 je prvi put došao poslije zemljotresa.

Svjedok S.S. je izjavio da je sa pok. M.C. bio prijatelj od 1957. godine, te mu nije poznata činjenica iz čijih sredstava je kupljena kuća u kojoj je on stanovao sa svojom suprugom. Uglavnom ta kuća je bila od ćerpića i bila je dosta trošna, pa se nametala potreba za njenom rekonstrukcijom. Prije zemljotresa 1969. godine, pokojni M.C. je počeo ovu rekonstrukciju i bila je gotova do zemljotresa 1969. godine, da bi ponovo bila oštećena i morala je biti ponovo sanirana. Nije mu poznato otkuda mu novac za sanaciju, ali mu je poznato da je M.C. radio sa konjima, u Strnici kod Nove Gradiške, a kasnije je kupio kamion, te mu je i svjedok jedne prilike posudio 3.000 maraka, i on mu je dug vratio u dinarima, a jednom mu je posudio 800.000 dinara, i njegov brat M.C.1 je poslao ček na iznos od 1.000 \$. Pokojni M.C. mu nije pričao za koga se kuća adaptira, jer se podrazumijevalo da tu kuću adaptira za sebe, s obzirom da u joj stanovao. U dvorištu su bile još dvije kuće koje su srušene za vrijeme zemljotresa, a pokojni M.C. je počeo izlijevati temelj za garažu u dvorištu. Tužitelja M.C.2 svjedok nije nikada vidio, a tužitelja M.C.1 je vidio jedanput poslije potresa i isti svjedok se nije mogao izjasniti da li su

oni pomagali oko sanacije predmetne kuće koja je prije potresa bila veoma detaljno sanirana, gotovo je bio napravljen novi objekat, promijenjeni su i zidovi i još mnogo toga, tako da kuća za vrijeme potresa nije bila mnogo oštećena, niti je poslije potresa bilo velikih radova.

Svjedok N.G. u svom iskazu je izjavio da je negdje od 1966/67. godine od pokojnog D.C. kupio konja, i tada je pokojni D.C. sa suprugom stanovao u Opsječkom, te mu nije poznato zašto je isti novac utrošen, niti zašto je on trebao prodavcu.

Svjedok Z.G. je izjavio da je u vrijeme spornih događaja bio mladb. ali zna da je prije potresa iz Opsječkog doveo krave od djeda D.C., koji ih je kasnije prodao na pijaci, pomagao je prilikom sanacije kuće i na sanaciji kuće radio je pokojni M.C. zajedno sa majstorima, koje je on nalazio i on je sav posao organizovao. Ovom svjedoku nije poznato ni čija je to kuća, ni za koga se gradi, niti za koga se vrši sanacija, a u kući su zajedno sa M. i Z.C. stanovali roditelji parničnih stranaka, i sanacija je vršena temeljno, tako da prilikom potresa nije bila mnogo oštećena, već je prilikom potresa bila oštećena dvorišna zgrada koja je kasnije temeljno sanirana. Ujaci od ovog svjedoka – tužitelji, nisu fizički pomagali, ali ovom svjedoku je poznato da je tužitelj M.C.2 pomagao oko izgradnje garaže koja je pravljena nekoliko godina iza zemljotresa i poznato mu je da je pokojni M.C. rekao M.C.2 da on gore iznad garaže može sebi da opremi stan, međutim, taj stan nije nikada napravljen.

Svjedok dalje ističe da je pomagao oko sanacije kuće, nije radio za novac, ali su mu povremeno davali po koji dinar, pokojni D. i M.

Svjedok T.G. je u svom iskazu izjavio da je pomagao oko sanacije kuće, nije mu poznato ko je finansirao sanaciju, plaćao ga je D.C., a M.C. je ponekad davao novac njemu i Z.G. radi izlaska u gradu. Ovaj svjedok je istakao da je čuo kako je D.C. govorio da je dobio neke pare od sinova koji se nalaze u inostranstvu.

Svjedoci S.J., D.P.1, M.B., su izjavili da ih je pokojni Mićo angažovao da izvode određene radove na garaži te da ih je i angažovao i plaćao pokojni M.C.

Svjedoci R.Z. i V.Z. su takode izjavili da su oni u spornom periodu bili angažovani da iskopaju i toware šljunak za celulozu te su isti šljunak tovarili pokojnom M.C., koji im je rekao da je počeo da gradi neku garažu u dvorištu i za obavljeni rad isti ih je plaćao.

Na osnovu izvedenih dokaza i to ocjenom savjesno i brižljivo svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno u smislu odredbe čl. 8. ZPP-a sud je donio presudu kao u izreci iz sljedećih razloga:

Među parničnim strankama nesporna je činjenica da su dana 21.03.1955. godine, zaključili ugovor o kupoprodaji J.M. s jedne strane i D.C. s druge strane, kao zastupnik tužitelja i prednika tuženih M.C., u kojem ugovoru, je utvrđeno da u slučaju da kupac ne isplati kupoprodajnu cijenu u određenom roku, neće doći do zaključenja pravog kupoprodajnog ugovora.

Među parničnim strankama je nesporna i činjenica da je nakon zaključenja ovog ugovora došlo do zaključenja ugovora o kupoprodaji između J.M. s jedne strane i M.C. s druge strane, da je utvrđena kupoprodajna cijena sa pravom besplatnog uživanja prodavca u jednoj sobi u trajanju od mjesec dana godišnje, predmetni ugovor je potpisan od strane prodavca i kupca i ovjeren kod Okružnog suda u Mariboru 21.04.1955. godine.

Među parničnim strankama je sporna činjenica da li ugovor koji je zaključen između prodavca J.M. i kupca D.C., koji kupuje za svog sina M.C., M.C.1 i M.C.2, nekretnine koje su predmet ovog postupka, ima snagu kupoprodajnog ugovora, te da li isti proizvodi pravno djeljstvo u odnosu na kasnije zaključeni ugovor o kupoprodaji kao i činjenica da li je predmetni kupoprodajni ugovor predugovor u smislu odredbe čl. 45. Zakona o obligacionim odnosima ili

se radi o kupoprodajnom ugovoru.

Uvidom u kupoprodajni ugovor koji je zaključen između J.M. i D.C., jasno se vidi na originalu istoga koji je sačinjen na slovenačkom jeziku da se radi o predugovoru, jer na ugovoru stoji „kupna predpogodba“ dok je ugovor koji je zaključen između J.M. i M.C., pod nazivom „kupna pogodba“.

Po mišljenju suda ugovor koji je zaključen između J.M. i D.C. predstavlja predugovor i kojem predugovoru predstoji zaključenje osnovnog ugovora. Ovo posebno se može zaključiti iz sadržine predugovora a koja glasi:

„Kupovina je dogovorena u iznosu od 500.000 dinara te se isplaćuje:

a/ danas kod sklapanja predugovora 140.000 dinara,

b/ ostatak od 360.000 dinara kupci će, odnosno njihov otac isplatiti prodavcu do 15.05.1955. godine, odnosno kada bude zaključen pravi kupoprodajni ugovor...“, dakle u konkretnoj pravnoj stvari radi se o predugovoru kojem prethodi kupoprodajni ugovor a koji između prodavca i kupca D.C. nije nikada zaključen. I sam prednik tužitelja, odnosno parničnik stranaka D.C., koji je učestvovao u zaključenju predugovora je sigurno znao da ovakvom predugovoru slijedi i zaključivanje kupoprodajnog ugovora nakon isplate cjelokupne kupoprodajne cijene.

Uvidom u kupoprodajni ugovor zaključen između J.M. s jedne strane i M.C. s druge strane, utvrđeno je da je isti zaključen u pismenoj formi, obezbijeden potpisom ugovornih strana, ovjeren kod Okružnog suda u Mariboru, dakle ugovor u cijelosti ispunjava formu ugovora koja se traži za ovakve vrste ugovora.

Po mišljenju suda ukoliko je zaključen predugovor, a nije došlo do zaključenja kupoprodajnog ugovora između istih ugovornih strana, jaču pravnu snagu ima kupoprodajni ugovor koji je zaključen između drugih ugovornih strana u vezi istih nekretnina, te kasnije zaključeni kupoprodajni ugovor ima jaču pravnu snagu u odnosu na ranije zaključeni predugovor, i isti u smislu odredbe čl. 103. Zakona o obligacionim odnosima nije apsolutno ništav.

Kako je po mišljenju suda D.C., znao da predugovornoj nagodbi slijedi zaključenje osnovnog kupoprodajnog ugovora, pretpostavlja se da je odustao od zaključenja istog kupoprodajnog ugovora s obzirom da nije tražio zaključenje glavnog ugovora od strane J.M., niti je pak tražio naknadu štete zbog nezaključenog ugovora. Činjenica da se pojavljuje kao druga ugovorna strana u kupoprodajnom ugovoru sin pok. D., M.C., je pretpostavka da se sa tim ugovorom, u odnosu na obavezu zaključenja predugovora, usaglasio i sam D.C., a ovom posebno ide u prilog i činjenica da je D.C., kako to svjedoci a i stranke ističu živio u zajedničkom domaćinstvu sa M.C., da je u tom periodu zajedničkog življenja došlo do nacionalizacije jedne dvorišne zgrade kao viška stambenog prostora, te prodaje dijela nekretnina koje su bile predmet kupoprodaje od strane M.C., I.O., dakle M.C. prodaje dio nekretnina istom kao vlasnik i posjednik.

Na osnovu kupoprodajnog ugovora od 21.04.1955. godine, M.C. a nakon isplate kupoprodajne cijene, preuzimanja u posjed istih nekretnina uknjižava se kao vlasnik i posjednik a tako se ponaša cijelo vrijeme do svoje smrti.

Neosnovani su navodi tužitelja da je predmetni kupoprodajni ugovor apsolutno ništav jer je protivan principu savjesnosti i poštenja, da je zaključen na prevaran način, zloupotrebom povjerenja od strane pokojnog M.C., jer da bi neko stekao pravo vlasništva po osnovu pravnog posla, odnosno suvlasništva, potrebno je da prethodi zaključenje određenog pravnog posla u određenoj zakonskoj formi, a da je ta činjenica bila poznata i tužiteljima i predniku parničnik

stranaka pokojnom D.C. ide u prilog i zaključeni darovni ugovor od 22.10.1975. godine, a kojim darovnim ugovorom je pokojni D.C., darovao nekretnine u Čelincu i to svojim sinovima tužiteljima i predniku parničnih stranaka pokojnom M.C.

Dakle, ta činjenica dovoljno upućuje da je pokojnom D.C. bilo poznato kako i na koji način se zaključuje određeni pravni posao koji predstavlja pravni osnov za sticanje određenih prava, odnosno prava vlasništva – suvlasništva.

Činjenicu da je pok. M.C. kupio nekretnine koje su predmet ovog postupka u svoje ime i za svoj račun, potvrdili su i saslušani svjedoci i to S.J., B.K., M.Ž., Đ.S., M.R.I, M.R. i drugi, koji su saglasno izjavili da je M.C. kupio kuću 1955. godine te svojim sredstvima vršio sanaciju predmetnih kuća, vršio prvo izgradnju kuće – misli se na kompletnu rekonstrukciju, zatim sanaciju iste poslije zemljotresa, izgradnju garaže, pa čak i prodaju dijela nekretnina I.O., a koje nekretnine su bile predmet kupoprodaje između njega i J.M.

Dakle, cijelo vrijeme M.C. se ponaša kao zakonit i savjestan posjednik, koristeći sva vlasnička ovlašćenja do kojih je došao na osnovu kupoprodajnog ugovora, a kako kupoprodajni ugovor ima jaču snagu u odnosu na predugovor, posebno kada isti predugovor nije izvršen od strane predugovarača, čemu idu u prilog iskazi saslušanih svjedoka a iz same izjave prvo-tužene koja je izjavila da je M.C. prvo radio u Sloveniji, potom se bavio prevozom konjima, zatim kao autoprevoznik, a kako svjedoci izjaviše radilo se o vrijednom čovjeku, domaćinu, koji nije oskudijevao za pare, čak su ga proglasili kulakom, dakle, imao je mogućnosti da izvrši kupovinu nekretnina koje su predmet ovog postupka, te da i sam isplati kupoprodajnu cijenu, što sve upućuje na činjenicu da zaključeni kupoprodajni ugovor nije posljedica povrede načela savjesnosti i poštenja i zloupotrebe povjerenja učesnika u zaključenju predugovora.

Činjenica da je u predugovoru konstatovano da je D.C. isplatio određeni iznos na ime kapare, ne može dati tužiteljima pravo na utvrđenje prava suvlasništva, jer je naknadnim ponašanjem pokojnog M.C. kao vlasnika predmetnih nekretnina i D.C. koji je živio sa njim u domaćinstvu, najvjerovatnije došlo do izmjene dogovora u vezi zaključenja ugovora o kupoprodaji.

Na osnovu izloženog prvi postavljeni tužbeni zahtjev tužitelja je odbijen kao neosnovan.

Tužiteljska strana pored prvog postavljenog tužbenog zahtjeva, postavila je i drugi tužbeni zahtjev, supsidijarni, i na okolnost drugog postavljenog tužbenog zahtjeva, supsidijarnog zahtjeva, izvela je dokaze u toku ovog postupka, te je sud imajući u vidu odredbe Zakona o parničnom postupku i to čl. 55. st. 4. kao i čl. 176. st. 2. istog Zakona, a kojim je utvrđeno da ako postoji više zahtjeva, sud će o svim tim zahtjevima odlučiti jednom presudom. Ova odredba Zakona o parničnom postupku ne isključuje ni primarni, ni supsidijarni tužbeni zahtjev, te odlučivanjem jednom odlukom o glavnom primarnom i supsidijarnom tužbenom zahtjevu, sud nije povrijedio raspravno načelo parničnih stranaka, jer su parnične stranke u toku postupka u fazi pripremnog ročišta predložile dokaze kojim dokazuju činjenice i u vezi pravnog pitanja i prvog i drugog postavljenog tužbenog zahtjeva, te donošenjem ovakve odluke sud nije povrijedio raspravno načelo parničnih stranaka.

Ovakav pravni stav poznaje i teorija prava, pa tako Siniša Triva „Građansko parnično – procesno pravo“ ističe da žalba tuženog protiv odluke kojom se usvaja drugi eventualno istaknuti tužbeni zahtjev ovlašćuje drugostepeni sud da ispituje napadnutu presudu u cijelosti i u dijelu kojim je primarno istaknuti zahtjev odbijen, jer je razdvajanje odluka o kumuliranim zahtjevima pravno nemoguće. Žalbu tuženog, odnosno tužitelja upravljenog protiv dijela presude trebalo bi tretirati kao žalbu protiv čitave presude.

Na osnovu izloženog a kako su provedeni svi dokazi u vezi drugog postavljenog tužbenog zahtjeva i radi dužine trajanja postupka s obzirom da se radi o tužbenim zahtjevima iz 1981.

godine, a pri tom imajući u vidu i činjenicu da su parnične stranke pokrenule postupak pred Ustavnim sudom, radi povrede čl. 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava, sud je istom odlukom, a što odredbe Zakona o parničnom postupku dozvoljavaju, o čemu postoje i presude Vrhovnog suda Republike Srpske, odlučio i o drugom postavljenom eventualnom tužbenom zahtjevu.

Uvidom u izvještaje o slanju novčanih sredstava od strane tužitelja M.C.1, i to M.C., D.C., D.P., utvrđeno je da se radi o manjim novčanim iznosima a i sam tužitelj M.C.1, prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke je izjavio da je slao mjesečne iznose roditeljima koji su živjeli kod prvotuzene i njenog supruga, te se ne može reći da su isti novčani iznosi usmjereni za sanaciju i izgradnju nekretnina – porodičnih kuća, jer kako je već gore istaknuto predniku I-tužene, i bratu tužitelja koji je bio finansijski imućan čovjek i koji je posuđivao ljudima novčana sredstva kada bi im zatrebala, nisu bila potrebna dodatna novčana sredstva.

Tačno je da postoje dokazi da su M.C. dostavljene od strane brata novčana sredstva u većim iznosima, ali su to bili novčani inosi u vidu pozajmica što je potvrdio i sam svjedok M.K.1, da je novčani iznos od 4,5 hiljade dolara dostavio tužitelju M.C.1 koji je čak o tome dostavio dokaz u spis ovog suda, da je sa svog računa u Beču, prenio na račun tužitelja M.C.1 taj navedeni iznos.

Veći novčani iznosi u dužničko povjerilačkim odnosima između M.C.1 i M.C. su uslijedili nakon rekonstrukcije porodične kuće koja je izvršena prije zemljotresa, dok su veći novčani iznosi prosljeđivani M.C. poslije 1970. godine, a nisu prosljeđivani u cilju sanacije predmetne kuće poslije zemljotresa 1969. godine, jer kako je to i sam svjedok Z.G. izjavio, koji je jedan od tuženih u ovom postupku, kuća poslije zemljotresa nije bila toliko oštećena, da bi zahtjevala veliku rekonstrukciju, pa samim tim po mišljenju suda, eventualne pomoći tužitelja kod manje sanacije, ne mogu biti pravni osnov za sticanje prava suvlasništva po osnovu građenja, odnosno sticanja prava vlasništva u porodičnoj zajednici, što može biti predmet samo određenog obligaciono pravnog odnosa.

Ovo što prema zauzetoj sudskoj praksi da bi se steklo pravo vlasništva po osnovu građenja, odnosno sanacije i rekonstrukcije potrebno je da je izvršena takva rekonstrukcija da je u suštini izmijenila strukturu, oblik objekta, kao što su to prednik prvotuzene i prvotuzena izvršili prije 1969. godine, dakle prije zemljotresa.

Na osnovu izloženog tužitelji nisu dokazali da su izvršili znatnu rekonstrukciju i sanaciju predmetnih objekata poslije zemljotresa kako bi stekli pravo suvlasništva na istim po tom osnovu, odnosno po osnovu zajedničkog građenja u porodičnoj zajednici.

Neosnovano je pozivanje tužitelja da su stekli pravo suvlasništva i po osnovu sredstava D.C., pretka tužitelja uloženi u kupovinu predmetnih nekretnina po kupoprodajnom ugovoru od 21.03.1955. godine, jer takvo učešće u kupovini određenih nekretnina, odnosno sticanju prava suvlasništva, tužiteljska strana može tražiti samo u ime i za račun prednika i u korist svih nasljednika a ne za svoje ime i za svoj račun. Ovo se isto odnosi na sredstva koja je pribavio pokojni D.C., dobijenih prodajom imanja u Čelincu, po kupoprodajnom ugovoru iz 1967. i 1972. godine, a koju činjenicu tužitelji nisu ni dokazali u ovog postupka, u koju svrhu je pokojni D.C. potrošio predmetna novčana sredstva.

Neosnovano je pozivanje tužitelja da su stekli pravo suvlasništva i po osnovu sredstava prodajom jedne kuće po kupoprodajnom ugovoru od 26.07.1960. godine, jer je prednik tužitelja M.C., kao vlasnik predmetnih nekretnina izvršio prodaju jednog dijela nekretnina o čemu je već gore bilo riječi i ta sredstva je koristio on lično kao vlasnik prodanih nekretnina.

Provođenjem svih dokaza sud je došao do uvjerenja da su tačni navodi I-tužene da su M.C. prednik tužene i M.C.1 imali između sebe određenih pozajmica i da su uglavnom ta sredstva vraćana od strane supruga I-tužene i protivtužiteljice.

U toku postupka i čitanjem iskaza jedne od sestara D.P. r. C. da je i njoj M.C.1 slao novčana sredstva, što je sud nakon uvida u izvještaje o slanju novčanih sredstava utvrdio da su sredstva usmjeravana ne samo na ime M.C. - Miće, već na ime ostalih članova porodičnog domaćinstva kao što su V.C., odnos kao što su D.P., D.C., dakle radilo se o novčanim iznosima koji su slani u vidu pomoći bližoj familiji.

Ovu činjenicu nisu osporavali ni tužitelji u toku postupka, te su u podnesku od 25.12.1985. godine tužitelji izjavili da je čekovima vršeno davanje posebno za potrebe oca tužitelja i ostavioca, bilo to davanje u vidu poklona, bilo u vidu pomoći u izdržavanju i troškovima liječenja.

Sud nije prihvatio supsidijarni tužbeni zahtjev osnovanim, a iz razloga što su i same izjave parničnih stranaka bile kontradiktorne, tako u svom iskazu tužitelj M.C.1 ističe da je on slao novčana sredstva roditeljima i za izgradnju i finansiranje garaže, a dok je na poseban upit suda da li mu je poznato da li je i drugi brat M.C.2 slao novčana sredstva, isti je izjavio da je i M.C.2 doprinio novčano oko sanacije kuće i izgradnje garaže, dok je M.C.2 u svom iskazu izjavio da je sam napravio garažu svojim sredstvima i lično radio sa majstorima. Dakle, ni sami tužitelji između sebe nisu riješili, kod navoda tužbe, ko je u stvari radio garažu i vršio sanaciju kuće, niti su u tom pravcu priložili valjane dokaze.

Da su tužitelji slali novčana sredstva za izdržavanje roditelja ide u prilog činjenica da su isti odlazili u Ameriku kod sinova – misli se na roditelje, a opšte poznata činjenica je da su takvi odlasci u Ameriku, relativno skupi, pa je prihvatljiv iskaz I- tužene – protivtužiteljice, da su sredstva od prodanog zemljišta imanja u Čelincu, roditelji tužitelja, iskoristili za vlastite potrebe, a ne ulaganjem u sanaciju porodične kuće i izgradnji kako to tužitelji tvrde u toku postupka.

Neprihvatljiva je izjava tužitelja M.C.2 da je kuća kupljena da se koristi kompletna porodica, ali da se uknjiže kao vlasnici tri brata, jer kuća nije ni fizički takve veličine, da bi služila za kompletnu porodicu, a posebno za potrebe sestara koje su imale svoje porodice.

U svom iskazu M.C.1 datom na raspravnom zapisniku, 10.01.1989. godine, je izjavio da je platio kompletnu sanaciju kuće, dok saslušani svjedoci su saglasno izjavili, koje je već sud gore pobrojao, da je im je pok. M.C. plaćao za vrijeme rada na toj kući.

Da je sam M.C. radio kuću, da je sa I-tuženom – protivtužiteljicom za vrijeme trajanja njihove bračne zajednice, idu u prilog i iskazi svjedoka, da je isti čak bio proglašen za „kula-ka“ a na osnovu uvida u izvještaj o razrezu poreza, utvrđeno je da se radi o osobi koja je imala znatne prihode.

Na osnovu izloženog sud je donio odluku kao u izreci ove presude, sud je imao u vidu iskaze ostalih tuženih, tačnije njihovo priznanje, ali je to cijenio u kontekstu ostalih provedenih dokaza a posebno je imao u vidu činjenicu da ostali tuženi su na strani tužitelja sa svojim iskazima, jer I-tužena - protivtužiteljica i pokojni M.C., nisu imali potomstva, pa su česti ovakvi sporovi s ciljem da se umanje nasljedni dijelovi bračnih drugova, te da imovina ostane u krugu porodice.

Odlučujući o postavljenom protivtužbenom zahtjevu sud je imao u vidu odredbe Porodičnog zakona i to odredbe čl. 272. i čl. 273. a kojim odredbama je utvrđeno da svakome od bračnih supružnika pripada po 1/2 zajedničke imovine, s tim što svaki bračni supružnik može zahtijevati da mu sud odredi veći dio od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine, očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika.

Kako je već putem svjedoka dokazano da je I-tužena – protivtužiteljica zajednički sticala imovinu sa pokojnim M.C., to je sud djelimično udovoljio protivtužbenom zahtjevu kod

utvrđivanja suvlasničkog dijela tužene – protivtužiteljice na nekretninama, imajući u vidu činjenicu da je suprug tužene – protivtužiteljice, prije stupanja u brak kupio predmetne nekretnine, dakle zemljište sa starim objektima, a potom da su zajedno vršili rekonstrukciju porodične kuće, kako to prvotuzena i svjedoci ističu, maltene izvršili su rušenje stare kuće, da su dio nekretnina otuđili i da je isti, iako je i tužena – protivtužiteljica svojim radom doprinosila u periodu kada je bila zaposlena, potom šivanjem i bavljenjem domaćinskim poslovima, kuhanjem za radnike, doprinos njenog supruga je bio veći, pa je tužiteljici – I-tuženoj – protivtužiteljici dosudio 1/3 prava vlasništva na nekretninama po osnovu sticanja za vrijeme trajanja braka, dok je utvrdio da je tužiteljica stekla pravo vlasništva sa po 1/2 dijela na pokretnim stvarima, kamion, automobil, štedni uložci, jer se radi o pokretnim stvarima i novčanim sredstvima, koja su stečena za vrijeme trajanja braka, a suprotne strane nisu drugačije dokazale.

Sa dijelom tužbenog zahtjeva, preko dosuđenog iznosa do 1/2 na nepokretnim stvarima sud je tuženu – protivtužiteljicu odbio kao neosnovanim.

Slijedom toga, sud je utvrdio da se 1/3 nekretnina koje su predmet ovog postupka, ima izdvojiti i iz ostavinske mase ostavioca M.C..

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u izreci – odnosno kao u stavu V izreke presude.

Tužbu tužitelja kojom traži da se naloži upis prava posjeda Gradu Banjaluka – Katastru nekretnina, sud je odbacio zbog nenadležnosti suda, jer sud nije nadležan da nalaže organima Uprave određene činidbe, što se u svakom slučaju može odlučiti pred organima Upravu u postupku izvršenja pravosnažne presude suda, kojim se utvrđuje određeno pravo – pravo posjeda strankama u postupku.

Prilikom donošenja ove odluke sud je imao u vidu i ostale navode stranaka i drugih saslušanih svjedoka, ali ih posebno ne obrazlaže, smatrajući da su bez uticaja na drugačiju odluku ovog suda.

SUDIJA

N.M.

POUKA: *Protiv ove presude dozvoljena je žalba Okružnom sudu u Banjaluci, putem ovog suda u roku od 30 dana od dana donošenja iste, odnosno od dana prijema iste za stranke kojima je presuda dostavljena prema pravilima o dostavljanju.*

PISANJE PRESUDE

Edukatorica: Šida Jašarspahić, sudija Suda BiH

SADRŽAJ PRESUDE (član 191. ZPP-a)

- Uvod
- Izreka
- Obrazloženje
- Uputstvo o pravnom lijeku

UVOD PRESUDE (član 191, stav 1 ZPP-a)

- Naziv suda
- Ime i prezime sudije
- Podaci o strankama, njihovim punomoćnicima i zakonskim zastupnicima (ime, prezime i prebivalište)
- Oznaka predmeta spora
- Vrijednost spora
- Naznaka prisutnih stranaka na raspravi
- Dan kada je presuda donesena

SADRŽAJ IZREKE (član 191, stav 3 ZPP-a)

- Odluka o prihvatanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva o glavnoj stvari i sporednim potraživanjima
- Odluka o postojanju ili nepostojanju tražbine istaknute radi prebijanja
- Paricioni rok za izvršenje činidbe

U IZREKU NE TREBA UNOSITI

- Podatke o strankama (ime, prezime, adresa)
- Činjenice i dokaze koje se navode u obrazloženju
- Norme materijalnog prava
- Da je tuženi dužan određenu tražbinu izvršiti pod prijetnjom izvršenja
- Da rok za izvršenje tražbine počinje teći od presuđenja (prema članu 179, stav 3 ZPP-a taj rok teče od donošenja presude ili njene dostave)

IZREKA KOJOM SE ODBIJA TUŽBENI ZAHTEJ

- Nerazumljiva formulacija: odbija se tužbeni zahtjev
- Ova presuda mora imati cjelovit sadržaj o identitetu odbijenog tužbenog zahtjeva
- Ne treba doslovno citirati sadržaj tužbenog zahtjeva kako ga je opredijelio tužilac

- Postavljeni tužbeni zahtjev Sud može preformulisati, ali nije ovlašten promijeniti njegov smisao
- Odbijeni tužbeni zahtjev se ne stavlja pod znakove navoda (može izazvati zabunu stranke da je uspjela u sporu)

SADRŽAJ OBRAZLOŽENJA (član 191, stav 4)

- Izloženi zahtjevi stranaka
- Njihovi navodi o činjenicama na kojim zasnivaju svoje zahtjeve
- Dokazi i ocjena dokaza
- Propisi na osnovu kojih je presuđeno

ZAHTJEVI STRANAKA

- Činjenice na kojim zasniva tužbeni zahtjev Sud donosi prema navodima tužioca
- Kad je mijenjan tužbeni zahtjev, navodi se samo onaj konačno opredjeljeni
- Činjenice kojim se osporava zahtjev Sud iznosi prema navodima tuženog
- Iznose se samo relevantne činjenice

OCJENA IZVEDENIH DOKAZA (član 8. ZPP-a)

- Ako se više dokaza odnosi na istu bitnu činjenicu, mogu se interpretirati zajedno
- U tom slučaju Sud je dužan navesti zbog čega je povjerovao svim tim dokazima zajedno
- Nepotrebno je interpretirati sadržaj dokaza koji Sud nije cijenio zbog opravdanog razloga, ali je nužno navesti razloge za ovakav postupak
- Pri interpretaciji nalaza i mišljenja vještaka ograničiti se na one činjenice kojim Sud utvrđuje ili razjašnjava druge bitne činjenice za presuđenje, a za koje nema stručno znanje
- Uputrebljavati pravilan termin: Nalaz vještaka (ne vještački nalaz)

MATERIJALNO-PRAVNI PROPISI

- Utvrđeno činjenično stanje Sud vezuje za konkretnu pravnu normu koja je bitna za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu
- Zakone i druge propise treba navesti u njihovom punom nazivu uz naznaku broja i godine službenog glasila u kome su objavljeni

PROPUSTI U OBRAZLOŽENJU

- Detaljno se navodi sadržaj tužbe, odgovora na tužbu i svih izvedenih dokaza, umjesto da se samo istaknu bitne činjenice
- Uopšte se ne cijene dokazi ili se to ne čini na način naveden u odredbi člana 8 ZPP-a
- Nedostaju jasni i potpuni razlozi o relevantnim činjenicama za presuđenje
- Ako se i istaknu razlozi za odluku o glavnom potraživanju, izostanu razlozi koji se odnose na sporedno potraživanje (kamata i troškovi spora)

- Ne upotrebljavaju se zakonski termini (nazivi oblika nematerijalne štete, vlasništvo, suvlasništvo i slično)
- Nejasan način izražavanja
- Nepotrebno duge rečenice čiji je smisao teško pratiti
- Određene tvrdnje se više puta ponove što je u suprotnosti sa principom ekonomičnosti postupka
- Kad postoje suparničari na strani tužioca ili tuženih, treba ih označavati u skladu sa stranačkom ulogom te navoditi njihovo ime i prezime ili naziv za pravna lica (ne prvotuzioci ili tužilac prvog reda)
- Ne provjerava se sadržaj napisane presude prije potpisa njenog izvornika da bi se ispravile greške

PRAVO VLASNIŠTVA

- U izreku se unose potpuni podaci o nekretnini (oznaka, površina, broj z.k. uloška i naziv k.o.)
- Česta upotreba nelogičnog izraza „što je tuženi dužan priznati“
- Kad je predmet tužbenog zahtjeva pravo vlasništva samo na dijelu nekretnine, posebnu pažnju obratiti na sadržaj izreke da bi presuda bila jasna, potpuna i podobna za izvršenje
- Kad su predmet tužbenog zahtjeva pokretne stvari, iste moraju biti opisane (oznaka marke za tehničku robu i godina njene proizvodnje, a za druge vrste materijala, godina nabavke)
- Pozivati se na odredbe članova Zakona o vlasničko-pravnim odnosima koje se primjenjuju na konkretan slučaj

ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

- Kad više tužilaca podnese tužbu, izreka presude sadrži dosuđeni doprinosi za svakog od njih posebno (pa makar se radilo i o identičnim iznosima)
- Razlog za ovakvu izreku: različito vrijeme prestanka ove zakonske obaveze za tužioce

NEMATERIJALNA ŠTETA

- Izreka presude treba sadržavati odluku o pojedinačnim iznosima dosuđene novčane naknade za sve vidove nematerijalne štete
- Dobro obrazložiti usvojeni prigovor podijeljene odgovornosti (procenat, utvrđenu naknadu i dosuđenu naknadu nakon odbijanja doprinosa)